

2162

వ్యాస చంద్రిక

శ్లో 90

(ముద్రితా ముద్రిత రచనాసంపుటి)

రచన:

మహాకవి గురజాడ

సంకలితము:

అవసరాల సూర్యారావు

విశాలాంధ్ర ప్రచురణాలయము

విజయవాడ

ప్రచురణ నెం. 49

ప్రథమ ముద్రణ
నవంబరు 1953

వెల 1-8-0

సాహితీ ప్రెస్,
విజయవాడ.

2236

3

పీఠిక

ఆంధ్ర సాహితీకి అప్పారాయ కవీంద్రులు అమర్చిన ఆధరణా లనేకం. నీలగిరి పాటలు, ముత్యాలసరాలు, సుధద్ర, కన్యాశుల్కం, కొండుభొట్టియం, కొన్ని అణిముత్యాల వంటి కథలు, మరికొన్ని సారస్వత వ్యాసాలు: ఇవి ఆయన మనకగించిన కృతులు. అయితే మహాకవి అందించిన రచనలకంటే అంశవ్యధలచుకున్న కృతులనేకం. తలపెట్టిన రచనా వ్యాసంగం మహత్తరమైనది. ఆంధ్రకవుల చరిత్ర, కళింగ దేశచరిత్ర, కొన్ని సాంఘిక నాటకాలు, నవలలు, చిన్నకథలు, సారస్వత విమర్శలు. ఇవి అప్పారావుగారు వ్రాయ సమకట్టి పూర్తి చేయకుండానే పరమ పడించారు. ఆంధ్ర సాహిత్యాన్ని మరికొన్ని కావ్యాలతో సంపన్నవంతం చేయాలనే ఆయన సంకల్పం నెరవేరగదేకాదు. అన్నీ అసంపూర్ణ రచనలు గనే మిగిలిపోయినవి. కారణం, ఆయనకు తీరికలేని లావాదేవీలు; కలిసిరాని ఆరోగ్యం.

సగం సగం వ్రాసి పూర్తిచేయక విడిచిన కృతులు, వ్రాద్దామనే తలంపుతో తీసుకున్న నోట్సు మిత్రులతో ఆయన జరిపిన ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు, డైరీలలో ఉల్లేఖించుకున్న ఉదంతాలు, ప్రకృతి పరిశీలనలు; వీటిని మనం గమనించినట్లయితే మహాకవి నిశిత మేధాసంపత్తి నిండు హృదయమూ ద్యోతక మవుతాయి. అసంపూర్ణంగా పడివున్న ఆయనరచనలు మన కంటపడ్డపుడు 'యిదికూడా పూర్తయితే ఎంత బాగుండును!' అనే కోరిక ఉదయిస్తుంది. ఆయన వ్రాసిన అచ్చొత్తించిన అనేక అంగ పద్యాలు, వ్యాసాలు యిపుడు లభించడంలేదు. అప్పారావుగారు తాము చదివిన కావ్యాలపై తమ అభిప్రాయాలను ఆ కావ్యాల మార్జినులలో వ్రాసి వుంచారు; కాని ఆ కావ్యాలు అన్నీ యిపుడు మనకు కనిపించవు. కారణం ఆయన లైబ్రరీ నలుమూలలకు చెదిరిపోయింది. ఇదేవిధంగా అనాటి కవుల

తోను విద్యావేత్తలతోను వారు జరిపిన ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు, అఫడపుడు సమావేశాలలోను, సభలలోను ఆయన కావించిన ప్రసంగాలు పత్రికలలో అచ్చు అయినా మనకు మిగిలినవి వొకటో, రెండో !

నవ్యాంధ్ర సాహిత్యశకపురుషులుగా, గురజాడ మహాకవి చేసిన పుష్కలమైన ఎంతటి అమూల్యమైనదో అవగాహన చేసుకునేందుకు వారి ముద్రితరచనల పరిశీలన చాలును. అయితే సాహిత్య యుగకర్తలుగా వారి పరిపూర్ణవ్యక్తిత్వాన్ని అర్థంచేసుకుందుకు ఆయన రచించిన ముద్రిత ముద్రిత కృతుల అధ్యయనం అవసరం.

ఇదివరకు ప్రకటింపబడినవీ, ప్రకటింపబడనివీ, అన్ని రచనలను కొన్ని సంపుటాలుగా వెలువరించాలని విశాలాంధ్ర ప్రచురణాలయ సంకల్పం. అట్టి ఉద్యమ తొలిపూవు ఈ వ్యాసచంద్రిక. శశిలేఖ, ఆంధ్రభారతి మొదలైన పత్రికలలో వెలువడిన వ్యాసాలుకొన్నీ, అసలు వ్రాతప్రతులలోనే వుండిపోయిన వ్యాసాలు మరికొన్నీ ఈ వ్యాససంపుటిలో సంతరించాము. 'రవీంద్రకవి'లోని వొకభాగమూ, విశ్వవిద్యాలయాలు : సంస్కృత మాతృభాషలు, ఆధునిక ఆంధ్రవచన రచన, మద్రాసు కాంగ్రెసు మహాసభ, అనే వ్యాసాలు మహాకవి ఆంగ్లభాషలో రచించినట్టివి. 1913 వ సంవత్సరంలో మదరాసు విశ్వవిద్యాలయ సెనేటు యావజ్జీవిత సభ్యులుగా నియుక్తులైన పిదప అప్పారావుగారు విశ్వవిద్యాలయానికి సమర్పించిన రెండు నివేదికలు యీ సంపుటిలో సంకలితము. రచనాకాలం, 1915 వ ప్రాంతం. భాష ఆంగ్లం. విద్యాలయాలలో సంస్కృత మాతృభాషల బోధనాపద్ధతులు ఎలాగున వుండవలెనో "విశ్వవిద్యాలయాలు : సంస్కృత మాతృభాషలు" అనే రచనలో అప్పారావుగారు చ్చించారు. ఏవిధమైన తెలుగు వచన కావ్యాలు ఎంతవరకు పాఠ్యగ్రంథాలుగా నియమింపవలెనో వివరిస్తూ వ్రాసిన వ్యాసం "ఆధునిక ఆంధ్రవచన రచన." ఇదినుప్రసిద్ధ విద్యావేత్త కీ. శే. కట్టమంచి గానులింగారెడ్డిగారి సూచనలకు భిన్నంగా మహాకవి విశ్వవిద్యాలయానికి సమర్పించిన నివేదిక. విద్యావేత్తగా ఆయన ఘనతను చెప్పేందుకు యీ వ్యాసాలు చాలును.

రవీంద్రకవి, వంగీయ సాహిత్యపరిషత్తు అనే వ్యాసాలు వారికి వంగదేశపుకవులతో పండితులతో గల స్నేహసంబంధాన్ని తెల్పుతున్నాయి.

కాశీభట్ల బ్రహ్మయ్యశాస్త్రి, కొక్కొండ వేంకటరత్నం, వావిలకొలను సుబ్బారావు, వేదము వెంకటరాయశాస్త్రి, శ్రీరాముల సచ్చినానందశాస్త్రి, కొమర్రాజు లక్ష్మణరావుపంతులు, భోగరాజు నారాయణమూర్తి మొదలైన దిగ్గంతుల గ్రాంధికభాషావాదాన్ని సోపపత్తికంగా పూర్వపక్షంచేసి తమ వ్యావహారికభాషావాదాన్ని స్థాపించారు అప్పారావుగారు. మన ఇళ్ళల్లో మనం ఎలా మాట్లాడుకుంటున్నామో ఉత్తరాలను ఏ భాషలో రాస్తున్నామో, అలాగునే పుస్తకాలను రాయాలని, ప్రజలు మాట్లాడుకునే భాషకు తప్ప గ్రాంధికభాషకు కావ్యాలలో స్థానంలేదని, వారు అనేక వ్యాసాలను రాశారు. ప్రసంగాలను చేశారు. ఊరూపేరూలేని పండితులు ఎవరోరాశిన బెదరింపు ఉత్తరాలకు నలాక్తులతో సమాధానాలిచ్చారు.

సంస్కృతానికి, తెలుగుకు జన్య జనకభావసంబంధములేదని “ప్రాచీన ద్రవిడము” నుండి ఆంధ్ర కర్నాట తమిళ మలయాళములు విభాగిల్లినవని అప్పారావుగారు కొన్ని పరిశోధకవ్యాసాలను రాయ సంకల్పించినట్లు ఆయన 1895 సంవత్సరపు డైరీ తెలియచేస్తున్నది. అయితే ఆయన కృషి అక్షరరూపం దాల్చలేదు. అట్టి పరిశోధనలలో వెలువడినదే “కన్నడ వ్యాకరణముల”నే వ్యాసం.

నన్నయకు పూర్వము ఆంధ్రకవితాతత్వం తెలుసుకుందుకు ఆధారాలు లేవు. తెలుగున రాయబడ్డ శాసనాలే ఆధారం. నన్నయయే మొట్టమొదటి కవి అని కొందరు, కాదని మరికొందరు, ఆ కోణాలలో దీర్ఘచర్చలకు సాగించారు. యుద్ధమల్లుడి బెజవాడ శాసనములో మధ్యాహ్నం పద్యాలు వున్నవి కనుక యుద్ధమల్లుడు నన్నయకు పూర్వుడు కనుక నన్నయకు ముందు తెలుగున పద్యరచన కలదని తేలివది. శ్రీ మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారు, కీ.శే. వేటూరిప్రభాకరశాస్త్రిగారు మున్నగు పండితప్రముఖులు అనేక శాసనాధారాలతో, ధందోప్రమాణాలతో నన్నయకు పూర్వము తెలుగున పద్యరచన కలదని పరిశోధనలవలన తేటతెల్లం చేశారు. కనుక యీ వాదాన్ని పండితులందరూ అంగీకరించడంవలన యిప్పుడిక యిది వివాదగ్రస్త విషయం కాక పోయింది. కాని యీ ప్రశ్న వొకనాడు ఎటూ తేలినది. వివాదగ్రస్త మైనది. నన్నయకు పూర్వము ఆంధ్రమున పద్యరచనకలదని అప్పారావుగారు

కాసనపరిశోధనలతో ఆధారాలతో యుద్ధమల్లుని కాలాన్ని నిర్ణయిస్తూ
“ఆంధ్రకవితాపిత” అనే వ్యాసంబో నిరూపించారు.

విద్యావేత్తగా, భాషావేత్తగా, విమర్శకునిగా మహాకవిని “వ్యాస
చంద్రికలో” మనం దర్శిస్తాము. వివిధవిషయాలపై ఆయన అభిప్రాయా
లేమో అవగతం చేసుకుంటాము. మహాకవిరచనలు ఆంధ్రసాహిత్యానికి,
సాహిత్యాభిమానులకీ వొక అయివేజు.

అప్పారాయకవి రచనలనన్నిటిని కొలదికాలంలానే తెలుగుసోదర
ప్రజలకు సమర్పించుకోగలమని మనవి. ఆయన డైరీలు : లేఖలు, ఇతరపరిశీల
నలు; ముగించని కావ్యాలు, సంపుటాలుగా విశాలాంధ్ర ప్రచురణాలయం
త్వరలానే అందివ్వబోతున్నది.

సాహిత్యవేత్తలు, అభిమానులు, మా ఉద్యమాన్ని ఆదరించిపోత్స
హిస్తారని ఆశ. తెలుగుగడ్డ అన్నివిధాలా చేయూతనిస్తుందని మా
దృఢవిశ్వాసం.

— అవసరాల సూర్యారావు

విషయ సూచిక

	పేజీ
కావ్యాలలో శృంగారం	7
కవిత్వము : వర్ణనవర్ణన	15
ముత్యాలసరాల లక్షణము	18
విద్యా పునరుజ్జీవనము	27
వంగీయ సాహిత్య పరిషత్	30
రవీంద్రకవి	33
బంకిమచంద్రుని నవలా రచన	42
వాడుక భాషలు : గ్రామ్యము	49
గ్రామ్యశబ్ద విచారణము	57
ఆకాశరామన్న ఉత్తరాలు	70
చుట్టుచూపులేని విద్య	82
కన్నడ వ్యాకరణములు	87
ఆంధ్ర కవితాపిత	94
విశ్వవిద్యాలయాలు : సంస్కృత మాతృభాషలు	112
ఆధునిక ఆంధ్ర వచన రచన	127
మద్రాసు కాంగ్రెసు మహాసభ	154

శ్రీమద్భగవద్గీతా
అష్టాదశోధ్యాయః
అష్టాదశోధ్యాయః
అష్టాదశోధ్యాయః

కావ్యాలలో శృంగారం

కావ్యములలో శృంగార మెంతవరకు వగనీయమను చర్చ తెనుగు పత్రికలలో జరుగుచున్నది. ఒక్కొక్క పుస్తకమునుబట్టి దానిలో పదిపంక్తులుతీసి, వాటిని పచ్చిశృంగారంగా యెంచి, పుస్తకమును గ్రహించుటన్నది అల్పదృష్టి. గత కాలము లోను అన్యదేశములలోను కళలస్థితిని కానక చేయు సిద్ధాంతములుబట్టి సిద్ధాంతములు కాని, గట్టి సిద్ధాంతములు కానేరవు.

పాశ్చాత్య కవులలో శృంగారము మెండా, మనలో మెండా, అను విషయమున పండితులు భిన్నాభిప్రాయులయి యున్నారు. పాశ్చాత్యులు మన కావ్యములందు పచ్చి శృంగారము మెండని అనాలోచితముగా వ్రాయుట కలదుగాని, వారింటిమంటికుంపటిని వారు చూచుకున్నచో, వారు నోరెత్తరని నా నమ్మకము.

గ్రీకుదేశమున శిల్పకారుల కళ దిశిమొల బొమ్మలతో నారంభమై యీనాటి ప్రెంచి యకాడమి బొమ్మలుగ పరిణమించినది. ఒంటినత్తి, యవయవముల బయటబెట్టు పుట్టముల గట్టి, వేలకొలది పెద్దమనుష్యులమను మగవారియెదుట, నాటలాడి, వారి నానందమగ్నులను జేయు కౌశలము పాశ్చాత్యు

లదేకదా. పదుగురియెదుట స్త్రీని ముద్దుపెట్టుకొనుట, ఆలింగనము చేసికొనుట, నారిలో సర్వసామాన్యమేకదా.

మతగ్రంథములటుండగా బొకాషియో వ్రాసిన డికామిరన్ మొదలగు యూరోపు భాషలలోని పచ్చి శృంగార గ్రంథములమాట చెప్పనవసరములేదు. అందులో ఫ్రెంచికవుల మాట లోక ప్రసిద్ధమేకదా.

ఇంగ్లీషు కవులలో వాల్మీకి యగు చాసరు కథలందలి పచ్చి శృంగారమునకు యీనాడు సమాధానము కల్పించుకోవలసివచ్చినది. మార్లో అను కవికృతమగు “హీరో అండ్ లియాండర్” అను కావ్యమును, ఆవిడ్ అను రోమను కావ్యముల భాషాంతరీకరణమును, పేర్స్పియరుని “రోమ్ ఆఫ్ లుక్రీస్” “వీనస్ అండ్ యడొనిస్” అను కావ్యములను, “మెర్రీనైట్స్ ఆఫ్ విండర్సు, హెన్రీ డి ఫోర్టు” అను నాటకములును మన ప్రబంధములకు తీసిపోవు.

మన దేశమున వేదము మొదలుకొని సంస్కృతములో యీనాటివరకును రచితములయిన అనేక గ్రంథములలో పచ్చి శృంగారమున్నదే. సంస్కృతకవుల శ్రోవను బోయిన చ్రాచీన ఆంధ్రకవులమాట అటుంతము. ఈనాటి కవులలో మొనగాండ్ర కొందరినెంచి వారిసరణిని పరీక్షించినచో కూడిన దెద్దియో కూడనదెద్దియో బయలుపడగలదు.

అందు భాషాసంస్కర్తలలో మొనగాండ్రు శ్రీ రాయబహద్దర్ వీరేశలింగము పంతులుగారు. వారిమార్గమును ముందు విచారించిచూచెదను. గ్రామ్యభాషకు ప్రాణముబోసిన వారు వీరేశలింగము పంతులుగారు. వారు తమ గ్రంథముల

నన్నిటివిజేర్చి అనేక సంపుటములుగా నచ్చొత్తిరి. తెనుగుభాషకు నారు మహాపకారము చేసిగనుటకు సందియములేదు. అట్టి సంపుటములలో నగ్రస్థానముపొంది ప్రథమసంపుటములో జేరినవి గ్రామ్యభాషలో వ్రాయబడిన కొన్ని ప్రహసనములు.

వీరేశలింగము పంతులుగారు ఆంగ్లేయనాటక మహా ప్రపంచములోనుండి తెనుగుచేసిన, ప్రహసనములు చాల మట్లు విషయవిచిత్ర సాఫల్యములే. చుంబనాలింగనము లనుగూర్చి మొదటి సంపుటము 10, 15, 34, 41 పుటలను జూడుదు.

లాక్షణికులలో బ్రహ్మశ్రీవేదము వెంకటరాయశాస్త్రిల వారు అగ్రగణ్యులుకదా. వారు రచించిన ఉషయచు నాటకమున 13, 25, 27, 28, 37, 38, 68, 69 పుటలీవిషయమున చూడతగ్గవి.

శ్రీ పంతులుగారు భాషాసంస్కరణకర్తలును సంఘ సంస్కర్తలునునై నచు రక్తబలముచేత మనప్రాచీనకవుల శృంగారము వీరికి ఆమూలగ్రముగా నబ్బినది. అందుకు నిదర్శనము ప్రథమసంపుటములో నగ్రాసనమునకు బూనిన అపూర్వ బ్రహ్మచర్యమును ప్రహసనమే.

పచ్చిశృంగారము రెండురీతులుగా నుండును. రత్యాది వర్ణనమును, స్త్రీల అవయవములను వర్ణించుటయునొకటి. నిజమయిన పచ్చిశృంగార మన్నది పరక్షీయ శృంగారము. ఈ శృంగారమే “అపూర్వ బ్రహ్మచర్య ప్రహసము”నందు వర్ణింపబడినది.

ఈ నాటక కథానాయకుడు రమాకాంతము పంతులు.. ఇతనియోగ్యత భృత్యుడగు కరకటకరెడ్డి, యీ రీతిని వర్ణించుచున్నాడు :

“రెండు సంవత్సరములనుండి నాభార్యను యజమానుని కంటపడకుండా కాపాడుకొని వచ్చినాను. అతనికంట బడితే యిక నాకు భార్య ఆశలేదు. పెళ్లాలువున్న యీ వీధివారంతా ఆయన జీవానికి వుసూరుమని యేడుస్తూ వున్నారు. ఆయన మునిసిపల్ కమిషనరు. లోకల్ ఫండ్ మెంబరు. టెంచి మేజిస్ట్రేటు. డిస్ట్రిక్టు కోర్టు ప్లీడరవడంచేత యెప్పుడూ యేమి చేసి పోతాడో అని అందరు జడుస్తూవుంటారు. వాసుదేవరావు పంతులుగారి భార్య పుట్టింటికి వెళ్ళిపోవడంచేత ఆవిడనిమిత్తం మా పంతులుగారు, యీవాళ స్త్రీమరుమీద కొవ్వూరు వెళ్ళుతారు”

ఈ నాటకమునందు కథ యేమనగా రమాకాంతం పంతులు భార్య పుట్టింటికి వెళ్ళియుండును. పట్టుమని పదిరోజులు అయినను తిన్నవదిలి పుట్టింట నామె యుండదనియు, వర్తమానమందగనే బండిచేసికొని, దుడుంగునవచ్చి తన స్వేచ్ఛా ప్రవర్తనను భంగము కలుగ చేయుననియు, రమాకాంత పంతులుకు విచారము మెండు. వాసుదేవరావు పంతులు పెండ్లాము పుట్టింటికి పోవుచుండ, నామెను తగిలిపోవుచు రమాకాంతము కొవ్వూరుకు ప్రయాణమయి వెడలును. ఈ పంతులుగారి భృత్యుడు కరకటరెడ్డి అనునతడు రెండు సంవత్సరములకుముందే రూపవతి యగు భార్యను పెండ్లాడియున్నను, తన భార్యను యజమానుని కంటి

యెదుట బెట్టవెరచి తన పెండ్లికథనే యజమానునికి జెప్ప
కుండెనుగాని, ఆనాడు యజమానుడు పొరుగుూరు పోయెనని
యెంచి, తన భార్యచెచ్చి యజమానునియింట ఆమెతో
సుఖంప తలచును. అంతలో యజమానుడు పొరుగుూరుకుపోక,
యింటికి మరలివచ్చి, భృత్యుని భార్యయగు మోహినినిజూచి
అతని భార్యయని యెరుగక, మగని యెదుటనే ఆమెతోడ
సరసమాడ నారంభించును.

అదిచూచి భర్త దిగులొందును. ఇంతలోయజమాను
రాలగు శ్యామలాంబకూడా యింటికివచ్చును. ఆమెరాగానే
రమాకాంతంపంతులు మోహినిని వసారాలోనికి పంపివేయును.
యజమానురాలు కూడ ఒక మల్లి చెట్టును చూచుటకు, ఆ
వసారాలోనికి పోవనుంకించును. అట్టి చిక్కుసమయములో,
నేదైన ఒక పెద్ద బొంకుబొంకి, తనమానము దక్కించుమని
రమాకాంతము కరకటరెడ్డిని రహస్యముగ వేడును. మోహిని
తనభార్యయనియు, పంతులుగారు యజమానురాలు నిమిత్తము
మంచి దాసీని కుదర్చమనియు చెప్పియుండుటకు తానామెను
అటకు తెచ్చితి ననియు కరకటరెడ్డి యజమానురాలితో
చెప్పెను.

శ్యామలాంబపోయి, మోహినినిచూచి దానిరూపమున
కును మాటలకును సంతసించి తిరిగివచ్చి మగనితో తన సంతో
షము సీరీతి చెప్పెను: “వాళ్ల అచురాగమూ ఐకమత్యమూ
చూస్తే నాకు ముచ్చటవుతూ వున్నది”. గాని రమాకాంతము
నకు సంతోషములేదు. మోహినిని తన వస్తువుగా నెంచి,
అతడేమనుకొనెను: “వాడు యెంతసేపటికీ కదలిరాకుండా

వున్నాడు. దొడ్లో దానితో యేమిచేస్తూ వున్నావో.” భార్య భర్తతో యిలాగున అనెను :

“ఈ అద్దంలో నాళ్లు కనపడుతున్నారు. మన చెడ్డ పెళ్ళామును యేలా ముద్దుపెట్టుకుంటూ వున్నావో!”

“పట్లపగలు ఆడదాన్ని వాడలా చెయ్యడం నీకు యిష్టముగా వున్నదా?”

“మొగుడు పెళ్ళామును ముద్దుపెట్టుకుంటే అందులో తప్పేంవున్నది?”

“తప్పిదంలేదుగాని నేను వక్కమాటు కరటక చెడ్డిని కూకలు వెయ్యనలెను. నీ వవతలకుపో.”

ఆపైని యజమానునకును భృత్యునకును జరిగిన సంభాషణలోని రెండు ముక్కల నుదహరింతును:

“మీ కోసమే ముద్దుపెట్టుకున్నాను. అమ్మగారి మనస్సులో మీయందు వుండే అనుమానం పోగొట్టడానికి నే నా పనిచేసినాను”

“ఆ ముద్దు నా కోసం కాకుండా నీ కోసమే పెట్టుకున్నానని నాకు యిప్పటికీ అనుమానము బాధస్తూనేవున్నది”

“అయ్యా మోహిని వక వేళవచ్చి మోహించి నన్ను యేరుయినా చేస్తే అది నా తప్పేనా? ఆడనాళ్లువచ్చి యెగుట నిలవబడ్డప్పుడు మగవాళ్ళు మనసు పట్టలేరు ”

తుదకు కరటకచెడ్డియు మోహినియు దంపతులని కలిగిమేను రుజువిచ్చును. కథ కంచీకి వెళ్ళినది. మన మీరికి వచ్చితిమి! కాని యీ గొప్ప కథవలన వ్యక్తమగు సత్యం యెద్దియో? శ్రీ రాయబహదర్ గారు చెలుపవలసియున్నది..

దుష్టన రనునకు తగినశిక్ష జోడుకంచుకాగడాలువేసి వెతకినను
గానరాదు. ఇది పచ్చి బూతుశృంగారమునకు గొప్పనిదర్శనము.

బ్రహ్మ వివాహమును ప్రహసనాంతమున, భాను
మూర్తి అనునతడు పాపావధానులతో నిటుపలికెను. “యీ
రోజంతా రంకు పురాణములతోనే కాలక్షేపము చేసినాము”
యిట్టిరంకుపురాణములు బ్రహ్మశ్రీ వీరేశలింగము పంతులుగారు
తాము కల్పించిన ప్రహసమునందు నిండియున్నవి.

దానినె త్తివ్రాయుట తగదుకాని సత్యమరయగోరిన వారి
కొరకు కొన్ని పట్లు సూచించెదము.

పుట సంఖ్య

పంక్తులు

310

15, 17, 23, 24, 25

312

26

313

14

318

మూడవరంగము

368

2, 6, 7, 11, 12

370

12, 13, 14, 15, 16

372

12, 13, 14, 15, 16, 27, 28

402

13, 15, 16, 25

415

21, 22

462

29, 30, 31

463

8, 9, 10

464

5

467

16

468

7

522

16, 17, 18

రెండవ సంపుటములో బ్రహ్మవివాహము నందలి సప్తమాంకము రెండవ రంగము. శుద్ధాంధ్ర నిరోశ్మ్య నిర్వచన నైషధము ప్రథమాశ్వాసమునందలి కిరీవ పద్యమును, అభాగ్యో పాఖ్యానము నందలి 52 మొదలు 84 వ పద్యమువరకును ప్రాచీనుల వ్రాత అణగద్రొక్కబడినది. ఇక రసికజన మనో రంజనము చతుర్థాశ్వాసమున 114 వ పద్యమునుండి స్త్రీ పురుషుల సంపర్కము తెరమరుగు లేక వర్ణింపబడినది.

ఇట్టి గ్రంథ రచన లోకమునకు హానిచేయును. దీనిని నిలుపవలయునని మా మతము.

కవిత్వము : పర్వ వర్ణన

పర్వవర్ణన కవిత్వమునకును, అంతఃపూర్వము కవిత్వము వ్రాసిన యింగ్లీషుకవీశ్వరుల కవిత్వమునకును చాల భేదముకలదు. అతనికి ముందు పదునెనిమిదవ శతాబ్దమున నుండిన కవులు రెండు నిశ్చయములు చేసికొని యుండిరి. అవి యెవ్వియనిన (అ) కావ్యమున నుపయోగించుమాటలు నాజూకుగను లలితముగను నుండవలయుననియు (ఆ) కవిత్వమున వర్ణించ తగిన వస్తువులుకూడ సామాన్యమైనవికాక నాజూకుగాను, లలితముగాను, గొప్పవిగాను నుండవలయుననియు.

మనలోకూడ కావ్యములు లోకములో వాడుకలోలేని గ్రాంథిక భాషలోనే వ్రాయవలయునని లక్షణములు వ్రాసిన కవులనిర్ణయము.

అటులగాక, సామాన్యమగు వస్తువులనుగూర్చి, వాడుకలో నుండుమాటలలో కవిత్వము చెప్పి కవితాసామర్థ్యమునలన వానికి సొంపు తెచ్చి చదువరుల మనసుల రంజింప చేయవచ్చునని పర్వవర్ణన అభిప్రాయము. అట్లని నాజూకుమాటల నతడు ఉపయోగించక పోలేడు. నాజూకగు సంగతులగూర్చి కావ్య

ములు వ్రాయకపోలేదు. ఇతని కాలమునుండి ఇంగ్లీషు కవిత్వము తోవయే మారి మిక్కిలి గొప్పస్థితికి వచ్చినది.

మనదేశపు కవులు కావ్యములలో వర్ణించు పాత్రములు, దేవతలు, దేవతాస్త్రీలు, రాజులు, రాజకుమారికలు, పెద్దయింటి పురుషులు, స్త్రీలు, వీరిచర్యలు అవస్థలనే వర్ణింతురు. అందులో కథానాయకులకు లోకములో కానరాని గుణ సంపత్తి, పరాక్రమాదులు, సౌందర్యమును ఆరోపింతురు. తక్కువజాతి వాగవిగూర్చి వర్ణించి వ్రాయరు. కవిత్వమున వ్రాయతగిన చర్యలు అట్టితక్కువ మనుష్యుల బ్రతుకులలో నుండనేరవని మనదేశపుకవుల అభిప్రాయము. వర్ణనవస్తుకు పూర్వపుకవుల అభిప్రాయముగూడ కొంతవర కట్టిదియే.

ఆధునిక కవులు అటుగాక మనుష్యుల సుఖదుఃఖములు అన్నియును వొక్కలాటివేమనియు, మనిషి అయివుండుటతో వకనితక్కువ, వకని హెచ్చులేదనియు, సుగుణములు సత్ప్రవర్తన గొప్పఅవస్థతో నుండువారికిని తక్కువ అవస్థతో నుండువారికి సామాన్యములనియు, కావ్యములను రసమయంచేయుటకురాజుల రెడ్డ బ్రాహ్మణుల చర్యలవర్ణన యెట్లు తగియున్నదో రియితలు తక్కువజాతులవారి చర్యలకూడ నటులనే తగియున్నవనియు నభిప్రాయపడి, ఇంపయిన కావ్యములు తక్కువస్థితితో నుండు మనుజుల సుఖదుఃఖములగూర్చి వ్రాసిరి. వర్ణనవస్తు అందు చేతనే ఒక గొల్లవాడి బ్రతుకునుగూర్చి కావ్యమువ్రాసెను.

మన పండితులీ కావ్యమును జూచినచో ఇదియూ కావ్యము; ఒక గొల్లవాడు కొండలంటదిరిగెనట. వాని కుమారుడు చెడుతిరుగులు తిరిగి దేశాంతరగతుడాయెనట. తాడ్రి

మందకు పాకకట్టి నారంభించి దుఃఖముచే గాంచలేకపోయెనట..
ఇదియూ కావ్యమునకు తగిన కథ ? అని నవ్వుదురు !

పుట్టుకవల్ల గొప్ప రానేరదు. గుణయోగ్యతలవలననే
గొప్ప వచ్చును. పెద్ద మవస్థలోనుండు దుగ్గనునికన్న తక్కువ
స్థితిలోనుండు సజ్జనుడు నిజమైన గొప్పవాడు కాడా ?

టెన్నిసన్ అనెను :

Kind hearts are better
Than coronets and served
Faith than Norman blood

పెద్ద ప్రభువులై యుండుటకంటె దయగలహృదయము
కలిగియుండుటే శ్రేష్టము. రాజరక్తముకన్న నమ్మిన నీతియే
శ్రేష్టము. బర్నస్ అనెను :

“Rank is but the guenea stamp
The man is the gold for all this ”

లోకములో యెక్కువ అవస్థ అనునది తెచ్చిపెట్టు
కున్నది. నాణెముపై ముద్దరనంటిది. మనిషే. బంగారము.
అనగా గుణయోగ్యతలనుపట్టి మనిషికి విలువ కలుగును. గాని
ఉద్యోగములవలన ధనధాన్యములవలన పెద్దిగాట పుట్టుటవల్ల
కలుగనేరదు.

మైకేల్ అను గొల్లపిల్లవాడు అట్టి బంగారము. గుణ
సంపదచే ఎన్నికైన మనుష్యుడు.

ముత్యాలసరాల లక్షణము

ఆగస్టునెల 17 వ తేదీని వెలువడిన ఆంధ్రపత్రికలో
నొక శతావధానిగారు నేరాసిన ముత్యాలసరములను గేయము
లను విమర్శించిరి. ఆ పత్రిక నాకు అందినప్పుడు, నేనా విమర్శ
నమును చూసియుండలేదు. తరువాత కొందరు మిత్రులు
చూసి నాతో చెప్పిరి. ఇంతట్లో మావూరి 'భారతమాత'
శతావధానిగారి వ్రాతను గర్హించుతూ వ్రాసినది. పిమ్మట
శతావధానిగారి విమర్శనమును కూడా నేను చదివితిని.

విమర్శనమును రాసినందుకు శతావధానిగారికి నేను
శృతఙ్గపను. చచ్చజరిగినగాని నిజము వెల్లడికానేందు.
నా ఉద్యమమువల్ల ఆంధ్రభాషకు ముప్పువచ్చునను భయము
వారికి పొడమి, వారు కొంచము కఠినముగా రాసియుందురు.
తప్పేమి? ఆంధ్రభాషయందు వారికి మిక్కిలి యభిమానముం
డుటనేకదా, వారి మనసుకు వ్యధకలిగి ఆరీతిని వ్రాసియుండిరి.
స్వయంతాభిమానమును, పరమతనిరసనమును అందరికిని
సహజమేకదా !

'భారతమాత' శతావధానులుగారిని గురించి కొంచము
కఠినముగా వ్రాసినందుకు నేను యెంతో విచారిస్తున్నాను.

లోకోపకారకములైన గొప్ప సంగతులు చర్చించుతున్నప్పుడు, మనసులు నొచ్చునట్లు రాసి, ఆగ్రహమునకు అవకాశము కలుగచెయ్యరాదని నా అభిప్రాయము. శతావధానులు పండితులు; పూజ్యులు. వారివల్ల నాలుగు తిన్నన, చేతనైనయడల వారిని మోప్పించడముగాని, తెలియనిచోట వారివల్ల తెలుసుకోవడముగాని, లాభకరము. దూషణమువల్ల లాభము లేదు.

సులభమైన కొత్తగ్రాంథిక భాషను కల్పించుకొనడమును గురించి నా అభిప్రాయములను తెలియజేయవలెనన్నచో, పెద్దగ్రంథమును రాయవలసివచ్చును. ఆ విషయము చర్చించుటకు నాకు యిప్పుడు అవకాశము చాలదు. శతావధానిగారు యింగ్లీషు నేర్చినవారివలె కనపడుతున్నారు. వారు సంస్కృత, ద్రావిడభాషల వ్యాకరణములేగాక, యింగ్లీషున వ్రాయబడియున్న భాషాశాస్త్ర భాషాచరిత్రములను కూడా చదివియున్నయెడల, వారిని అందలి సంగతులు జ్ఞాపకముతెచ్చుకొండని ప్రార్థించుట తప్ప, నేను చేయవలసినపని వుండబోదు.

ముత్యాలసరములు గురించిమాత్రం యిక్కడ వ్రాసెదను. ముత్యాలసరములలో కొన్ని అచ్చుతప్పులున్నవి.

పద్య సంఖ్య	తప్పు	ఒప్పు
10	చెప్పరంబు	చప్పరంబు
17	వెలకలె	లెలకలె
18	ఒక్కటి	ఒక్కటె
29	పలుకకయుండు	పలుకకయుండి

శతావధానులుగారు నా పద్యములందు మూడు పెద్ద తప్పులు పట్టినట్లు కనబడుచున్నది. ఒకటి, నేను గ్రాంథిక

భాషా వ్యాకరణమును పాటించలేదని; రెండు, ఛందశ్శాస్త్రమును పాటించలేదని; మూడు, పద్యములలో కావ్యగుణములు లేవని.

కావ్యగుణములు ఒకరిసొమ్ము కావు. లక్షణ గ్రంథములెంత చదివినను, అది అలంకారాదులు తమ కబ్బిమునం దెంత యెక్కించవలెనని ప్రయత్నించినను, అనేకమంది పండితులు మనసును రంజించు కావ్యములు వ్రాయలేదు. అది వారిపాండిత్యమున నొక లోపముగా తలచకూడదు. కావ్యగుణములు ముఖ్యముగా ప్రతిభవల్లనూ, కొంతవరకు కావ్యపఠనా కళాజ్ఞానమువల్లనూ, కొంతవరకు పూర్వకవుల కావ్యరసము మనసునుపట్టి, ప్రవర్తింపజేయుటవల్లనూ కలుగును అది అలావుండగా, గుణగ్రహణముకూడా కొంతవరకు అనివార్యమువల్లయుండును. ఇంగ్లీషు సంగీతము సహించని యింగ్లీషు వారెందరో గలరు. ఒకవేళ మన లక్షణ గ్రంథములనే తీసి, యీ యీ గుణములు యీ యీ పట్ల పట్టినవని, యెత్తి చూపినను, శతావధానులుగాను అంగీకరింతురని నే తలచను. ఇక మన లక్షణగ్రంథములలో కానరాని కావ్యగుణముల మాటో, లక్షణ గ్రంథములలో చెప్పడమునకు శక్యముకాని కావ్యగుణముల మాటో, చెప్పనేల? గ్రాంథిక భాషా వ్యాకరణమును అనుసరించని తెనుగు వ్రాతలు శతావధాని గారికి అసహ్యములై యుండును. ఇందును గురించి అట్లె చర్చించిన వినియోగము వుండదు.

ముత్యాలసరములమాట అటుండనియ్యండి. ఆంధ్ర భారతీయందు ప్రచురించిన వ్యాసములలో రెండుమూడు దక్క

తక్కినవన్నియు తమస్తుతితామే యొనరించవలెనట. ముద్దిశాలులును, గద్యప్రబంధ రచనాచణులును అగు 'ఆంధ్రభారతీ' విలేఖకుల వ్రాతలు శతావధానిగారికి మనస్కరించక పోవుటకు కారణము యూహింపజాలను.

శతావధానులుగారు ఛందశ్శాస్త్రసంస్థారము నెత్తిరి. అట్టి సంస్కారమునకు నేమాపినది దారికాదనిరి. “ఛందశ్శాస్త్ర సంస్కారము” శతావధానులుగారికి అభిమతమైనట్లే కానవచ్చుచున్నది. ఛందశ్శాస్త్రమనగా తెలుగున లాక్షణకులు చేసిన నియమములని వారియభిప్రాయము కావచ్చును. లేకున్న శాస్త్రమునకు సంస్కారమన్న మాటీనరకు వినియుండలేదు.

శతావధానులుగారిని నేనొకప్రశ్న అడిగెద. పూర్వులు చేసిన ఛందోనియమములు మార్చితగియున్నప్పుడు ఆంధ్ర వైయ్యాకరణుల శాసనము లేలమార్చరాదు?

“తెనుగుభాషకు అనుగుణమైన వృత్తములనన్నింటినీ, ప్రాచీనకవు లెరిగి నిరూపించిరి. ఇక మనస్వేచ్ఛాప్రచారిమునకు అవకాశములేదు” అనే యడల కథముగిసినది. యూగోపియను భాషలలో కవులు కొత్తవృత్తములను కల్పించి భాషాభివృద్ధిచేయలేదో? కొత్తవృత్తములను కల్పించవచ్చునన్నచో, నా నేర్పుకొలది నేనొకకొత్తతోవ తొక్కితిని. తప్పేమి? నలుగురూ ఆమోదించిరా, నేనుకల్పించిన వృత్తమును అవలంబింతురు. ఆమోదించరా, పరిత్యజింతురు. గాని దానిని గర్హించుటలో అక్షువిన్యాస మెచటెచట పెటకుగానున్నదో, నిరూపము లేచటెచట శ్రావ్యతను చెరచెనో, శతావధానిగారు శలవియ్యరైరి.

ముత్యాలసరములలో నే చేసుకున్న నియమమిది : మొదటిమూడుచరణములలోను సామాన్యముగా పథ్నాలుగే శి మాత్రలుండును. నాలుగోచరణమున యేడు మొదలు పథ్నాలుగు వరకూ వుండును. విరామమును అర్థానుసారముగా చెవి కింపగునట్లు మార్చ యత్నించితిని. ఎంతవరకు నాయుద్యమము కొనసాగెనో, మార్పులయెడ నసహనములేచి చదువరులు చెప్పవలె.

ఇక యతిప్రాసలమాట నేను అజ్ఞుడనే కావచ్చును. కాని తెనుగులాక్షణికులు యతిప్రాసములని చేసుకున్న సరికేతములు బరికుర్రవాళ్ళకును తెలిసియుండునుగదా, నాకు తెలియకనే అవి నాపద్యములందు అమరినవని శతావధానిగాఁజ్ఞుదలచిరి? తెనుగు నాకు మాతృభాష అవుటను యతిప్రాసములు దొరలినవట. తెనుగుభాషకును, యతిప్రాసములకును నై సర్గికసంబంధమెట్టిదో శతావధానులు శలవిత్తురుగాక !

పాత యింగ్లీషులో మన యతి నియమమువంటి నియమముండెను. తరువాత అంత్యనియమము ప్రబలెను. వర్డుస్ నర్డు మొదలైన మహాకవులు అంత్య నియమమును విడనాడి ఉత్కృష్టకావ్యములు వ్రాసిరి. అప్పుడు మార్పులు సహింపజాలని విమర్శకులు గొల్లుపెట్టిరి. ఇంగ్లీషుభాషకు యవినై సర్గికమైనట్టా? అంత్యనియమ మయినట్టా? రెండూ కానట్టా?

తెనుగును, కన్నడమును అక్కచెల్లెళ్లు. కన్నడభాషలో యతినియమము లేదే? యేమి సాధనము? తెనుగులో కొన్ని జాతులకు వృత్తములకును ప్రాస నియమములేదే; దీని కేమి సాధనము?

ప్రాకృతాదిభాషలలో అంత్య నియమము ప్రబలినది. సంస్కృతమునకె స్వాభావికముకాని యీ అంత్యనియమము వీటికేలాగు స్వాభావిక మాయెను? తెనుగున మనము యతి ప్రాసము లనువాటిని, సంస్కృత కవు లచ్చటచ్చట నలంకార ములుగా తగిలించుచు వచ్చిరి. చేతగాకనా, లేక సంస్కృత భాష యీ యతిప్రాసములకు వొదగకసా, వారు నియమము లుగా నుంచుకొనరైరి?

బంగాళీలలో మొన్నటివరకూ అంత్యనియమముండెను. మైథిల్ వధుసూదనదత్తు అను నతడు అంత్యనియమమును విడిచి, ఒక మహాకావ్యమును వ్రాసి, బంగాళీకవులలో అగ్ర గణ్యుడాయెను.

నేను యెరిగియె యతిప్రాసములను అలంకారములను ముత్యాలసరములలో ప్రయోగించితిని నియమముగా నుంచిన యడల, యతిప్రాసములకుగాను తెచ్చిపెట్టుకున్న శబ్దములు అర్థపటుత్వమును చెరచి, సందర్భమును విప్పించి, యీడ్చుకు పోవును. అందుకు శతావధానిగారు యెత్తిన ముతక సామెతయే ప్రమాణము.

ఒకజాతి పార్శ్వగజలు యొక్క నడక ముత్యాలసరము లలో తెచ్చుటకు నేయత్నించియుంటిని. కలమునకు వచ్చినట్లు వ్రాసితినిని శతావధానిగారు అభిప్రాయపడిరి. అది నిజముకాదు. కలమునకు వచ్చినట్లు రాయుట శతావధానిగారికి అలవాటుగా యుండును. లేనియడల శతావధాన మెట్లుచేయగలుగుదురు? ఏకైకదినప్రబంధఘటికాసద్యశ్శతగ్రంథ కల్పన కొందరిమత మున, కవితకుమేర. ఇతరులు అర్థపటుత్వశబ్దాచిత్యములను

సాధించుటకు మిక్కిలి శ్రమచేతురు. చిత్రములు వ్రాయు నప్పుడూ జలుగు చెక్కునప్పుడూ శిల్పకుడు యెట్టిపరిశ్రమము చేయునో, అట్టి పరిశ్రమము చేసినగాని కావ్యగుణములబ్బి నేరవని మా మతము.

గ్రాంథికభాషాసంస్కరణమును గురించి నా అభిప్రాయముల నిక్కడ రాయజాలనంటిని. ఒకటి రెండు మాటలు మాత్రము రాయకవుండబట్టక రాస్తున్నాను. శతావధానులు గారు వొకతప్పైనా లేకుండా సంస్కృతము రాయగలిగి యుందురు. తెలుగుమాత్రము విస్పష్టముగా రాయజాలరు. లక్షణగ్రంథములనూ, ప్రాచీన కావ్యములనూ, అనుసరించి గ్రాంథికభాషనే రాద్ధామని వారు యెంత యత్నించిననూ, మాతృభాషాప్రభావమువల్ల వాడుకభాషలోని ప్రయోగములు, తెలిసో, తెలియకనో పంక్తులలో వచ్చికూచుంటవి.

లేఖకులు; ఎక్కడ యాగినదో; రెండుమాటలు దక్క తెనుకున; వరకు చదివిన; ఉండవలయుకాసి; సిరాయును కాగితము; ఇట్టివి; ఇందు పెక్కులు గానబడుచున్నవి. అవి శతావధానులుగారు వ్రాసిరి. “స్థిరపద్య అర్థము యను శ్లోకతో” ననిరట. అకారమునకు యకారము అచ్చు తప్పు యెట్లగును? యిక శతావధానిగారి రాతలోనూ వారి మిత్రులు యం. వి. కృష్ణారావుగారి రాతలోనూ విసంఘలు కానవచ్చుచున్నవి. యే ఆంధ్రశబ్దానుశాసనమో, అందులకు ప్రమాణము? బహుశః కొస్తుభకారుడు ప్రాచీనుల మతమని ఉదహరించిన “సంహితైకపదేనిత్యా” ఇత్యాదికారికను వారు చూపగలరు. అది కుదరదు.

నా రాతలవలన ఆంధ్రభాషకు ముప్పెట్లువచ్చును? ప్రాచీన గ్రాంథికభాష, గ్రంథములలో నున్నది. యెక్కడి మాగుమూలల గ్రంథములూ చావుదప్పి అచ్చుపడ్డవి. ప్రాచీన గ్రాంథికభాష నిర్గళముగా తూగినవారు, ఆ భాషనే వ్రాసి ఆనందింతురుగాక! యెవరు వౌద్దగిరి? పండితులు వ్రాయనూ వచ్చును. నెతకి తప్పులబట్టి ఒకరినొకరు దూషించుకొను వ్యాపారమును కల్పించుకొనూవచ్చును. యెవరు వౌద్దనగలరు? చిత్రము! నా రాతలవల్ల “త్రిలింగ” భాషకు ముప్పువచ్చెనని శతావధానిగారు విలపించుచుండగా ఆ పేజీలోనే వెంకటరాయ శాస్త్రిగారు, శతావధానులుగారి రాతలవల్ల “ఆంధ్రభాషా యోషామణి కెన్ని పాట్లు వచ్చుచున్నవి” అని వ్రాసిరి. భాషకు ముప్పువచ్చునో లేదో కాని, యీ దొమ్మిలాటవల్ల పత్రికలు చదువువారికి తప్పక ముప్పువచ్చుచున్నది.

కవిత్రయము వారిగద్యములను, అవధానిగారు వ్రాసిన విమర్శన గద్యమును, పాక్షికదృష్టివిడిచి, శతావధానులుగారు తైపారువేసి చూచినచో శబ్దములయందును, రూపములయందును, అన్వయఫక్తియందును, వారితోవనుతప్పి వీరెంత దవ్వన నడచిరో, శతావధానులే తెలియగలరు. ఇంతమార్పును తెచ్చిన శతావధానులే భాషాసంస్కరణ ధురీణులుగాక ఒకరి లెట్లు కాగలరు? వారితోవనెకదా, మాబోట్లముపోవుట. “మహాజనో యేన గతస్సపంథాః”

ఆంధ్రగీర్వాణ సాహిత్యములుకలిగి తెనుగు వ్రాయు వారు మిక్కిలియరుదు. దేశములో నూరుమంది పుండరని నిశ్చయముగా చెప్పగలను. మాటవరసను నూరంటిని. అంతమును

చాలతక్కువే. సంస్కృత సాహిత్యములేనివారు కోటానుకోట్లు పత్రికలలోనూ, నవీననాటకాది గ్రంథములలోనూ వారి లక్షణ సాహిత్యములు యెన్నవశమా? అట్టి తప్పులతడకనువ్రాసి, ఆ రాతను గ్రాంథికభాష అనుకొనుటకన్న, ఇప్పటి నాగరికులును, శిష్టులును వ్యవహరించు భాషనే రాసుకొనరాదా? ప్రౌఢగద్య కావ్యములనూ, పద్యకావ్యములనూ వ్రాయువారు గ్రాంథికభాషలోని యింపగుపదములను తిసికొందురుగాక. సులభ సాధ్యమగు నవీన వ్యావహారికభాషకటి ప్రబలిన యెడల, బుద్ధిబలము కలిగియు, మూగులై యున్న మనవారెందరు గ్రంథములను వ్రాసి భాషను నృద్ధిచేయరు? పుట్టుకవులయి, కఠినమగు గ్రాంథికభాషనేని వారికది మహాపాకారముకదా?

వాడుకభాష కావ్యరచనకు తగదని శతావధానుల అభిప్రాయము. తగునని నా అభిప్రాయము. వాడుకభాషలేకదా, కవులు రాయరాయ గ్రాంథికభాషలైనవి. యీ భారతవర్షములోనూ, యితరదేశములలోనూ, వాడుకభాషలలో ససవంతమైన కావ్యములు పుట్టియుండలేదా? బర్న్స్ అను మహాకవి మాట, శతావధానులుగారు వినలేదో!

విద్యా పునరుజ్జీవనము

విద్యలలోనూ కళలలోనూ మునుపటి గ్రీకులు సాటిలేని వారై యుండేవారు. గ్రీకుల స్వాతంత్ర్యము సన్నగిలిన తరువాత రోమనులు తలయెత్తి ఆనాటి లోకమును ఏకఛత్రంగా యేలిరి గాని, విద్యలలో గ్రీకుల చాయనుబట్టి పోయిరి.

కొంతకాలానకు, ఇటలీదేశము కిరస్తానులుజయించడమూ రోమనులు కిరస్తానులు కావడమూ జరిగింది. కిరస్తానులకు గ్రీకుల విద్యలయందు ఆదరంలేక కొన్ని సంవత్సరములు అజ్ఞానాంధకారం కమ్మివుండినది.

అంతట కొన్ని కారణములచేత ఇటలీలో జాత్యభిమానమూ దేశాభిమానమూ మొలకెత్తి బలిసినది. పాత విద్యలు నేర్చును అభిలాష కలిగినది. ఆ సమయంలో యిస్టంబూల్ తురకల పాలుకాగా, అక్కడి గ్రీకుపండితులు కొందరు యిటలీకివచ్చి అక్కడి ప్రభువులవల్ల మన్ననలంది, గ్రీకు విద్యలను తిరిగి లేవనెత్తిరి. దీనినే “రివైవల్ ఆఫ్ లెటర్స్” అని అంటారు.

యూరోపుఖండం అజ్ఞానంలోనుండి మేలుకోవడం అప్పుడే. అదివరకుటోపీ జాతులవారు కిరస్తానీమతమే నిజమైన

మతమనిన్ని విగ్రహారాధన చేసే గ్రీకు రోమనుల విద్యలలో విలువవుండనేరదనీ, వారివిద్యలు చదువుటేపాపమనీ నమ్మివుండేవారు. ప్రజలకు విద్యనేర్పితే దేశం బాగుపడునన్న జ్ఞానం లేకపోయెను. బైబిలు నిర్జీవమైన లాటినుభాషలో చదివేవారు. దైవప్రార్థనలుకూడా ప్రజలకు అర్థంకాని లాటినుభాషలోనే వుండేవి బయిబిలు దాటి సత్యమూ జ్ఞానమూ లేదనిన్ని విగ్రహారాధకులై వుండే గ్రీకురోమనులు ఘోరమనిస్సీ కిరస్తానులు నమ్మేవారు.

ఇటలీలో గ్రీకు లాటిను సరస్వతి ఉదయించగానే జనులకు కళ్యణమసక మాసినది. బుద్ధిమంతులు కిరస్తానుల మోటుతనమూ, మూర్ఖమూ, విగ్రహారాధకులై వుండిన గ్రీకు లాటినుల జ్ఞానమూ కళాకౌశల్యమూ చూడగలిగిరి. యూరోపులో బుద్ధికి గొలుసులు విడిచివి.

గ్రీకులాటిను విద్యలను చేపట్టుట పరువుప్రతిష్ఠలకు తెరువైంది. వాటి రసానకులోనై విద్వాంసులు దేశభాషను నిరసించేవారు. గాని దేశభాషాభిమానమూ జాత్యభిమానమూ ప్రబలుటచేత దేశభాషలో చెయిపట్టి రాయించింది. ఆ కథ ముందు చెబుతాను.

లాటినుకూ, ఇటాలియనుకూ ఆనాడు వుండేభేదం, సంస్కృతముకూ ప్రాకృతములకూ వుండిన యట్టిది. కొంతవరకు గ్రాంథిక తెనుగుకూ వాడుక తెనుగుకూ వున్న భేదంవంటిది. వుత్తరదేశాలలో సంస్కృతప్రాకృతములనేగాని, దేశభాషలలో రాయడం పరువుతక్కువని పండితులు చాలాకాలం తలచేవారు. ఇప్పుడు ఆ భ్రమ తరిగిపోయింది. బంగళీలలో

లేనేలేదు. కవీంద్రనాథుని ఆదరించడమును సాహిత్యపరిషత్తు భవనంలో సభ అయినప్పుడు ఒక సందర్భంలో అన్నాడు: “యిప్పటి బంగళీకవులు సంస్కృత కవులుగా మారినారు” అని.

తెలుగుదేశంలోనూ, యిట్టిచిక్క- మునుపు కలిగింది. యిప్పుడు కలుగుతుంది. సంస్కృతాన్ని పట్టి అప్పుడు కలిగింది. గ్రాంథికభాషను పట్టి యిప్పుడు కలుగుతుంది.

ఆంధ్రశబ్ద చింతామణి కర్తన్నాడు :

“స్వస్థాన వేషభాషాభివతాః... !!”

తొలికాలపునాటి తెలుగు కవులు తాము ఉభయభాషా కవులమని చెప్పుకోకపోతే గొడుమూకలో కలుపుతారేమో అని “ఉభయభాషా కావ్యరచనాశోభితు” “ఉభయకవిమిత్రు” అని తమ సంస్కృత పాండిత్యము వెల్లడించుతూ వుండేవారు. తెనుగులో కూడా కావ్యములు రాస్తే ప్రత్యవాయంలేదని అధర్వణుడు చాటభారతం రాశాడు.

* వంగీయసాహిత్య పరిషత్తు

నౌరాయణమూర్తి పంతులూ నేనూ జస్టిస్ అశుతోష్ ముఖర్జీగారిని చూడ వెళ్లాం. కొంత ప్రసంగవైన తరువాత “మూలో గొప్పవిద్వాంసులను చూడవలెనని నాకు అభిలాష కలదని” నేనన్నాను. సాహిత్యపరిషత్తులో కొందరు ప్రముఖుల్ని మమ్మ కలుసుకోవడముకు సమావేశం చెయ్యమని, వారు దాన్ గుప్తాగారితో శలవిచ్చారు. దాన్ గుప్తాగారు వక్రిలు. బంకించంద్రుని “ఆనందమఠ” యింగ్లీషు చేశారు.

అయిదుగంటలకు సాహిత్యపరిషత్తుకు రమ్మని మాకు ఆహ్వానపత్రిక వచ్చింది. మేం వెళ్లాం.

సాహిత్యపరిషత్తు మందిరం అప్పర్ సర్క్యులర్ గోడౌన్ లో జై నమందిరానికి సమీపంగావున్నది. అది ఒక పెద్ద మేడ. కట్టడానికి నలభై యాభై వేలు అయివుండును. అప్పట్లో మేడ రెండో అంతస్తులో పరిషత్తుతో సంబంధించిన యజ్ఞబిషను అనగా వింతలయినట్టి గొప్పనైనట్టి వస్తువులను చూపుట జరుగుతుండెను. మేడకు దక్షిణంవేపు అరలా వొకటివున్నది. ఆ అర సభలైనప్పుడు నాటకములు ఆడటానకూ ఉపన్యాసము

లిచ్చుటకూ, ఉపకరించును. ఆ అరలో యెదురుగుండా బంకించంద్రుడి పూర్ణచిత్రముకద్దు. బంకించంద్రుడు వంగభాషాకావ్య ప్రపంచమునకు బ్రహ్మ అనిన్నీ సాటిలేని కవిఅనిన్నీ ఆదేశంలో పండితపామరుల నమ్మకం. ఈయన ముఖాన శాంతిమూఢైర్యమూ కనబడతవి.

బంగాళీలలో ఆనగా నాగరికులలో రెండురికముల మనుషులను కవిపెట్టాను. గుండ్రనిముఖు, స్థూలకాయంవకటి. ఒంటిపేక కోలముఖు మరివకటి. చిన్నతనంలో బంగాళీపిల్లలు చాలా సుందరులుగా వుంటారు. గోటితో చిక్కితే పాలుకారు చెక్కిళ్ళు; విశాలనేత్రములూ తరుచ్చు.

బంకిం కొంచము వొలంగా వుంటాడు. ఆయన పఠానకు యెడం వేపు భారతమును బంగాళీగద్యగా రాసిన ఒకకవి పఠం వున్నది. దానికి యెడం వేపు మైకేల్ మధుసూదన్ దత్తు, అలలు తీరిన కత్తిరిజుత్తు పాపిటమన్వి తా రచించిన “మేఘనాథబన్ధ” అను మహాకావ్యమును చెతబూని తన విశాలనేత్రములతో చూచెడి వారివేపు చూస్తూ పఠంలో కూచున్నాడు. బంగాళా కవుల పటములు బొవుబజారు యిండియన్ ఆర్కుసూడియోలో అణాపరక కొక్కొక్కటి అమ్ముతవి. మధుసూదనుడి పెదవులలో చిన్ననవ్వొక్కటి దాగిఉంది. ఈయన నాతో మాట్లాడుతున్నట్టు కనిపిస్తాడు. ఆనాటి యింగిలీషుబారిష్టరులు వీరి విద్యకు జంకే వాగని “క్రిస్ అండ్ రయ్యత్” పత్రిక సంపాదకులు బాబూ జోగీశచంద్రదత్తుగారు నాతో చెప్పినారు. గ్రీకు లాటిన్లు సంస్కృత భాషను, ఫ్రెంచి జర్మను ఇవియేకాక తెలుగు అరవములను మైఖేలు నేర్చియుండిరట.

చదువుకునే రోజుల్లోనే వివాహము చేతునని తండ్రి సంకల్పించగా అందుకు అంగీకరించక కిరస్తానం అవలంబించి 1848 వ సంవత్సరములో కొందరు చెన్నపట్నపు సహాధ్యాయులతో కూడి చెన్నపట్నం వెళ్లాడు. అక్కడ జీవనం జరిగడం కష్టమై పత్రికలకు రాసి కాలం వెళ్ళుచువలసి వచ్చింది. ఆ రోజుల్లోనే బైరన్ రీతిని “కాపిల్ లేడి” అనేది యింగ్లీషు కావ్యం రాయడం. ఇంగ్లీషున గ్రంథములు రాసి పేరు ప్రతిష్టలు సంపాదించుమనే ఆనాటి బంగళీ విద్వాంసులు ఆశించిరిగాని దేశభాషను తలపెట్టరయిరి.

మధుసూదనుడి మొదటి భార్య ఒక ఇండిగోస్లాటరు కుమార్తె. భార్యాభర్తలకు సమరసచెడి ఆమె విడాకులు పుచ్చుకున్నారు. తిరిగీ మధుసూదనుడు వరించిన మరొక దొరసాని కష్టసుఖములలోను ప్రతిష్టాప్రతిష్టలలోను ప్రేమతో కనిపెట్టి తిరిగినది. ఆమెకు సంతానం కలిగెను.

యెనిమిది సంవత్సరాలు చెన్నపట్నంలో వూడి కలకత్తా తిరిగివచ్చేసరికి పెళ్ళినాటి పెద్దపెళ్ళాం అంటకాగింది.

* రవీంద్ర కవి

కవిరాజైన రవీంద్రునికి బంగాళా చూపిన మిక్కుటపు పేరూ, పొరలేని భక్తి, యేనాడే రాజరుగుచు? ఆ మహాకవి భావను యెత్తాడు. తలపుల నెత్తాడు. చెయ్యుల నెత్తాడు. కీర్తి వెన్నెలల దిక్కులు నింపాడు. అది తనకీర్తి అని వంగదేశము గుర్తెరిగినది. అతడు తన సిరియని గర్వించినది. దేవుడని పూజించినది.

చిహ్సార్ రోడ్డులో చిన్న సందొకటి మళ్ళితే యెదుట పొయిప్రోక్కిళ్ళవలె మూడు మేడలు కనపడతవి. అందులో మధ్యది, కలకాలమూ దేశచరిత్రములో వన్నెకెక్కి వుండ గలదు. అది రవీంద్రునిది.

బ్రహ్మసమాజ మహోత్సవంలోన, చీకట్లు కమ్మే వేళపుడు నేను వెళ్ళాను. గుమ్మందాటివే బ్రహ్మాండమైన అంగణం. ఆ అంగణం చుట్టూ ఉన్నతమైన యెట్టిటికల మేడ.

* అప్పారాయకవి, కలకత్తాలో రవీంద్రుని సందర్శించి తరివాత కొంత తెలుగున మరొకొంత ఆంగ్లమున తమ అభిప్రాయాలను వ్రాసివుంచారు. అనేకవిషయాలపై వారుపురిమధ్య ఉత్తరప్రత్యుత్తరాలు జరుగుతూవుండేవని పెద్దలు చెబుతూవుంటారు. కాని అది అన్నీ మనకు లభించలేదు. లభించిన వాటి ఉత్తరాన్ని వున్నదున్నట్లు యిందులో ప్రకటిస్తున్నాము.

మేడల చూర్లంటి మెరుగు దీపాలు వెలుగుతుండినవి. అంగణ మంతా సామాజికులతో నిండివుండెను. చూడబోయిన మాబోట్లమూ, టాగూరు కుటుంబమువారూ, దక్షిణపు ప్రక్క మేడమీద నిలుచుంటిమి. మాకెదుగుగా సారసను నాదుల పూజాభవనం వుండినది. లోపల దీపములు లేమిని, వెలుగుచీకట్లు పెనుగులాడుతున్న ఆ పూజామందిరంలో బ్రాహ్మసుందరులు ఆకులలోపండ్ల వలెనూ, చదువుచీకట్ల మెరుగున ముక్తి కాంతవలెనూ, కానీ కానరాకవుండిరి.

అంగణంలో దక్షిణం వేపు సామాజికులకు యెదురుగా వొక మంటపం యేర్పరిచారు. ఆ మంటపంమీద ముందుకు రెండు యెర్రగాజు దీపపు చెట్లవడుమను రవీంద్రుడు, వొక పండితుడూ, ధోవతి అంగవస్త్రములతో కూచున్నారు. వారి యిరుప్రక్కలనూ వెనకనూ, సామాజికులలో పేరుపడ్డవారూ గాయకులూ కూచున్నారు. వారిలో పండిత శివనాథశాస్త్రి గారిని, హేరంబ చంద్రమిత్రగారిని పోల్చగలిగితిని.

నేను వెళ్ళేసరికి రవీంద్రులు మేఘగర్జనమును పోలిన కంఠంతో భగవంతుణ్ణి కొనియాడు తుండెను. సామాజికులకు జ్ఞానోపదేశము చేస్తుండెను. మధ్యమధ్యను రవీంద్రుడూ, గాయకులూ భక్తి పారవశ్యం పుట్టేటట్లు కీర్తనలను పాడుతూ వచ్చిరి.

అప్పుడప్పుడు మెరుపుదీపాలు గప్పుగప్పున ఆరి వెలుగుతూ వచ్చినవి. అలా ఆరినప్పుడు భవనంమీద రాలిన చీకటి యొక్క రెక్కలమీద భగవంతుడు సన్నిహితు డయినట్లు మనస్సుకు తోచేది. కాదా ? చీకటే వెలుతురు. మరుపే జ్ఞానము.

చిన్న నాటిమాటయేమో యిప్పుడు రవీంద్రుడు ఉత్కృష్టమైన బతుకు బతుకుతున్నాడు. శాంతుడు; భక్తుడు; దయాపరుడు; పరోపకార మే బతుకునకు వినియోగమని నమ్మినవాడు; మంచివాడు. ఇట్టి మహాత్ములు ఎండబట్టే బంగాళాబాగ్ వన్నె కెక్కింది.

బ్రహ్మమతం బంగాళాకు చాలా మేలు చేసింది. కొందరి కైనా స్త్రీలకు చెరవొదల్చింది. బంగాళాకూ, సీమకూ బాట వేసింది. ఆ సుందరులు దీపమువలె దేశమునకు వెలుతురు నిస్తున్నారు. ఆ బాటకు సీమనుండి వాగరికత ఆ దేశానకు దిగబడ్డది.

రవీంద్రుని వాఙ్మధుర్యంను క్రోలిక్రోలి ఉత్సవం ముగిసేవరకూవుంటే, తొడిదొక్కిడి లావగుననియెంచి, నా మిత్రులను వీడొకని చిత్పూరు రోడ్డుకు వచ్చితిని. అక్కడ అంతకంటే తొడదొక్కిడి కానవచ్చింది. ఆరోజు మాఘ పంచమి. బంగాళీలు సరస్వతిపూజచేస్తారు. రాత్రి ఉత్సవంలో సరస్వతీ ప్రతిమల్ని ఊరేగిస్తారు. ఆ పట్నంలో సామంతులు యిసకపాతర. ప్రతిసామంతుడు తన యింట సరస్వతిని నిలిపి పూజిస్తాడు. ముచ్చిపనితో ధగధగలాడే వాహనాలతోటి, రథాలతోటి, జనప్రవాహం, ఆ వీధిలో అడ్డు కలిగిన నీటి ప్రవాహంవలె పొంగి వెనకాడుతూ కొంత సాగుతూ, యెడతెగక కనబడినది.

ఉపాధికల ప్రతి బంగాళీ యింట్లనూ, మొదటి అంగణంలో రమ్యమైన పూజా మందిరం వుంటుంది. కాళీ, సరస్వతీ మొదలైన దేవతల పుత్సవములు ఆ మందిరంలో విశేషమైన

వైభవంతో చేస్తారు. ఆ పూజలు ఆ బాలవృద్ధులకు, స్త్రీ పురుషులకు ఇంటిలిపాడికీ పనులు కల్పిస్తవి. మందిరమూను అలంకరించడం, పూజాద్రవ్యములను సమకూర్చడం, స్త్రీ బాలుల వేడుక. ఈరీతిని ఇంటిలిపాడీ కలసిచేసే పూజలు మన దేశంలో తక్కువ. నలుగురికి వినబడే దేవతార్చనగంట వక్కాటే కొన్ని యిళ్ళలో మిగిలింది. అదయినా దేవుణ్ణి జ్ఞాపకంచెయ్యదు. భోజనపు గంట అయింది. మిగిలిన ఇళ్ళలో ఆ గంట మేజాబల్ల మీద యెక్కింది.

*

*

*

1912 వ సంవత్సరం, డిసెంబరు నెల, రెండవ తేదీని కలకత్తాలో రవీంద్రుణ్ణి చూశాను. ఆయన ఒక పెద్ద టేబిల్ ముందు కూర్చునివున్నాడు. గది అలంకరణతో వస్తుసామగ్రితో ఏమంత తీర్చిదిద్దినట్టులేదు. భవంతి మొదటి అంతస్తులో పశ్చిమ దిశగా వుంది ఆయన గది. రవీంద్రుణ్ణి కుడిభాగాన యువకు డొకడు ఆసీనుడయి వున్నాడు.

టాగూరు సాదుస్వభావి. మాటపోందిక మహామెత్తన. నాజూకైన ముఖ లక్షణాలు. తేటగా, సున్నితంగా నవ్వుతారు. మాటలాడేటపుడు పురుషత్వం తొణకిసలాడుతుంది. ఒక విధమైన ప్రశాంత మనోనిశ్చయం ప్రస్ఫుటమౌతుంది. మన వీరేశలింగం పంతులు గారి మనఃప్రకృతికిది పూర్తిగా విరుద్ధం. ఆయనవలె, రవీంద్రుడు గడబిడగా మాట్లాడరు. సంభాషిస్తున్నప్పుడు సజీవత్వం వెల్లడి అవుతుంది. అయితే, ఆయన ప్రార్థన చేస్తున్నప్పుడు, ప్రవచిస్తున్నపుడుకంతం సంగీత శ్రావ్యంగా వుంటుంది. వినసాంపైన గొంతుక రవీంద్రునిది!

బెంగాల్‌లో, నాటక రచన నీరసావస్థలో వుందని ఆయన అభిప్రాయం. షేక్స్పియర్‌నో, లేదా మరొక ప్రఖ్యాత ఆంగ్ల నాటక రచయితనో, వంగదేశ కవులు అనుసరిస్తున్నారని చెప్పలేం; కొంతమంది రచయితలుమాత్రం, పాశ్చాత్యసాహితీ పరులతో సంపర్కం పెట్టుకుంటున్నారు. కాని వారి రచనా ప్రభావం, వీరి నాటకాలను సోకడంలేదు. రంగభూమి శిథిలావస్థలో వుంది. ప్రేక్షకులను ఆకర్షించడానికై యధేచ్ఛగా పాటలను పదాలను నాటకాలలో తెచ్చిపెడుతున్నారు. మొదట ఈ నాటకాలు చారిత్రక యితీవృత్త జనితాలు. వీటిలో చాలామటుకు రాజపుత్ర కథలతో నిండినవే. ఇప్పుడిప్పుడు పౌరాణిక గాథలలోనికి దిగజారిపోయాయి.

గేయ కవిత్వంలో బెంగాల్ ముందంజ వేసింది. రవీంద్రుడు వాడే భాష వ్యవహారికమే. అంటే అందరూ మాట్లాడుకొనే భాష. ప్రామాణిక గ్రంథప్రయోగాలకు విరుద్ధమైన భాష. వ్యాకరణసూత్రాలు కాదంటూ, ఈరకమైన బెంగాలీ భాషను ప్రయోగిస్తాడని ఆయనను పండితులు నిందిస్తారు.

ఇప్పుడు మద్రాసు యూనివర్సిటీ గ్రాంథిక భాషను సంరక్షించాలని చేస్తున్న ప్రయత్నమే, నాడు కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయమూ చేసింది.

కలకత్తాలో జనులు మాట్లాడుకునే భాషలో తప్పిస్తే, ఇంకొక భాషలో మనకు వ్యాకరణగ్రంథం ఎక్కడ లభిస్తుంది?

“తెగ్గకొరితెచ్చె” అనే పద ప్రయోగముమీద రవీంద్రునికీ, నాకూ సంభాషణ జరిగింది. ఆయన కొద్దిసేపాలో

చించి, పూర్వకపుల ప్రయోగాలలో వుందని చెప్పారు. “తె” అనేది జానపదుల భాషలో కనిపిస్తున్నదని నేను సూచించాను.

ఆంగ్ల సారస్వత బోధనా పద్ధతులు చాలా లోప భూయిష్టంగా వున్నాయని వారి అభిప్రాయం. ఆంగ్ల సాహిత్యంపై హెన్రీమోర్లే యిచ్చిన ఉపన్యాసాలను, రవీంద్రుడు ఎంతో ఆహ్లాదంతో నిన్నారు. విద్యార్థులకు పరీక్షలు చాలా ఆవశ్యకాలని వారి మతం.

సిస్టర్ నివేదిత ఆయన కథలను కొన్నింటిని అనువదించింది. కాని ఆమె చనిపోయిన తరువాత, ఆ వ్రాత ప్రతులు కనిపించలేదు.

‘మైకేల్’ను రవీంద్రుడు అనుసరించారు. ఆయన గీతంలోని సాదాలు ఏ పాదానికాపాదం అంతంకావు. ప్రయోగాలనూ, వ్యాకరణ నియమాలనూ, కాలదన్ని సరికొత్తవి శబ్దరూపాలను కల్పించినా, ఆయన సృష్టించిన ‘శబ్దాలు’ చలామణిలోకి రాలేదు. అందుచేత మన వెనకాల ఒకటిప్పటి వుంటేకాని, కావ్యం అర్థంకాదు. భాష బలిఅయిపోతున్నా సరే, ఆయన “మైకేల్” అనే కావ్యం శబ్దాలంకారాలనే దృష్టిలో పెట్టుకుంది. ఈ విషయాన్ని నేను రవీంద్రునికి సూచించాను.

రవీంద్రుని కొక పాఠశాల వుంది. ఆ స్కూలులో తనకుతానై సహాయం చేసుకొవడం మెలాగో చెబుతూ, ఆయన ఉపజ్ఞావంశమైన విద్యను ప్రసాదిస్తూ వుంటారు. మెట్రిక్యులేషను, విశ్వవిద్యాలయ పరీక్షలకు కూర్చునే విద్యార్థులు ఎన్నెన్నో విషయాలను అధ్యయనం చేయవలసి వుంటుంది.

తనప్రక్కనే కూర్చున్న యువకుణ్ణి “కావ్యభాష”పై
ఒక వ్యాసం వ్రాయమని రవీంద్రుడు ఆదేశించారు.

అరుణాస్పదమనే నగరాన్ని వర్ణిస్తూ పెద్దనగారు “అచటఁ
బుట్టిన చిగురు గొమ్మైనఁజేవ” అన్నారు. అదేవిధంగా కలకత్తా
పట్టణంలో చిట్టచివరకి దోమలుపైతం పొలిటీషియన్సే!

Ramgarh
Kumaon Hills
May 24, 1914

Dear Friend

Thank you
for your kind letter. I
had been forced to go through
a very great dissipation of
mind for a long time - so
I have taken shelter here
in the solitude of the Himalayas

To gather my scattered forces
and regain my spiritual
equilibrium. You can easily
understand that this is most
important for me and I cannot
set my mind to anything
else for some time to come.
I am sure you will understand
and excuse me if I fail to
meet your demand, at least
for the present.

With kind regards

Yours sincerely
Rabindranath Tagore

బంకించంద్రుని నవలారచన

నూరు సంవత్సరముల క్రిందట బంగాళీ విద్వాంసులు బంగాళీ భాషలో వ్యాకరణముగాని, నిఘంటువుగాని, లేకుండుట గని, గత యాభై, అరవై ఏళ్ళలో బంగాళీవాడుక భాషనుండి ఒక సులభమైన గ్రాంథిక భాషను కల్పించుకొని, లోకములో యెన్నిక కెక్కిన గ్రంథప్రపంచమును కల్పించిరి. ప్రక్కనున్న వారిని చూచి నేర్చుకొను నేర్పయినను మనకు లేదాయెను. ఇకనైనను మనలో బుద్ధిమంతులు బంగాళీ భాష నేర్చి దానగల మంచిని తెనుగునకు కూర్చురుగాక.

“ప్రభుల్ల” నవలను శ్రీ సుబ్బారావుగారు ఇంగ్లీషు నుండియో కన్నడము నుండియో తెనిగించిరని నా జ్ఞాపకము. మన తెనుగుదేశమునకెంత దురవస్థ! బంగాళీ గ్రంథముల చదువనేర్చిన కవి మనలో నొక్కడును లేడుగదా!

“ప్రభుల్ల” నవలయందలి కథయొక్క గుణదోషములు బంకించంద్రులవి. కీర్తి శేషులైన వారి తప్పుతెన్నినను చిక్కు కలగబోదు. బతికివున్న కవులకు శ్రాద్ధము పెట్టడము, చచ్చిన వారికి వర్ధంతలు చేయడము, యీనాడు మనవారి కలవాటైన పద్ధతి. ఈ పద్ధతి తలకిందులు చేయడమువల్ల భాషకు కొంత మేలుకూడునని నా అభిప్రాయము.

బంకిముల కథలు తెనుగై నవి, నాయెదట మూడున్నవి..
శ్రీ సుబ్బారావుగారి ప్రఫుల్ల యొకటి; శ్రీ ఓ. వై. దొరసా
మయ్యగారు కన్నడము నుంచి తెనిగించిన ఆనందమఠమొకటి;
వారే, ఆంధ్రీకరించిన కపాలస్తుండలము యొకటి. ఇంతకు
మున్నింగ్గీ ఘన బంకిములకథలనే రెండు మూడు చదివియుంటిని.

“ప్రఫుల్ల”ను ఒకరివెనుకొకరు ఆడపిల్లలీ గ్రంథమును
చదువుచున్నారు. ఈమాట వొక్కటియే దీని విలువను తెల్పు
జాలును. బంకిము వ్రాసినట్లే తాము తెనిగించితిమని
శ్రీ సుబ్బారావుగారు వ్రాసిరిగాని, కొన్నిచోట్ల ఆంధ్రలోకో
స్తులుచు, లోకోక్తులవంటి ఆంధ్రపద్యములును వీరి తెలుగులో
కానవచ్చుచున్నవి. ఇదిగాక బంకిముల రచనామార్గమునకు
పొందిన వర్ణనాంశముల పెంచుటకూడ, కొన్నిచోట్ల కలదు.

సుబ్బారావుగారిశైలి చిన్నయ్యసూరిగా రేర్పరి
చిన త్రోవనున్నది. ఆ శైలిని వీరిరచన మిక్కిలి రసవంత
ముగా నున్నది. అసమానమే అనవచ్చును. 45 వ పుటలో
“ప్రఫుల్లముఖ దిగ్భ్రమముజెంది” అని ఆరంభమైన వాక్యకదంబ
మును చదివిన, శ్రీ సుబ్బారావుగారి రచనా సామర్థ్యము
తెలియును. వీరి శయిలిలో రెండు దోషములు నాకు కనపడ్డవి.
అనవసరమైన సంస్కృత శబ్దములును, వాడుకలోలేని తెనుగు
మాటలును గ్రంథమందు నిండియున్నవి. సంస్కృత వ్యా
కరణమును నేర్చుకుండా పాత గ్రాంధిక శయిలిలో వ్రాయ
బూనువారికి కలుగు స్థలిత్యములు శ్రీ సుబ్బారావుగారికికూడ
కలిగినవి. మొదట అధ్యాయములసంఖ్య వీరు సంస్కృత
పదముల నిచ్చిరి. అందు షష్టమాధ్యాయము, చతుర్దశమా

ధ్యాయము, ఏకాదశమాధ్యాయమును ప్రయోగములు దొర్లినవి. అది తెలిసికానోపును. రెండవభాగములో అధ్యాయముల సంఖ్య తెనుగుపదముల నిచ్చియు, అందులో సప్తమాధ్యాయమునకు మాత్రము తత్సమము వుంచిరి. వీరు కొన్నిచోట్ల వాడుకలోనున్న తత్సమదేశశబ్దముల విడిచి అంతరించిిన తద్భవశబ్దములను వాడియున్నారు.

రెండవ దోషము: అక్కడక్కడ అనుప్రాసమును వొత్తుగా తగిలించుట (అ) “ఇంక నేమేమింబెట్లుకో, తల్లుకో, భూషించుకో, దూషించుకో (ఆ) కెంపు పెంపుగల కెంపు సొంపునింపు నధరంబు, కుందములయందము డిందపడం జేయు ద్విజాలియు (ఇ) అత్తరుణీతరుణుల మనముల గలిగిన డలపులు వలపుల పొలుపులు దెలుపవశమగునె (ఈ) పెచ్చు పెరిగి విచ్చలవిడి పచ్చవిల్లు డొచ్చములేక.

ఇప్పుడు మన పత్రికలలో రెండు విమర్శనమార్గములు కనబడుతున్నవి. ఇష్టులైన కవులను పొగిడి వారి గ్రంథములందు తప్పులెన్నకపోవడము, అవిష్టులగు కవుల గ్రంథములయందు వున్నవి లేనివి తప్పులే యెన్ని గుణములను మరుగుపరచడము. ఇంతకన్న భాషకు కీడువుండబోదు. తప్పులని నాకు తోచినవి కనపరచినందుకు శ్రీ సుబ్బారావుగారు నన్ను క్షమింతురుగాక.

తెలుగునవున్న బంకిముల మూడు గ్రంథములు, ఇంగ్లీషులో “రొమాన్సు” అను జాతిలో చేరును. దేశకాలమును బట్టి జరగరాని సంగతులు జరగతగిన సంగతులు వుంటవి. జరగదగిన సంగతులను వర్ణించునది ఉత్కృష్టకథ. జరగనేరని సంగతులలో నిండివున్నది రొమాన్సు. అందులోను అంతరులు

కలవు. బంకిముల రొమాన్సులు యింగ్లీషు 'నవలి' యగు 'స్కాట్' తోవను కొంతవరకు అనుసరించిపోవును. దేశ కాల భేదములను మన్నించక స్కాటు నవలలోని కొన్ని అంశములను బంకిములు తమ నవలలో చేర్చిరి. సీమలో మొదటి రిచర్డు అను రాజకాలమున రాబిన్ హుడ్ అను బందిపోట్ల మొసగాడొకడుండెను. వానికి స్కాటు గుణసంపత్తిని కల్పించెను. ఇది స్కాటునందే కావ్యదోషమై వుండెను. రాబిన్ హుడ్ నకు ప్రతిగా, బంకిములు ప్రభుల్లలో, భవానీతాకూరనువాని నమర్చియున్నారు. ఈ భవానీతాకూరు దొంగల మోసగాడైనను శౌశ్వాదార్య దేశాభిమానాది గుణసముద్రుడు; "సంపూర్ణ ధిషణాధురంధరుడు" ఆనందమఠములో కూడా గుణసంపత్తికల బందిపోట్లు కలరు. సన్యాసుల దేశాభిమానము యింతంతకాదు. అట్టి బందిపోట్లును, యిట్టి సన్యాసులును, మనసుకల్పించిన మామూప్రపంచముగోనే వుండురుగాని లోకముగోవుండి వుండలేదు. దేశోద్ధరణమునకు భవానీతాకూరునకు దొరికిన సాధనము ప్రభుల్లముఖయను, ఒక మగడు విడనాడిన పేద బ్రాహ్మణస్త్రీ. రూపసి; బుద్ధిమంతురాలు. అడవిపట్టి పోవుచుండగా ఆమెను నట్టడివిని వొక గాజుయిల్లు కానవచ్చెను. ఆ యిల్లు అంతటను అద్దములు కూర్చి కట్టిరిగాని అడవి ఆ అద్దములయందు ప్రతిఫలించి అంతా యేక అడవిగా కనపడునట! ప్రభుల్లముఖ ముఖము అద్దములో ప్రతిఫలించగా అది అద్దమని యామె పోల్చుకొనెనట. ఆ అద్దపుటింటికింద నొక నేలమాన్యముగోలెక్కలేని ధనరాసులు పడియుండెను. ఆ ధనముతో సైన్యమునుకూర్చు

కొని భవానితాకూరు, ప్రఫుల్లముఖుకి రాణి పదవినిచ్చి పట్టాభిషేకము చేసెను. చెప్పన్న విద్యలు ఆమె అవలీలగా నేర్చెను. ప్రముఖులముఖు నేర్చిన శాస్త్రములు కళలపట్టి 69-70 పుటలో నీయబడినది. ప్రఫుల్లముఖు గారణినాడు అరగడియలోపుట్టించి, పూపించి, కాపించిన మామిడిని పోలియున్నది. ఇట్టి అసందర్భమును బంకిములు కల్పింతురాయని నాకు శంకకద్దు.

ప్రఫుల్లముఖుని అత్తవారు విడనాడుటకు కారణము పొందుకగా కానరాదు. “ప్రఫుల్లతల్లి ధనహీనురాలైనను గొప్పవారితోడి సంబంధము కలిగెనని వారితో తులనాగు ప్రయత్నంబున తన సర్వస్వమును వమ్ముచేసెను. ఒకనా మారు బంతిపెట్టినపుడు తమకు మనసుదీర భక్ష్య, భోజ్య, లేహ్య, చోష్యపానీయంబులెల్ల సమకూర్చదాయెననుచు నాయూరిలోని నెందుకు గొఱగాని దుష్టులు కొందరు భోజనమధ్యమున లేచి పోయిరి. ఆ యవమానమునకుగనుకయొదవ ప్రఫుల్లముఖు తల్లి వారిని నిందించెను. అందుల కాగ్రహముగ మృగ నామెపై బగబూని యా తిండిభోతులు గలసి యాలోచించు కొని హరవల్లభుడు తన చుట్టములతోడం గూర్చుండియుండ, నాయూరిలోని వారెవరులేకుండ జూచుకొని, వారొకరొకరుగ సభలోన గూర్చుండిరి. అందొకడు హరవల్లభుడు వినుచుండ “ఆహా! యేమి సంబంధము!” అనుచు దనలోదాను గొణిగెను. ఆ మాటకు దత్తరపడి “ఏమేమ”నుచు హరవల్లభుడు ఆతురత నడుగ “మాకెందుకండీ? ఎవరెట్లు పోయిన నేవ?”నియెను. అందులకు మరింత మనంబున నొందరుగ హరవల్లభుడు వేడుకోలుగనడుగ “ఏమోనండి, కులభ్రష్టు

అట!" అనుచు జనాలున లేచిపోయెను. అంత విషాదకులిత చేతసుగ్గండై హరవల్లభుడప్పుడే సభలో ప్రవేశించిన మరియొకని నాయూరివాని నత్యాతురతతో "నే జేసిన సంబంధము మంచిదికాదా?" అని అడిగెను. "కుట్రలో జేరినవాడగుటంజేసి యా దుష్టుడు పెదవి విఱుచుచు నూరికుండెను" ఇది 7వ పుటలోనిది.

ఇటులనే మరికొందరు గ్రామస్థులు అనుమానమును బలపరుతురు. అంతట హరవల్లభుడు తనకుకూడ లోకము కులభ్రష్టత్వమాపాదించునేమోయని భీతిల్లి తనవారి నెల్ల బిలిచి స్థితిగతులను వివరించి చెప్పి "యీ యూరికి మానము వచ్చిన సంగతిని గుఱించిగాని, మానము చేసిన సంబంధ విషయమైగాని యెవరితోడను మాటలాడకుండ భద్రముగా నుండుడు. మాన గ్రామమున నెవ్వరికైన నీ మానహీనమగు వృత్తాంతము దెలియవచ్చునేని, మానకు జేటుమూడును కావున, నత్యంత జాగ్రత్తతోడ రహస్యమునుగాపాడు" డనుచు నొక్కిచెప్పి యారేయి యెవరికిని దెలియకుండ మాటలనుగట్టుకొని సందడిగాకుండ పయనమై తెల్ల వారకమునుపే యిల్లు చేరెను. ఈ చరిత్రము, చిన్నపిల్లలు చెప్పుకొను కాలహాసములలోని కథలను పోలియున్నది. మామగారు ధనవంతుడట. పరమశాస్త్రుడు. మొదట కులగోత్రములు తెలుసుకొనకనే వివాహమును నిశ్చయించెనో? కులగోత్రము తెలుగకనే, తన ఆప్తబంధువులు సమ్మతించిరో? అప్పుడు సభలో నుండిన బంధువులలో మొదట సంబంధము కుదిర్చిన రాయశాసనము లేమయిరి? గ్రామమునందలి పెద్ద లిట్టి దుర్మయము

అకు దిగియుండరుగదా! మామగారు వారి నడిగి నిజమూ తెలిసికొనకనే, కులభ్రష్టులని నిశ్చయించెనో? యిందరు బ్రాహ్మణులు భ్రష్టుల యింట యెటుల భుజించి యుందురను శంక పొడమలేదో? నమ్మే పోనిండు. సంబంధము జరిగిన మాట దాచుకొట్టు? తరలిపోయినపుడు లోకమెల్ల నెరిగి యుండలేదా? అందరు బంధువుల నోళ్లు కట్టుబడునని మామగారెట్లు నమ్మిరి? ప్రభుల్లముఖ భ్రష్టయైన, తాను కూడ భ్రష్టయేనే? అదిఅటుండ ప్రభుల్ల కుటుంబమునకెభ్రష్టత యెటులవచ్చెనో గ్రంథకర్త చెప్పలేదు. రైలు బయలుదేరి తేల్ల నారకమునుపే యిల్లు చేరినంత దగ్గరనుండెనుమామగారి యిల్లు! ప్రభుల్లముఖ శైశవవృత్తాంతముగాని, ఆమె కుటుంబముయొక్క పూర్వవృత్తాంతముగాని, యీయబడి యుండలేదు. నాయిక యెవరినడుమ యెటుల పెరిగెనో తెలియక, ఆమెను తెలియ నేరము. చిత్రరచనాకళలో సెటింగ్ అని ఇంగ్లీషువారనునది, ప్రభుల్లముఖకి లేదు. సెటింగ్ అనగా ఒక ప్రతిమ యేవస్తు జాలము నడుమ నిలిచియుండునో అట్టి నస్తుప్రపంచము. సెటింగ్ అను మాటకు తెనుగుభాషయందు పర్యంతప్రపంచమని వాడునుము. ఈజాతి నవలలు ఉత్కృష్టమైనవికావు. లోకములో నున్నట్లే చూయనలెనని నా అభిప్రాయముకాదు. యేది యెలా వుంటే బాగుండునో అలా భావించుట అరు లోకోత్తర కల్పన లుండక, లోకోత్తరమైన రచనలుండనేరవు. దీనిన ఇంగ్లీషు వారు ఐడియల్ అని అందురు. గాని మచుష్కజాతముయొక్క మనోధర్మములను, వస్తుతత్వము ననుసరించి కథ నడుపవలెను. కల్గెమునదలి, చిత్రమును పరుగిడచిచ్చిన నవలలు జానదాయక ములు కానేరవు.

వాడు కభాషలు : గ్రామ్యము

అత్తగారూ కోడలూ విషయమై ఒకసామెతకద్దు. రసావేశం మిక్కుటమైతే గద్యలతూగుఆగక, మాటలు పాటలుగా పరిణమిస్తాయి. గ్రామ్యానికి అలిగి, కసితీరక కొందరు మహాకవులు ఛందోబద్ధంగా తొమ్మిదో అష్టం పారాయణ చేస్తారు. వారికి పై సామెత వర్తిస్తుండేమో అనుకుంటాను.

శ్రీరాముల సచ్చిదానందశాస్త్రిగారు ఆరుపద్యములనే మహాస్త్రములను గ్రామ్యవలంబకులైన “కూళలపై” కృష్ణాపత్రిక ముఖమున ప్రయోగించినారు. ఆనాడు శ్రీరాములవారి బాణములు శత్రువులచుకొట్టి తిరిగి శ్రీరాములవారి చేతికి వచ్చేసట ! యీనాడు శ్రీరాములవారైన సచ్చిదానంద శాస్త్రిలుగారి బాణములకుకూడా ఆధర్మం పట్టింది. ఒక విశేషంతో, అనగా వెయ్యగానే వెనక్కి తిరుగుతాయి. శత్రువును ముట్టవు.

ఈలెంపకొడితే ఆ లెంప చూపమన్నాడు మహానుభావుడైన యేసు. తనలెంప తానే వాయించుకోవడం అంత కంటే గొప్పప్రజ్ఞ కాదు? అంత శత్రువులను అణగొట్టడం అన్నమాట. ఆపనే సచ్చిదానందశాస్త్రిలుగారు చేసినట్లు కాన

వస్తుంది. వెనకటి కొక మహానుభావుడు “దూర్వాలంటే యేమిటో అనుకొని తిరిగి చచ్చాను, గరిగ్గట్రా?” అన్నాడట! గ్రామ్యమంటే యెక్కడో కోస్తాను వుందనుకొని, సచ్చిదానంద శాస్త్రులుగారు కత్తులూ కటార్లూ నూరారు. ఆ దూర్వాలన్నవి, వారిపద్యాల్లోనే యెలుచూచినా నననవలాడుతూ నవ్వుతూ వుండెను. దగ్గిరవస్తువును నరుడు సరకుగొనడు.

నన్నయభట్టు ఆంధ్రశబ్ద చింతామణి సూత్రములు, అహోబలీయము, అప్పకవీయము మొదలైన గ్రంథములు చదివిగాని, తెలుగుకావ్యములు రాయకూడదని శాస్త్రులుగారి అభిప్రాయము.

ఉ॥ నన్నయభట్టు సూత్రముల నాలుకచే బలుకంగ మానియే యెన్న నహోబలీయమును నించుక నై నను చేతముట్లకే కన్నుల చేతనైన నిఁక గాంచక నప్పకవీయమాదియా వన్నెలుగల్గు గ్రంథముల వ్రాయగవచ్చునుగావ్యజాలముల్

లక్షణగ్రంథముల పేరెత్తిన పద్యంలోనైనా, శాస్త్రులుగారు లక్షణం ఇంచుక పాటించినారుకారు. కడంపద్యములు దీనిమీరివున్నవి. ఒకజాతి గ్రామ్యమైనా తప్పిపోకుండా వెతికి వెతికి పట్టితెచ్చి వాటిని ఛందోబద్ధంగా బంధించి శాస్త్రులుగారు తమపద్యాలనుగొప్ప “గ్రామ్యప్రదర్శనాగారముగా” చేసినారు. అందుచేతనే గాబోలు “గ్రామ్యపద ప్రయోగమ”నే శ్లోక నైతిక.

పద్యాలంతటనూ చీకటిరాత్రిలో చుక్కలవలె గ్రామ్యములు మెరుగుతుండగా, కృష్ణాపత్రిక కానకపోవడం ఆశ్చర్యం.

ఆ పద్యాలనుమెచ్చి, యెత్తి అచ్చొత్తిన శశిలేఖ కానక పోయిన కానకపోవునుగాక!

ఆశ్చర్యమేలా? ప్రాచీనుల తెనుగులక్షణం కోరి చదివే మనుషులు కొంచం. చదివి తెలుసుకున్నవారు మరికొంచం. వొంటబట్టినవాళ్ళు మిక్కిలీకొంచం. వొంటబట్టిన పండితుల కూడా, కలంచేతపడితే దూడలు దొంగుతాయి. బ్రహ్మశ్రీ వేదం వెంకటరాయశాస్త్రిగారు, మహామహా పాథ్యాయ బిరుదాంకితులైన శ్రీ కొక్కొండ వెంకటరత్నం పంతులుగారి ప్రసన్న రాఘవముచు విమర్శించి, విమర్శించి, మహామహా పాథ్యాయులవారికి లక్షణజ్ఞానం యించుమించు పూజ్యమని సిద్ధాంతీకరించారు. ప్రమాణంచూపనిదే శాస్త్రులుగారు మాటాడరు. అవతారికను యీ మాటలతో ఉపక్రమించారు:

“ఈకాలములో ఆంధ్రభాషలో ప్రబంధములు పెచ్చు పెరుగుచున్నవికదా. వానిలో అనేకములవలన భాష కడుంజెట్ల కలుగు చుంటుంటుంది, ఏదేని నొక గ్రంథ మాధారముగా నీ చెరుపునెల్ల విద్యార్థి జనోపయోగముకై భాషారక్షకై వెల్లడిసేయ దలంపుగొన్నవాడనై ...”

“మహాగజాఃపలాయంతే మశకానాంతు కాకధా?” ఇన్నిలక్షణ గ్రంథాలు చదివి రెండు వార్తాపత్రికలనల్ల మెప్పుగొన్న సచ్చిదానంద శాస్త్రులుగారికే నాలుగుపద్యాలలో నలభై చోట్ల కాలుజారినప్పుడు, యిక పసిపిల్లలగతి యేమిటి? యీలక్షణమును స్కూలుపిల్లలు నేర్చగలరనుట వెట్టిభ్రమ కాదా? నేర్చమనడం ఉట్టిగట్టుకుని స్వర్గానికి యెగరమనడం కాదా?

ఓంప్రథమం అని పల్లెకూటముల అయ్యవార్లకి లక్షణం పొంతే తెలియదు. యిస్కాళ్ళతో తెలుగు మేష్ట్రకు వచ్చి రావడం. యింగ్లీషు మేష్ట్రకు రానేరాదు. కాలేజీ పండితుల మాట మనం యేమీ చెప్పడానికి తగం. గాని మనకి శ్రమ లేకుండా వారిలోవాళ్ళే “వీరికి లక్షణం తెలియదని” వారూ, “వారికి లక్షణం తెలియదని” వీరూ, తీర్పులురాసి అచ్చు వేసి పుచ్చారు.

మా చిన్నతనంలో శ్రీ కొక్కాండ్ వెంకటరత్నం పంతులుగారు ప్రెసిడెన్సీ కాలేజీలో పండితులుగా పూడి, ఆంధ్ర భాషా సంజీవని అనే పత్రికను ప్రచురించేవారు. రాజమహేంద్ర వరంలోవుండి శ్రీ వీరేశలింగం పంతులుగారు వివేకవర్ధనిని ప్రచురించేవారు. కొంతకాలానికి వీరున్నూ కాలేజీ పండితులైనారు. యిద్దరూ ఆరితేరిన గ్రంథకర్తలు. యూనివర్సిటీ పరీక్షకులు. వారిని మెచ్చి గవర్నమెంటువారు మహామహోపాధ్యాయులను చేసిరి. వీరిని మెచ్చి రాయబహద్దరులను చేసిరి. ఆనాడు తెనుగు భాషలకు వీరిరువురును పట్టభద్రులై యుండేవారు. గాని వీరికి లక్షణం రాదని వారూ, వారికి లక్షణం రాదని వీరూ, గజకచ్ఛ పములనలె పోరాడేవారు. ఇదే దేవాసురయుద్ధం అనుకునే షాళ్ళం.

వారు విరమించి చాలాకాలమైంది. గాని యే ముహూర్తాన పోరుతలపెట్టిరోగాని ఆ యుద్ధరంగంమట్టుకు యెన్నమా చల్లారలేదు. కవులు లావైనారు, కాట్లాటలు లావైనాయి. చరిత్ర పునరావృత మవుతున్నది. నలుదిక్కులా జయభేరీలు

మోగుతున్నాయి. యేమని? బిరుదులు గట్టిన పండితకవులకు తెలుగు లక్షణంరాదు, రాదు, రాదని.

పదాతుల మాటా, మాటలు మోసేవాళ్ళ మాటా చెప్పేదేవీటి !

సంస్కృత ఉద్యమముల మూలంగా తెనుగు లక్షణం మట్టిగలిసి పోతున్నదని యెలుగెత్తే మహానుభావులలో లక్షణం భాగా తెలియనివాళ్ళూ, లక్షణానుసారంగా రాయలేనివాళ్ళే మెండు. ఒక తోవాతెన్నూలేకుండా, యెవడికి తోచిన రీతిని వాడు తెనుగు లక్షణం అడుగడుగునా పడగొడుతూ, గొప్ప కోసం సంస్కృతం మాటలు ప్రయోగించి, కృత్తితల రూపుమాపి, లింగవ్యత్యయముచేసి, శబ్దాచిత్యమును చెడగొట్టి లోకంలో యెన్నడూ, యేదేశం యెరగని, దౌర్భాగ్యపు భాషను రాస్తూ అది తలుచుకు ఆనందిస్తున్నారు. మనుషులకు బుద్ధులులేవా? కళ్ళులేవా? ఇన్నివిధాల గ్రాంథికభాష తగలబడుతూవుంటే, యీ ఉపద్రవమును తొలగించ ప్రయత్నించక, వాడుకభాష రాసినందావల్ల యేమో తెనుగునకు చేటు వచ్చునని వగలబొగులుతారేమి? మనలో నాగరికులు వాడుకునే భాషా ఉత్తరాల్లో రాసుకొనే భాషా, చెడ్డవా? యీ మహానీయులు రాసేభాష మంచిదా? అయితే లక్షణము పట్టుబడనివాగు గ్రాంథికభాషను యేల రాయబూనుతారు? మీదిమిక్కిలి పద్యరచన యేల తలపెడతారు? అని అడగగలరు.

సచ్చిదానందశాస్త్రిగారి పద్యములు కొంచెం పరీక్షిస్తే ఈ శంకలకు సమాధానం తేలవచ్చును.

ప్రతిభ భగవంతుడు యివ్వాలి. కావ్యగుణాలు, పూని నేర్చి విసగక రాసి, మంచి కావ్యములు యెడతెగక చదివి సాధించవలె. అట్టి శ్రమ కోరని సులభసాధ్యములు రెండు మూడున్నాయి. ఛందస్సు వొకటి. గణాలు సరిపెడితే ఒక మోస్తరు లయ కుదురుతుంది. కడంవి నిఘంటువుల్లోమాటలు, వ్యాకరణాల్లో ప్రత్యయాలును. ఇవి వాడుకభాషలో లేక పోవడంచేత ఒక పీఠక్షణ ధ్వనిని కొలుపుతాయి. అంతటితో ఆనందించేవారు అనేకులు. గంగిరెద్దుమీది గుడ్డపాతలవలె యివి లోపల పసను కమ్ముతవి.

రసం ఆట్లేలేని తలపులకు గద్యరచన తగి వుంటుంది. రసం చాలనిచోట పద్యరచనవిరసం. అందుకుతోడు తలపులు తక్కువైతే వృత్తాలు నిండడంకోసం గంగిరెద్దు గుడ్డలు మెట్లుగా పడవలె. ఆ గుడ్డలనైనా అందంగా అమర్చడం చేత కాకుంటే మాటలుమాసి, అన్వయంచెడి, పద్యాలు టొంకరనడకలు నడిచి కవిత్వం కపిత్వం అవుతుంది.

పెద్దకవులకే పొల్లుమాటలులేకుండా వారగని చంపక మాలలకు ఉత్పలమాలలకూ తలపెడితే అంత్యగురువు లభించుటకుగాను ఏకాక్షర శబ్దాలు అతకవలసివస్తుంది. యతిప్రాసల కోసం నిరర్థకపదములను ఫర్లాంగుల రాళ్ళవలె నిలనెయ్యాలి. కౌపీన సంరక్షణార్థ మయం పటాటోషః !

రెండో పద్యంలో నియమశబ్దం ప్రాసకోసం రెండు మార్లు వెలిసింది. మూడో పద్యంలో ప్రాసస్థానమందు “భువిని; కవులు; అవనిని; కవివరులు” అమరాన్ని.

వృత్తం తలపెట్టేటప్పటికల్లా భూదేవత శ్రీరాముల వారికి తోడై సాగిస్తుంది. యుక్తమేకదా !

మొదటి పద్యంలో “ఇల”

రెండవ పద్యంలో “ఉర్విలోన”

మూడో పద్యంలో “భువిని” “అవనిని”, ఆరో పద్యంలో “ఉర్విలో” అని జమలినవి.

“సుండు” “సుమీ” కూడా దగ్గర సీసచరణాల్లో తగిలాయి. మొదటి పద్యంలో గ్రామ్యావలంబకులు “కొందరు” అయి మూడో పద్యంలో “అందరు” అయినారు. అందులో శాస్త్రులుగారు కలిసిగోలేదో ?

“కాలముచేయు చిత్రమొకొ” అని మొదటిపద్యం యెత్తు బడి చేసిన్ని మళ్ళీ “యేమిచిత్రమో” అంటేనేగాని పద్యం ముగిసిందికాదు. “నింద్యమంచు” అనేదానిని కమ్మెచ్చు సాగదీసి “నింద్యమటంచని” యీడిస్తేనేగాని, గణాలు సరిపోయినవికావు. మచ్చులు చూపాను. ఆరు మాటల్లో చెప్పవలసిన భావం, ఆరు పద్యాల్లో చెబితే వొచ్చే అసర్థకాలన్నీ యెవడి తరం చెప్పడానికి! “అమలిన తారకాసముదయంబుల నెన్నను... విధాతృనకైనను నేరఁబోలునే ?”

ఇక ఆంధ్రశబ్ద చింతామణి, అహోబలీయము, అప్ప కవీయము మొదలైన లక్షణ గ్రంథములలోని నియమములను, పటుక్కుమని త్రెంచినట్లు కొన్ని చూపుతాను.

అరసున్న వుండవలసినచోట లేకపోవడం: (అ) ఎక్కుడు బొందగోరి (ఆ) తెల్లుజేర్పగా (ఇ) ఇలగోరుచు (ఈ) అబ్రమాగదా.

అరసున్న వుండగూడనిచోటవుండడం: (అ) జీవమున్ జయముగ (ఆ) తిప్పలు దెచ్చిపెట్టి (ఇ) వ్రాయగవచ్చు (ఈ) ఓకవివరులార.

సరళాదేశం చెయ్యవలసినచోట మానడం : (అ) చాల ప్రయాస (ఆ) అయిననుచేత.

సరళాదేశం చెయ్యరానిచోటచెయ్యడం: (అ) మనదెల్లు (ఆ) ఆంధ్రము బాడుసేయ.

ద్రుతముపై గసడవాదేశము : (అ) వలయుంసుడు (ఆ) వలెసుమీ.

కళలందు ద్రుతాంతములుగా వాడడం : (అ) కాంచక నప్పకవీయ మాదియా (ఆ) ఇంచుకనై నను.

కకూర్తి ప్రయోగాలు, అపశబ్దాలు : (అ) మున్ (ఆ) వద్దు (ఇ) తిప్పలు (ఈ) చదువుకోవలెను (ఉ) కష్టము గూడను (ఊ) మొండి వివాదములేలయని మూర్ఖులతోడుత నంచు (ఋ) ప్రయాస.

కొసకు శ్రీరాముల సచ్చిదానందశాస్త్రులుగారు నిజం చెప్పేశారు : “దండిగ గ్రామ్యశబ్దముల దార్పుచునీక జయ్యనదెప్పును భాష యుర్విలో.”

“ఆంధ్రము పాడుసేయగా” శాస్త్రులుగారు చండత పూనారు. కడంవారిని పూనమన్నారు. గాని ఆ హెచ్చరిక అనవసరం.

* గ్రామ్య శబ్ద విచారణము.

నవంబరు 5 వ తేదీ శశిలేఖలో మ. చినపురుషోత్తం పంతులుగారు మొదలై నవారున్ను, 7వ తేదీన మా మిత్రులగు మ. లక్ష్మణరావు పంతులుగారున్ను వ్రాసిన లేఖలు చూస్తే.

శశిలేఖా సంపాదకులు నాకు చాలాకాలమునాటి మిత్రులు. చెడుగు చేతామనే పూహతోనన్న గూర్చియేమిన్ని వ్రాయు, అచ్చొత్తరు. కాక, యేమి ప్రచురించినా, మా స్నేహమునకు భంగమురాబోదు.

విద్వాంసుల ధోరణులు వేరువేరు రీతుల నుంటవి. హాస్యరసము మీద కొందరి కలము పరుగులిడుతుంది. కొందరి బుద్ధులు దోషాన్వేషణములో వాడితేరుతవి. మరికొందరి బుద్ధులు తిట్లకు తీరివుంటవి. ఈ మూడురీతులూ చాలినంత లేకపోవడమువల్లనే, మన భాష యిప్పటి యీ దురవస్థలో వున్నదని నా అభిప్రాయము.

కాని, కన్ను కొంచెము తెరచి, యితర దేశములలో భాషలు యెలా పెరుగుతున్నవో, అదిన్ని, శ్రద్ధతో భాషాశాస్త్రమును తరచి, గ్రాంథిక వ్యావహారిక భాషలను వరిశీలించి, మరి తప్పులుపట్ట తలపడితే, ఉభయతారకంగా వుండును. తీర్పులుచెప్పడం సులభం; విద్యాపరిశ్రమ కష్టం.

అంతవరకు యెవరి స్వభావానుసారముగా వారిని వ్రాయనిస్తే నే తప్ప, పేపర్లకు యీపాటి వ్రాయడము వుండదు. అచ్చు ఆఫీసులు మూసి, పత్రికాసంపాదకులు తపస్సుకు కూచోవలసివస్తుంది.

ఇక మా మిత్రులు మ. లక్ష్మణరావుగారిమాట : మ. రాయప్రోలు సుబ్బారావు పంతులుగారు యేమివాశాగో నేను చూచియుండలేను. లక్ష్మణరావుగారి వ్రాతను పట్టి చూడగా వారికి, వాడుకభాషయందు నిరసనభావం వున్నట్లు కనబడుతుంది. ఏలనో? వారు దయచేసి కారణము చెప్పుదురుగాక.

గత కాలములో నవమాన్వం పారాయణము చేయడ మందు నిపుణులైన బ్రాహ్మణపుద్యోగస్థులు రయితును, రత్నను, పరిపాటిగా, ఒక స్వారస్యమైనట్లు తిట్టుతూ నచ్చే వారు. ఇప్పుడైనా కడపెడలను ఆ శబ్దం, వినబడకద్దు. యీనాడు కొందరు పండితులూ, కవులూ అట్టిదియే, గ్రామ్యాక్తి వొకటి, గ్రామ్యభాషను గురించి వినియో గించుదురు.

వారిలో తెగబడి దీవించినవారు శ్రీ బాలకవి భోగరాజు పారాయణమూర్తిగారు. వారు వ్రాసిరి :

గీ. “అజనిసృష్టి విచిత్రమే మందు నార
ఘనుల నిరుపమ పండిత్యగరిమ మేము
అంబురాశిలో గాలకూటంబు వోలె,
గ్రామ్యభాషయె కొత్తగా ప్రబలె నిపుడు.

గీ. నిరత మన లక్షణంబుల నెగడుచుండి

ఆంధ్రభాషతోఁ బోరాట మాడ దొడగె

లంజనంతతి సొత్తుకై లావు మించి

యూరసునితోడ బోరాట మాడు నట్లు.

శ్రీ. నవనవాలంకార నన్యనై భవమన్న

దలనొప్పియట దీని సరణియేమొ

మహిని వ్యాకరణోక్తి మాటలాడుట లున్న

వాంతి మానట దీని వరుస యేమొ

సాహిత్యవిధ్యుక్త సల్లక్షణము లన్న

నురిబోసికొను దీని సరణి యేమొ

వివిధ భవ్యాకార వృత్తసీతము లన్న

మూలడాగును దీని లీల తేమొ

గీ. తగుదునని తానుగూడను తగవు లిప్పుడు

సేయగాఱూనె చెల్లుతో వేయియేల

ఆంధ్రభాషా వధూటీ గృహంగణమున

దాసియై మెలగుటకునైన దగునె చెప్పుడ.

‘Appearances are deceptive’ అని వొక ఆంగ్లేయముక్తి కలదు. తిట్టగానే, అసూయకాబోదు. భూషించగానే, అనురాగం కాబోదు. ముద్దుతిట్లూ భక్తితిట్లూ, రసభరితములు. నారాయణమూర్తి గారి తిట్లుకూడా అట్టివేమోయని సందేహం పొడముతున్నది. లేనియెడల అవలక్షణములు వారి కవిత్వమందు వారేల వాడుదురు ?

వీరు ఆంధ్రపత్రిక సంవత్సరాది సంచికకు వ్రాసిన పద్యములు కాక, శ్రీ రాయబహద్దర్ వీరేశలింగం పంతులుగారి

లైబ్రరీని గురించి ఆంధ్ర ప్రకాశికకు వ్రాసిన పద్యములను కూడా నేను చదివితని అందు కొన్ని స్వారస్యములు కాన్ వచ్చినవి.

(అ) స్వభాషను దేశమునందునన్ జీవవినాశః ఘోరః
మును బొందగనీయక.

(ఆ) పూజితమై కవీంద్రసుమపుష్కలమై ద్విజరాజః
పుంజమై

చెలంగు నీ రాజమహేంద్రపట్టణ వరస్థితబాలక పుస్తక
కాల యోర్విజము.

(ఇ) కల్పితరోపమానమై

(ఈ) నవనవగ్రంథసంధానుడై యే కవి

(ఉ) అతులతేజ సంయుతంబయి;

ఈ సంస్కృత ప్రయోగములు మిక్కిలి సరళములు కావనుకుంటాను. ఇక తెనుగున కళలుద్రుత ప్రకృతికములతో సంబంధించిన నియమములను వీరు సంస్కరించినట్లు కనబడుతుంది.

(అ) చాల యుపద్రవమయ్యె.

(ఆ) దేశభాషలందెల్లయనుచు.

(ఇ) కథల నవ్వుల కల్లమి కలలబడుట.

(ఈ) భాషను చక్కగా.

(ఉ) అటు చేతురుగాక.

ఇది గ్రామ్యమునకు వృత్తి కల్పించుటకాదా? బలములు బలియురు కావలయును.

పై వ్రాసిన మాటలు, రాయవలసి వచ్చినందుకు చాలా చింతిస్తున్నాను. బాలకవులు ప్రతిభావంతులనివింటిని. మన ప్రాచీన కవుల గ్రాంథిక భాషలో రాయడమన్నది గరిష్ఠ విద్య. భగవంతుడు కాళ్లు యిచ్చినందుకు సుఖంగా నడవక గెడలెక్కదురు; యేమిచెయ్యను?

రామాయణమును తెలుగు చేసిన శ్రీ వావిలకొలను సుబ్బారావు పంతులుగారుకూడా ఆంధ్రప్రతిక సంవత్సరాది సంచికలో గ్రామ్యమును గురించి సరసముగా కొంత ముచ్చటించిరి. “మలటయగు మాతకన్న బతివతయగు మాత యెక్కువ పూజ్యురాలై నట్లు, గ్రామ్యభాషకన్న లాక్షణిక భాషయే ప్రశస్తమని బుద్ధిమంతులెల్ల సంగీకరింతురు. అట్టి సలక్షణ భాష నుపేక్షించినచో గలుగు ననర్థములు పెక్కులు గలవు. గ్రంథ విస్తరభీతి సంక్షేపించెద. గాని తుదకాంధ్ర పదము నామాచిక్షునుగు.”

పరభాషల నేర్చుట కడుపుకూటివిద్య గానెంచి ఇంకొక చోట రాయడంలో సుబ్బారావు పంతులుగారు పరభాషల నేర్చుట కేవల గర్హ్యము కాదనుటకు ప్రమాణముగా యీ క్రింది పద్యమును వ్రదహరించిరి :

“క్షితిష్టేచ్ఛ భాషశృణి గ

ర్హి తమగునట్లేననియె ధరిత్రిని దానిన్

మతిరోసి విడువగూడదు

సతతము వ్యవహారహాని సంధిలుకతనన్”

పై పద్యమున మేచ్ఛభాషయని రాయడమలో అప్పకవి తురకలభాషను మనస్సులో వుంచుకున్నాడు. ఆ కింది

ఉదాహరణములను చూడండి. సుబ్బారావు పంతులుగారు యిగ్గీ షు భాషను మనస్సుతో వుంచుకొనిరి. గాని శృతి గర్హితమయిన మేచ్చితము, యదిగాని, అదిగాని, కాదను కుంటాను.

పతంజలి, వ్యాకరణాధ్యయన ప్రయోజనములను చెప్పడముగో, శతపథ బ్రాహ్మణంలోని ముక్కొకటి యెత్తి రాసినారు.

“తే? సురాహేల యోహేలయ ఇతికుర్వంతః పరాబభూవుః
తస్మాద్బ్రాహ్మణేన నమేచ్చితవై నాపభాషితవై
మేచ్ఛోహవావషయదపశబ్దః”

మరివొకచోట మహాభాష్యంలో “గరీయానపశబ్దోపదేశః | ఏకైక శబ్దశబ్దస్య బహవో అప్రభంశాః | తద్యథాగౌరీతస్య శబ్దస్య గావీ, గోణీ, గీతా, గోపోతలికేత్యేనమాదయోప్రభంశాః”

శృతిదృష్ట్యా, సంస్కృత మాట, లోకుల నోటమారి సంస్కృత లక్షణమునను పొడకపోగా, అట్టిమాట మేచ్చితము లేక అపశబ్దమగును. అంతేగాని తురకమూ, యింగిలీషూ మేచ్చితములు కాననుగుటను. ఉద్యోతంలో నాగోజీభట్టు “నమేచ్చితవై ఇత్యేన్ద్రేచ్ఛ భాషావిషయమితి భ్రమనివృత్త్యర్థం శబ్దవరణం నాపభాషితవై ఇతి ... అపశబ్దత్వం వ్యాకరణానుగత శబ్దస్యేషద్ర్భాశన ఏవప్రసిద్ధమితిభాషః” నను మేచ్ఛో నామ పురుషవిశేషోదేశవిశేషోనాసకథమపశబ్దః ? త ఆహ ఘజితి | నిన్దానచనాన్ద్రేచ్ఛతేరితిభాషః | నిన్దానశాస్త్రబోధిత విపరీతోచ్ఛా రణేనసాపసాధనత్వాత్ | ఏవంచమేచ్ఛ ఇత్యస్య నిన్ద్యాఇత్యర్థ ఇతిధిక్ ||

వేదదృష్ట్యా అన్యదేశభాషలకు మ్లేచ్ఛిత దోషము వర్తించనేరదు. “గ్రామ్యమునగుదుగల యనేకదోషంబుల గ్రహించియే పూర్వులు ‘అవశబ్దప్రయుంజానో శౌరపం నరకం వ్రజేత్’ అని శాసించిరని” సుబ్బారావుగారు ఒక బాంబును నాబోట్లమీద విసరజూడగా అది పంతులుగారిచేతిలోనే పేలి నది. యుక్తమేకదా?

సుబ్బారావు పంతులుగారు రామాయణమును తెని గించినారు. వారి తెనుగు సంస్కృతపదములతో నిండివున్నది. వీరి సంస్కృత ప్రయోగములలో మ్లేచ్ఛితములు అక్కడక్కడ కలవు. “గావీ, గోణీ, ఆణనయతి” ఇత్యాది అపభ్రంశములను పఠించిన శిష్యేతరులకు, లోకసిద్ధి అయినా శరణమైయుండెను. స్వసిద్ధాంతప్రకారము, పంతులుగారికి యే శరణమూ కానరాదు.

గాని, ఉద్యోగంలో “ప్రకరణాచ్చక్రత్వం గో_యం నిషేధః” అని. అహోబల పండితీయములో “అతఏవ వ్యాక రణ మహాభాష్యే సర్వోష్యపశబ్ద నిషేధః. క్రతువిషయ ఏవ ఇతిప్రతిపాదితం” ఇటువలెనే శబ్దకౌస్తుభంలో కూడా మహా భాష్యమందు “యా_క్షీ కర్మణి సనియమో అన్యత్ర_నియమః” ఉద్యోగంలో “యా_క్షీ సుశబ్దప్రయోగాద్ధర్మోప శబ్దప్రయోగాద ధర్మ ఇతి తత్తై_న తయోః ప్రయోగనియమః తదతిరి క్తస్థలేతు సుశబ్దాపశబ్దయోః ప్రయోగే_నియమః||”

ఇలా రాయడంచేత సుబ్బారావు పంతులుగారి రామా యణమందు నాకు అనాదరణ కలదని భావించకండి. వీరి కవిత్వం సాఫైనది. వీరి వైవభక్తి అందరూ యెన్నతగి

యున్నది. తెనుగులో వీరి పాండిత్యము అసమానము గాని. తెనుగులునేర్చి, వీరి ఆంధ్రీకగణమును చదువుటకన్న, సంస్కృతంలో మిడిమిడిజ్ఞానం సంపాదించుకొని వాల్మీకి రామాయణం చదువుకోవడమే శ్రేయమని నా అభిప్రాయము.

ఆంధ్ర పత్రికలో “గ్రామ్యమును నిరసించుచు” వీరు వ్రాసిన వ్యాసమును బ్ర||శ్రీ కాశీభట్ల బ్రహ్మయ్యగారు పొగికి, తమ పత్రికలో ప్రచురించిరి. బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిగారు కూడా వ్యవహారికభాష “అందరి నోటంబడి కులటవలె భ్రష్టత నంది యుండును” అని వ్రాసిరి. బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిగారి దర్శనము నేను చేసి వుండకపోయినా చాలాకాలమునుండి వారి నెరుగుదును. వారి భాష నిర్దుష్టము. విద్యయు, తత్వాన్వేషణమును వారికి వ్యసనములవుటచేత, మాలో అభిప్రాయభేదములున్నా వారి యెడల నాకు విశేషగౌరవము కలదు.

వాడుకభాషను గురించిన నా అభిప్రాయములను ప్రమాణములతో విమర్శించినవారు వీరొక్కరే. సమాధానములు, మరిహాకచోట చెప్పదలచితిగాని, వారు ఉదహరించిన యింగ్లీషుపుస్తకములు ప్రస్తుతవాదమునకు ప్రసక్తములుకావు. ఇక వారి వాదమునకు సంస్కృత వ్యాకరణము యెటుల సహకారియో తెలియవలసివున్నది. కన్నడ గ్రాంధికభాష మారుచు వచ్చెనుగదా? ఆ మారుదలకు ఆ దేశపు శిష్టులు యెటుల వొప్పిరి? తెనుగుగ్రాంధికభాష మాత్రము మారలేదా?

ఈమధ్య ‘యిలస్ట్రేటెడ్ లండన్ న్యూస్’ అను పత్రికలో చెస్టర్ టన్ అను బుద్ధిశాలి, వైరుధ్యంలేని వినోదమును గురించి

చమత్కారముగా ముచ్చటించిరి. సీమలో Unionist versus Freetrader అనునది, అటువంటిదే. పాత గ్రాంధిక భాషను, సలక్షణముగా వ్రాయవలసినదన్న శాస్త్రులుగారి మతమున కున్నా శిష్టులు యీనాడు వాడుకుంటూవున్న భాషలోనుంచి కొత్త గ్రాంధిక భాషాకాటి కల్పించుకోవలసినదన్న నా మతమున కున్నా వైరుధ్యం యెక్కడ ? మా జాగాలే వేరు.

పరిశీలించి చూడగా, శాస్త్రులుగారికిని, నాకును అభిప్రాయభేదము చాలాతక్కువ. గ్రాంధిక భాష వాడుక చేసేవారు, దాని నియమములను పూర్తిగా మన్నించవలసినదనే నా అభిప్రాయము. ఆ భాషను సాధించలేనివారు, అనగా లోకానికల్లా, బ్రహ్మయ్య శాస్త్రులుగారివంటి పదిమంది తప్ప కడమందరూ, నాడుక భాషలోనుంచి సులభసాధ్యమైన వొక కొత్తగ్రాంధిక భాషను కల్పించుకుంటే, శాస్త్రులుగారికి యేమి కొరత ?

వాడుక భాషను కులటావి మర్యాదచేసే పండితులు దానిని దూరముగా నిర్జరించక యేల వాడుక చేతురో ? వారు “యాంటీనాచ్” కారు గాబోలును !

ఇక కళింగదేశ చరిత్రమాట: దానినిగురించి మామిత్రులు నాలో ముచ్చటించినప్పుడు, వారు కొరకముందే, వారి నిర్ణయములను యెరిగిన నాడనొటచేత, యిదివరకు నలుగురూ వ్రాస్తూయున్న భాషనే వ్రాతుంటిని. అట్టి వొప్పుదలకు కారణము దేశమున చరిత్ర జ్ఞానము విరివికావలెనని మా మిత్రులు చేస్తూవున్న మహోద్యమమునకు తోడ్పడను అభిలాషే.

ఇప్పుడు లక్షణరావు పంతులుగారు నాకు వొక చిక్కు తెచ్చిపెట్టినారు. వారు రాసిన లేఖలో లక్షణ ప్రయుక్తమనే మాటొకటి ప్రయోగించారు. యీ లక్షణం స్వభావం యెట్టిదో వారు కొంచము శ్రమచేసి పత్రికాముఖంగా లోకానికి వ్యక్తీకరిస్తే, ఉపయోగంగా వుంటుంది.

వ్రాతనుబట్టి, పోల్చుకుందానుని, విజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథమాలలో చటుక్కున చేతికివచ్చిన ఆంధ్రుల చరిత్రను తీసి చూస్తిని. దానిలో భూమిక మా మిత్రులు రాసినదే. మొదటి వాక్యకదంబమును చదివిచూడగా భాష లక్షణానుసారంగా వున్నట్లు నాకు కానరాలేదు. “అనియమాద్గ్రామ్యూహి యత్వప్రభంశః” అనే లక్షణము ప్రమాణం అయినయెడల ఈ భాషకు గ్రామ్యత గట్టిగాపట్టివున్నది. గ్రామ్యంలో దిగినవెనుక ఆగడం యెక్కడో!

అది అటుండగా గ్రామ్యశబ్దార్థం యేమిటి? “శతాంధాః కూపం ప్రవిశంతి” వొకడన్నాడని వొకడండ మేనా తల్లివిచారం కద్దా? సంస్కృతభాషా కావ్యశాస్త్రములో మోటుమాటకూ, మోటు అర్థమునకూ, గ్రామ్యత అని పేరుపెట్టిరి. ఇది వొక కావ్యదోషము. అహోబల పండితులు దీనినిగురించి కొంత రాసినారు.

గ్రామ్యశబ్దానకు సాధారణమైన అర్థము మోటు. ఈ శబ్దమునకువిరోధి “నాగరము, నాగరికము, నాగరికము.” యింగిలీషులో నాగరికము Polite, refined అందురు; గ్రామ్యము Low, vulgar అందురు.

“శబ్దేషి గ్రామ్యతాస్త్యేవ సా సభ్యేతఃకీర్తనాత్” శిష్టులు రాత్రీపగలు వాడుకచేసే భాషను గ్రామ్యనడము, అనాలోచిత మనుకుంటారు. అదేగ్రామ్యమాట నిజమైతే, ఇప్పటి మనగ్రంథకర్తలంతా గ్రామ్యజనమే, ఒక్క మహా మహోపాధ్యాయులు తక్క! “పామరాది ప్రయుక్తం యత్త ద్ద్రామ్య మభిధీయతే”

గనుక యిటుపైని బ్రాహ్మణులు వాడుకొనే నాగరిక మైన భాషను పండితులు గ్రామ్యమనక పోవడము ఉచితమని భావిస్తాను. నాగరికమని దానికి పేరుపెట్టి గ్రామ్యమును వొక చీడిదించితే, శబ్దాచిత్వము సాధితమవుతుంది.

“అనియమాద్ద్రామ్యంహి యత్వపభ్రంశః” అని కొండరనగలరు. ఆమాటకువస్తే, నియమంలేని భాషేవుండదు. వొక వేళ వుండుననుకున్నా, గ్రామ్యభాషకు వొక నియమం చేసుకుంటే, గ్రామ్యత పోవలెను. యీ కారికరాసిన వైయాకరణుడు అయితేనేమి, అహోబల పండితుడైతేనేమి, సంస్కృత లక్షణానుసారంగా, తెనుగుకు లక్షణం కల్పించకొరి, అసందర్భములు కల్పించుకున్నారు.

కాదంటిరా, నియమమంటే యేమిటో, సంస్కారం అంటే యేమిటో, వాటిస్వభావమెట్టిదో వాటిచరిత్ర మెట్టిదో స్పష్టముగానూ విపులముగానూ యెవ్వరేని ఉపన్యసించి ముమ్ముల తరింపజేతురుగాక! సంకేతిత సుప్రసిద్ధ పదములుకూడా యెట్టివో తెలియగోరితిని.

గ్రామ్యభాషను గురించి యెవరేమి ప్రచురించినను దయచేసి ఆ పత్రికల నాకు అంపవేడెనను. గ్రామ్యభాషాచర్చగోరిన పత్రికాసంపాదకులు గ్రామ్యమును గురించినా వ్యాసములు వారిపత్రికలలో యెత్తి ప్రచురింతురుగాక !

ఇంతవరకు వ్రాసిన పిదప మామిత్రులొకరు శ్రీ బాలకవిగారి విమలాదేవిఅను నవలనునాకిచ్చి స్థలీపులాక న్యాయముగా పరిశీలించిన ఈ ప్రయోగములు కావచ్చినవి. (అ) అనవసరమైన చోట్లను అనగా అనుకరణము లేనిచోట్ల అన్యదేశములు. సూచీ పత్రములో ఔరంగజేబు ఖాయిలా; యాఖుదాయాలల్లా; హుమాయీ, ఖత్తల్ - ఇట్టివి చాలాకలవు. (ఆ) సంధివిసంధులు కోవలు కానరావు : వఱకు ఆంధ్రోపాధ్యాయపదవి; గ్రంథకర్తనుఅగు; సచుగ్రస్పష్టియనియు ఇందు; అప్పుడు; ఇందిర; ఇట్లు; ఉదయమున; గర్లు; ఆశ్చర్యాతిరేకముచేత; రాజసింహుడు; అతని ఏమి యీ యన్యాయము; ఇంతలో నారాజభటులు ఆ పురుషుని ఈడ్చుకొని బాటసారిని సమీపించిరి.

(ఇ) తనకుఁగల - నుత్సాహము; విరిచి; గట్టినాకిది యే ప్రధనుప్రయత్నమని - దెలుపుచుండ; రాజ్యమునకు వారసననియు, చంద్రదావతి మహారాణినిబట్టి తెచ్చిన యాతడు సంతోషాతిశయమున;

(ఈ) న్యాయమైన ఆడుది; సాటివంశజుడే; అన్యథా తలంచి; సంరక్షణస్మరణ; ఈ ప్రయాసకూడ; కుంభకర్ణుని పాత్ర; నిర్ఘాతపడి; అర్ధపూర్ణదృష్టి; స్పష్టింపబడె; అంతా రామమయం; నీవు చింతాక్రాంతయై; దండన; ఘటనము;

సాహాయము; జాగ్రత్తగా; అసహ్యపరుడు (అసహ్యపాత్రుడనుటకు) ఇతరత్ర; తనతదంతరము; కుమారిత; భగవాన్ వశిష్ఠులవారు; ఆపద నివారణోపాయము; ఆడుబడుచు.

ఇవన్నీ తప్పలని నా అభిప్రాయమనికాదు. “అపశబ్ద భ రుంఠాస్తి అప్పలాచార్య సన్నిధౌ” అని చెప్పేవుంచాడు. బాలకవుల ప్రయోగసరణి కవిత్రయమువారి సరణికి చాలా మారమనుకుంటాను !

* ఆకాశరామన్న ఉత్తరాలు

O, Would Some power the giftic gieus
To see ourselves as others see us

-Burns

ఆకాశ రామన్న బహుదోడ్డమనిసి. బహు ప్రాచీ
నుడు. గాని రాతలులేని అదృష్టపు కాలములో, ఆయన
ఆఫీసు అమలుయెలా జరిగెనో నిశ్చయించలేము. చెట్టుచాటు
నుంచీ పుట్టచాటునుంచీ ముఖంపెట్టి యెదట చెప్పరాని వార్త
కేక వేసి వెళ్ళేవారుకాబోలు. ఇప్పుడు యింగ్లీషువాళ్లు, పోస్టు,
టెలిగ్రాఫు, ఖణాయించి, వార్తాపత్రికలు, ప్రబలిన తరువాత
అన్ని ఆఫీసులవలెనే, పైక ఆఫీసు పనికూడ హెచ్చినది.
డబ్బున్నర ఖర్చుతో మనసులో బిరడావేసి బిగించుకున్న
దుఃఖమును వెలిబుచ్చవచ్చును.

వెనకటికొక బుద్ధిమంతుడు, తాను చచ్చిపోయినట్లు
తనవారికి తంతివార్త పంపెను. టెలిగ్రాఫుయొక్క ఉపయోగ
మును పూర్తిగా గుర్రెరిగినవాడితడొక్కడే. డొంకచాటు
నుంచి బాణం విసరవలెనంటే వార్తాపత్రిక చాలా సుఖవు.
కొంతమంది పైంధవుణ్ణొక్కణ్ణి ముందు వుంచుకుని యుద్ధము

చేస్తారు. యెగిరిపోతే, వాడిబుర్ర యెగిరిపోతుంది. నెలిస్తే యెవడిదెబ్బో అవణలాడు గుర్రెరిగే వుంటాడు. అభిమానం లావుగావున్నచోట మాత్రం ఆకాశరామన్న ఆటోగ్రాఫ్ లెటర్ అంపిస్తాడు. అనగా స్వహస్తలిఖితం.

ఈమధ్య నన్నుకూడా ఆకాశరామన్న గారు అనుగ్రహించారు. అంతవరకూ, వారు ఖాతరీచెయ్యవలసినపాటి అధికు డనుకాననీ, అనుకుంటూ వుంటిని. యిప్పు డాకొరత తీరినది.

“నేను మిమ్ములను నెరుగుదును. మీరు నన్నెరు గుదురో లేదో?” అను ప్రశ్నతో శ్రీముఖమును ఆరంభించిరి. “శమరి నెరుగనివారెవరని” ఆయుత్తరము. కవరు పెద్దాపురము పోష్టున వెడలినది. తమరు ఆ ప్రాంతమున వెలసియుందురు.

“కాని, నేను మిత్రుడననియే మిమ్ముల భావించుచుండ బట్టి మిమ్ములను మిత్రమా! యని పిలుచుచున్న లోపమునకు మన్నించండి” ఇదియొక లోపముగా నేను తలంచలేదు.

“అయంబంధుః పరోవేతిగణనా లఘుచేతసాం

పుంసా ముదారచిత్తానాం జగదేకకుటుంబకమ్.” ఇది యును గాక “దేశమాత పుత్రులమగు మన మందరము సోదర సమానులుగాన మిత్రు లనుచున్నాను.” ఇది పై శ్లోకాగ్ధ దృష్ట్యా అల్పదృష్టేమో? మనము జగన్మాత పుత్రులము.

దేశమాతలంటే వొక చిక్కుకూడా వున్నది. యేదేశం? తెలుగులకు అరవలకు వుండే భ్రాతృభావం చాల కనిపెట్టేను. బంగాళీలకు హిందూస్థానీలకూగల ఐకమత్యముకూడా కొంత వరకు చూశాను. మన తెలుగులలోనైనా, దేశ మాతృ పుత్రత్వాదృఢత్వం, లెక్కర్లలోనూ, వ్రాతలలోనేకాని,

చర్యలలోనూ, ఆలోచనలోనూ, సిగపట్ల గోత్రత్వమూ, స్వప్రయోజక పరత్వమే మెండేమో? మాలవాడు కనపడగానే భాతృత్వం చాలాదూరం పలాయనంచేస్తుంది. మాలవాణి చూడగానే అమాంతంగా కాగలింతుకోనివాడికి దేశమాత పేరు యెత్తడముకు అర్హతలేదని నా గట్టి నమ్మకం. దేశమాత కథ అలావుణ్ణియ్యండి. వుగ్గుపాలతో మనము నేర్చిన తల్లి భాషయను వాడుక తెనుగుభాషకే కొందరు తాళం పడుతున్నారు. మిద్దెలుమింగే బావగారికి తలుపులప్పడాలా!

“సంబంధమాభాషణ పూర్వమాహుః” అన్నాడు మహాకవి. పోస్తుద్వారా మాట్లాడుకొన్న, మనకు మిత్రత్వం సిద్ధంకానేనింది. దానికి యింత దొంకతిరుగుడేలా! ఆకాశరామన్నను యింగ్లీషువారు కొంచెము దర్జా తక్కువగా చూస్తారు గాని స్నేహాలకు దర్జా అంత అడ్డురానేరదని, నా మతం. గనుక ఆకాశరామన్నగారితో, నేస్తము నాకు యిష్టాపత్తే.

యిష్టాపత్తే అంటినా? బ్రహ్మనంద మనవలసినది. యేలనంటిరా, నావలెనే ఆకాశరామన్నగారుకూడా గ్రామ్య భాషాభిమానులు. రత్నములూ ముత్యములూ కలిపిగుచ్చినట్లు వారు గ్రామ్య గ్రాంథిక పదములతో సాంపైన వాక్యములు రచించిరి :

“మహారాజశ్రీ వావిలకొలను సుబ్బారావు పంతులు గారు చేసిన రామాయణమును గురించి తాము వ్రాసిన మాటలేమి, శ్రీ విజ్ఞాన చంద్రికా గ్రంథమాల సంపాదకులును, సంస్కృతాంధ్ర మహారాష్ట్రహూణ, హిందీత్యాది భాషాకోవిదులునునగు శ్రీ లక్ష్మణరావు పంతులుగారిని గురించి

తాము వెలిబుచ్చిన యుద్దేశమేమి, శ్రీ బాలకవి భోగరాజు
నారాయణమూర్తిగారు మున్నగువారిని గురించి తాము
ప్రసంగించిన సంగతులేమిమాకు చాలా హాశ్చర్యము కలుగ
జేయుచున్నవి. పులినిచూచి నక్క వాతపెట్టుకున్నదనినటుల
మీ చర్య తోచుచున్నది. బహుశహా” ఈపైముక్కలు అచ్చు
వెయ్యడముకు వీలువుండదు. అవి కాన్ఫిడెన్షల్. “మీరు
విద్యాధికులయ్యును ప్రస్తుతము దేశము శాంతికొరకు పాటు
పడుచున్నదని తరుచు పత్రికలను చదువుచున్న తమకు తెలిసి
యున్నను, మీ వ్యాసము ఆ కల్లుత్రాగెడువారి వ్యాసమువలె
తోచుచున్నది. నిజముగా ఆలోచించి చూడగా మీకు అను
భవమే యెక్కువగాని విద్యానైపుణ్యత తక్కువ. మీ గుట్టు
చుట్టు నాకు తెలుసును. సంగతులన్నియు పత్రికా ముఖమున
ప్రచురపరచమనిన ప్రచురపరచుతాను. గాని తమ యిట్టి
నొప్ప కీర్తి ఆంధ్రమహాజనులకు తెలియచేయ నా కిష్టము
లేదు. అయినా మీ శలవేమిటి? పంతులుగారు ... దిక్కు
చూలిన హాస్యాక్తులతో ఎదుటవారి మనస్సు నొప్పి కలుగ
చేయకండి. ఏమంటారు? నామాట నమ్మితారా నమ్మరా?
ప్రస్తుతము ఇంతటితో చాలించినాను. మీకు నా యుత్తరము
వల్ల బుద్ధివచ్చినటుల పత్రికా ముఖమున ప్రచురించండి. నేనెవ
రెనో మీ రెరుగుదురా? కొద్దిగోజులలో మిమ్ములను కలుసు
కొనిఅప్పుడు చెపుతాను.”

లేఖారంభమందు ఆ ప్రశ్న చూడగానే, మీ రెవరో
యెరుగుదుననుకున్నానుగాని, లేఖాంతరమందు ఆ ప్రశ్న
తెలిసి పరిచడమువల్ల సందేహమునకు కారణమైంది. “పంతులు

గారూ” అని నన్ను నొక్కిపిలవడం చూడగా, ఆకాశరామన్న గారు పంతులుగారు కారనుకుంటాను. “మాకు” అని బహువచనం ప్రయోగించడంచేత, యేమనుకోవడమునకూ పాలు పోకుండావుంది. మీరేమనుకుంటారు? సహస్రపాదాక్షి కాబోలు.

ఆకాశస్థానమునుండి యీ ఫర్మానా జారీకావడమునకు కారణము తప్పకుండా నాకు బుద్ధి రావలెననే. బుద్ధి వచ్చినదన్నమాట తాము నిఖరుగా తెలిసికొనగోరియే, ప్రతికాముఖమున ప్రచురించమని వ్రాసిరి. గాని నేను యెట్లు ప్రచురించగలుగుదును? చిన్ననాటి బెత్తపుచెబ్బలవల్ల బుద్ధి రాలేదు. పెద్దలమాట వినక దాట్లువేసినప్పుడు కాలు విరిగినా బుద్ధిరాలేదు. నాటికి నేటికి యెప్పటికప్పుడు బుద్ధిని యెంత ఆసక్తితో బతిమాలి పిలిచినా రాలేదు. అరవైయేళ్ళకి అగ్ని గండం అన్నట్లు యిప్పుడు మా మిత్రులు నొక్కి నొక్కి వ్రాసినారని బుద్ధిని విరిచికట్టి తెచ్చిపెట్టుకున్నా భరించడం కష్టం. ఆ శ్రమ నేను పూనుకోజాలను. మిగిలివున్న నాలుగు రోజులూ కొంచెం స్వేచ్ఛగా బతకవలెనని వున్నది. యెవరి కుండదు? అంతేగాక నావంటివాళ్ళకుకూడా బుద్ధి కలిగితే బుద్ధి చవకై పోతుంది. కనక ఆ బుద్ధన్నదేదో ఆకాశరామన్న గారు భద్రంగానూ రహస్యముగానూ దాచుకుంటేనే విలువ.

ఆకాశరామన్నగారి మాటయందు నాకు గట్టినమ్మకమే గాని బుద్ధిరావడమన్నమాటమట్టుకు అబద్ధం. బై బిలులో “ది పేరీబిల్ ఆఫ్ టెన్ టాలంట్సు” అని నీతిబోధకమైన కథ వొకటి వున్నది. భగవంతుడు ప్రతి మనిషికి లావో

కొంచమో ప్రతిభను యిస్తాడు. యెక్కువ యివ్వలేదని తక్కువవున్ననాడు సోమరియై వుండకూడదు. తన స్వల్ప ప్రతిభను పూర్తిగా వినియోగించవలసి వుంటుంది. గాన నాకు చేతనైన రీతిని యిటుపైనికూడా గాయడమునకే తలచి యున్నాను; గాని ఆగతలుచుకోలేదు. దేశము శాంతికొరకు పాటుపడుచున్న రోజులలో నా రాతలవల్ల పిశూకాలు కలుగునని ఆకాశరామన్నగారు భయపడుచున్నట్లు కానవచ్చినది. ఏల నీ భయము? మేమంతా తిట్లాటలకు వీరులముగాని తుపాకీ పేల్పుడం నేర్చివుండలేదు. నేర్చినవారికై నా తుపాకులు తుప్పట్టివున్నవనుకుంటాను.

ఏతావాతా నేను హాస్యాక్తులు రాయడము మానుకుంటే ఆకాశరామన్నగారు నా గుట్టుమట్టు ప్రచురించి నా గొప్పకీర్తి ఆంధ్రమహాజనులకు వెల్లడిచేస్తారట. ఇంతకన్న లోకోపకారమూ నాకు ఉపకారమూ కద్దా? “కోహం” అనే ప్రశ్నతో ఆరంభమైంది, వేదాంతచర్చ అంతాను. నా గుట్టు మట్టేవో, నాకే తెలియవుగదా, వారు శ్రమచేసి కనిపెట్టి చెప్పడంకన్న మిత్రత్వముఁడునా? లేక యే కారణముచేత నయినా వారికి నా యెడల ఆగ్రహము పొడమి పత్రికాముఖమున నాలుగు రానిత్తుమని బెదరించ తలచియుందురా? పృథ్వా శ్రమ. ఒక రాత్రి స్తంభమును భూషిస్తే యెంత చరితార్థమో నన్ను మన్నించినా అంతే.

అయినా నేను ఆకాశరామన్నగారికి యేవిధమైన అపరాధమైనా చేసివుందునా అని తలపోసిచూస్తాను. కానరా లేదు. శ్రీ సుబ్బారావుపంతులుగారూ, లక్ష్మణరావు పంతులు

గారూ, బాలకవిగారూ నా మాటలను అపరాధముగా తలచి వలసినవారుకారు. వారు ఆరితేరిన గ్రంథకర్తలు. అయితే వారికి లేని ఆగ్రహము ఆకాశరామన్నగారికి కలుగునా? ఒక కథ వుంది.

వెనకటి క్షోక గొప్ప ప్రభువు ఒక మహాపండితుణ్ణి అడిగెనట. “యేమండీ మీరు భంగు పుచ్చుకుంటారట; నిజమేనా?” అని. అప్పుడు ఆవార్త విన్నవించియున్న మహానుభావుడు యెదుటనేవుండెనట. అందుకాపండితుడనెను: “మహారాజా! నేను భంగు సేవిస్తానన్నమాట సత్యమేగాని, మత్తు మట్టుకు యీయనకు కలుగుతుంది!”

లోకంలో యిట్టి వింతలువున్నా, ఆకాశరామన్నగారికి: మట్టుకు నిజంగా నాపైని కోపంలేదు. యీమధ్య ఒక కవి సరికొత్త వృత్తమున నాదూపరేఖావిలాసములను వర్ణించిరి. యీ లేఖలో ఆకాశరామన్నగారు నా గుణసంపత్తి వర్ణించిరి. మొత్తముమీద తమ హస్తము హాస్యరసము వ్రాయుటలో నిర్గళమయినదిగా తోచుచున్నది, అని వ్రాసిమీరు విద్యాధికులయ్యును అని వ్రాసి, తిరిగి “నిజముగా ఆలోచించిచూడగా మీకు అనుభవమే యెక్కువగాని విద్యానైపుణ్యత తక్కువ” అని వ్రాసిరే అని శంకించగలరు. వారు శలవిచ్చిన రెండు మాటలూ యదార్థమే. శిష్యానవగతములైనట్టిన్నీ మేచ్చ ప్రయుక్తములైనట్టిన్నీ “పిక, నేమ” ఇత్యాది వైదికశబ్దముల అర్థము శాస్త్రమువల్ల కల్పించుకోవలసినదా లేక, మేచ్చ ప్రయోగమును అంగీకరించవలసినదా అని ప్రశ్న వేసుకుని

శరభస్వామి పలికెను. * “యత్తు అభిముక్తాః శబ్దారేషు శిష్టాః ఇతి, తత్తోచ్యతే అభియుక్తతరాః పక్షిణాం పోషకే బంధనేచమేచ్ఛాః” అని. నాకు శాస్త్రములు రావుగాని చిన్న నాడు బొమ్మలాట నేర్చుకున్నాను.

ఆకాశరామన్నగారి మాటలకు గూడార్థం కూడా వొకటివున్నది. స్టేజ్ అను మహాప్రజ్ఞుడు యీనెల “రివ్యూ ఆఫ్ రివ్యూస్” అను పత్రికారత్నములో యిప్పటి పార్లమెంటు యెలెక్షనులను గురించి ప్రజలతరఫున న్రాస్తూ హిట్టియరు కవి రాసిన రెండు చరణములు ఉదహరించిరి :

i “I set the plain man's common sense against the Pedant's pride.”

విద్యుల విషయమై ఆకాశరామన్నగారి అభిప్రాయములను ముందు విపులముగా వ్యాఖ్యానముచేసి చెప్పుదును. రాస్తే వారే రాయాలి. వ్యాఖ్యానం చేస్తే నేనే చేయాలి.

మనుష్యుల విద్యలను పోల్చడమే కాకుండా ఆకాశరామన్నగారు వైద్య శాస్త్రంలోకూడా ఉద్దండులు.

నా అదృష్టం యెట్టిదోగాని నాకు పరిచయం కలిగే మనిషిల్లా వేలలోయెన్న తగినవాడై వుంటాడు. కోట్లలో యెన్నతగిన వాడై వుంటాడు. ఆకాశరామన్నగారుకూడా యెక్కడో

* మాటలను. మాటల అర్థములను శిష్టులు బాగా యెరుగుదురంటివా చెపుతాను దిను; పిట్టలను పట్టుకోవడము పెంచడము వేచువులు మరీ బాగా యెరుగుదురు.

i చదువుకున్న మూఢుడి గర్వముకన్న చదువుకోనివారి లోకజ్ఞానముయేలని తాత్పర్యం.

నొకచోట ఆ గణనలో రావలసినవారే. పరుల గుణములు కనిపెట్టుటలో నేనే ప్రవీణుడని నా గర్వం.

చిన్నతనంలో బొమ్మలాట నేర్చివుండుటచేత లోకమనే రంగంలో చిత్రకోటిగీతులను ఆటాడే మనుష్యులనే పాత్రముల సాగసునే కనిపెట్టడము నాకు అలవాటైనది. సాగసులేని మనిషే వుండడు. స్నేహము, ప్రేమాఅనేవి అనాది అయినన్ని యెప్పటికీ సరికొత్తగావుండే రెండు వెలుగులను నరునిమీదతిప్పి కాంచితే వింత వింత సాగసులు బయలుదేరుతవి. అసూయ అనే అంధ కారంలో అంతా ఏకనలుపే!

అందులో జ్ఞాపకము వుంచుకో తగినమాట పలికినవాడు యెన్నికై నమనిషే అని నా అభిప్రాయము. అట్టిమాట బ్రతుకు తెగువును దేసినై నాచూపే మాటైతే అది పలికినవాడు మహానుభావుడుకాడా? ఆకాశరామన్న గారు అట్టివారే. వారిమాటలు వినండి.

“నిజముగా మీరు వ్రాసినవారియందు తప్పులేయున్న వనుకుందాము. అట్టి తప్పులను పత్రికాముఖమున ఆంధ్ర మహా జనులయెదుట రసవంతముగా చెప్పవలె. గాని దిక్కుమాలిన హాస్యాక్తులతో ఎదటివారి మనసు నొప్పిగలుగ చేయకండి.”

ఇప్పటి దేవాసురయుద్ధకాలంలో యీ అమృతనుయ మైన నాక్కులు సాక్షాత్తు ఆకాశవాణి వాక్కులుకావా? విని మనమందరమూ బుద్ధి తెచ్చుకోవద్దా? ఆ రసవంతముగా తప్పులు చెప్పుట ఆకాశరామన్నగారియొద్ద నేర్చుకొనవద్దా? మనమంతా అనగా మీరంతా అని అర్థము.

దేవాసురయుద్ధమని యేలనంటినా? భారతయుద్ధము పద్దెనిమిది రోజులతోనూ, రామరావణయుద్ధము యిరవై యేడు రోజులతోను చల్లారెనట. నన్నయ్యనుగురించిన యుద్ధమూ, కవులయుద్ధమూ, యింతటంతట చల్లారేట్టు కానరాలేదు. ఈ దెబ్బలాడేవారంతా బుద్ధిమంతులూ ప్రజ్ఞావంతులూ విద్వాంసులూ అన్నందుకు సందేహముకద్దా? వీరితో ప్రసిద్ధి లేని వారెవరు? మనసురంజించునట్లు రాయనేరని వారెవరు? విద్యాబలంబోనూ బుద్ధిబలంబోనూ ఈషత్రారతమ్యము ఉండు గాక! అది యెవడు తూచగలడు? ఒకరికొక విషయము యెక్కువ తెలిసియుండవచ్చును. మరొకరికి మరొక విషయము యెక్కువ తెలిసియుండవచ్చును. విద్య వొకరిసొమ్ముకాదు. అడుగు పెట్టినచోటల్లా జ్ఞానపు గనులున్నవి. కన్ను తెరిచి చూసేసరికి గనులలోలక్ష్మీ పెట్లొవచ్చినిలుస్తుంది. యిక కవితా శక్తిమాట. మన దిక్కుమాలిన గ్రాంథికభాషలో పద్యా లల్లడానికి కొండను త్రవ్వి ఆంధ్రగీర్వాణములు అభ్యసించ వలెనుగాని యింగ్లీషు, యింకా మరికొన్ని భాషలలో యీ రట్టులేదే! చచ్చిచెడి ఆంధ్ర గీర్వాణములు నేర్చిన, నాలుగడుగుల కొకమాటు కాలు మెల్లపడుతూ వుంటుంది. మరిన్ని యెవడు వ్రాసిన పద్యాలు వాడికే అర్థం కావాలి. కావ్యాలు రాసినవారు పుస్తకములు అచ్చువేసి కట్టలుకట్టి అటకమీద భద్రముచేసి యెలకలపాలు చెయ్యవలె. బంగళి లను చూసి మనము నేర్చుకో రాదా!

విద్యా వివాదాలలో పెద్దలయెడల కనపరచవలసిన విలువలు వినయాది గుణములు పిన్నులు మరువరాదు. పెద్దలు

పిన్నలయెడల వాత్సల్యత మరవరాదు. ఒకానొకప్పుడు కొంచెం రహస్యంగా పెద్దలనుగూర్చి పిన్నలు, పిన్నలనుగూర్చి పెద్దలూ నిరసనగా మాట్లాడడం మనుష్య స్వభావం. అందుకు తేట తెల్లమైన కారణము భగవంతుడు పెద్దలనూ పిన్నలనూ గూడా లోపములు లేకుండా సృజింపకపోవడమే. అందుకు తోడు భగవంతుడు మంచిచెడ్డలను యెన్నే పనికిమాలిన శక్తి ఆసక్తి ఒకటి పెద్దకీ పిన్నకీగూడా కల్పించాడు. పెద్దలు డోకాలు తినివుండుటను కొంత సహనమును నేర్చియుంటారు. పిన్నలకు ఆ సహనం వుండదు.

కనుక రహస్యముగా ఆ తప్పులు పలికిన నిరసనవాక్కు ఒకప్పుడు చెవి సోకనేని మనసున పెట్టకపోవడము న్యాయము కాదా? తండ్రి కొడుకును అంటాడు. కొడుకు తండ్రిని అంటాడు. అన్న మంచిమాటలను జ్ఞాపకం వుంచుకొని నిందలు మరచిపోవలెను. లేకున్న మనిషికి సుఖమేదీ?

యిన్ని శ్రీరంగవీరులు పలుకుతున్నారగుదా మీ “మాటామంతి” మాటేమని అడగగలరు. అంత మృదువుగా తప్పులు విజ్ఞాపనచేసేవాడు లేడని నా అభిప్రాయము. కోరి వెళ్ళి నేను తప్పులుపట్టలేదు. గ్రామ్యభాష దిక్కుమాలిన స్త్రీ. ఆమెను పండితులు నిస్కాగణముగా దూషించి అవమానించగా కనికరించి ఫీజులేకుండా వకాల్తా పట్టితిని. సమయా సమయములలో ఆమెను అవలంబించినవాచే తిట్టడము భావ్యముకాదంటిని. వకీలుకు యేమన్నా చెల్లుతుందిగాని, అంత అధికారముండే నేనేమంటిని? ఒక్క దూషణవాక్కుపలక లేదే! నన్ను మృదువుతప్పితిని నిందించుట మొగనికొట్టి మొగసా

లెక్కినరీతి నున్నది. ఆకాశరామన్నగారు పేర్కొనిన వారలలో
 శ్రీ బ్రహ్మయ్య, సుబ్బారావుపంతులుగారి యెడల నాకు
 భక్తి కలదు. శ్రీ లక్ష్మణరావుగారు నాకు ముఖ్యమిత్రులు.
 వారివిద్యను దేశాభిమానమును నే నెరిగినట్లు ఆకాశరాములు
 యెరగరేమో! శ్రీ బాలకవిగారు యింకా ముందుకురావలెనని
 నిర్వాజమైన ఆసక్తి నాకు కలదుగాని, గ్రంథకర్తలు వినుర్జ్ఞ
 నమునకు వెరచితే భాష అభివృద్ధి అగుటయెట్లు?

తలవరివలె ముఖముమాడ్చుకొని పీక ఉత్తరించడము
 నాకు చేతకాదు!

పంచాంగ
వేదాంగ గ్రంథాలయం.
శ్రీలక్ష్మణులు :: కృష్ణా

చుట్టుచూపులేని విద్య

ఈనెల 2, 5 తేదీలను శ్రీ కాశీభట్ల బ్రహ్మయ్య శాస్త్రిలు వారును, శ్రీ తేకుమళ్ళ రాజగోపాలరావు పంతులు గారును, శ్రీ కోటిశ్వరశర్మగారును శశిలేఖలో ప్రచురించిన జాబులను చదివితిని. శ్రీ బ్రహ్మయ్య శాస్త్రిలు వారిలేఖ ప్రచుర మైన తరువాతనే కోటిశ్వరశర్మగారి లేఖ ప్రచుర మాయెను.

“ప్రమాదోధీమతామపి” అని శర్మగారు వ్రాసిరి. “ప్రమాదోధీమతామేవ” అని నేనంటాను. నేలనునడిచేవాడికి మీదనుంచి పడడమనేది వుండదు. విపులమైన విచారణచేసి వ్యాసములు రాసేవారి అభిప్రాయములు ఒకప్పుడు తేలిపోవడం సహజము. అట్లు తేలిపోవడంవల్ల ఆ గ్రంథకర్తల ప్రతిష్ఠకు ఒకలోపంలేదు. లోపములన్నవి యెవరపడితే వారు పట్టగలరు. అదియొక ప్రజ్ఞకాదు.

బ్రహ్మయ్య శాస్త్రిగారికి ‘ఇదమిద్ధం’ అని శాసించి రాయడం కొంత అలవాటనుకుంటాను. అది వకతప్పుగా నేను యెంచను. “సంశయాత్మా వినశ్యతి” అన్నాడు. తనశక్తియందు తనకు నమ్మకంలేనివాడు గట్టిపని యేదీ చెయ్యలేడు. యేదో వొక తోవత్రొక్కిన వాడల్లా లోకోపకారి. నిజముతేలుటకు అదివొక సాధనము.

విక్రమార్కు “సంవత్” వ్యుత్పత్తిని గురించి యెడతెగని వివాదం ప్రబలియున్న టోజులలో శీల్పకళా కుశలులయిన ఫెర్నాండెస్ యేమినిర్ణయము చేసినంటే, “విక్రమార్కు శకారంభ కాలమును విక్రమార్కుడనే రాజు పుండివుండలేదు. మరి ఆరువందల సంవత్సరముల వెనుకనుండెను. వ్యతిషముతో సంబంధించిన గణనలకొరకు శకారంభకాలము ఆరువందల యేండ్లు వెనుకకు జరిపెను” అని ఇట్టి సిద్ధాంతము తత్వనిర్ణయమునకు సహకారి అని కీర్తిశేషులైన మాక్సుముల్లరు దొరగారు ‘వాటిండియా టీచింగ్స్’ అను గ్రంథమున మెచ్చి వ్రాసి ఆ సిద్ధాంతము ననుసరించి కొందరు సంస్కృతకవుల కాలమును యేర్పరిచిరి. ఇది కాదనువారు క్రీస్తుశకము 544 కు ముందు “సంవత్” వాడుకొనునటుల రుజువు చూపుదురుకాక ! అనిరి.

అంతట కీల్టారన్, బూలర్ అను జర్మను పండితులబట్టి నిదర్శనములను చూపిరి. ‘వాటిండియా టీచింగ్స్’ అను గ్రంథము రెండవకూర్పులో మాక్సుముల్లరు దొరగారు తమ వ్యాసమును విసర్జించిరి. అటులనే బ్రహ్మయ్య శాస్త్రిలుగారు కూడా బెజవాడ శాసనము విషయమై తమకు నిజము తెలిసిన వెంటనే సవరణను ప్రచురించిరి. బెజవాడ శాసనము ఛందోబద్ధమైతే యేమొచ్చె? కాకపోతే యేమొచ్చె? అది యెవరూ చెప్పరు. అసలు శాసనమును “అందున్నవి సౌష్ఠవము లేనివచనములు” అని బ్రహ్మయ్య శాస్త్రిలుగారున్నూ ‘యిందలిది భాషకాదు’ అని రాజగోపాలరావుగారును దించి వేసిరి. గ్రాంథిక భాష మారు ననుమాట నమ్మని వారేమందురో !

ఈనాడు చుట్టుచూపు వెనకచూపు లేనివిద్యను
 విద్యగా పరిగణించరు. చుట్టుచూపు అనగా సరిపోల్చి తార
 తమ్యము తెలిసి చదువుట. ఒక దేశపుచరిత్ర బాగా తెలియ
 వలెనంటే యితరదేశముల చరిత్రను కూడా నేర్చి చరిత్ర స్వభా
 మును గుర్తెరగవలె. ఒకభాషను బాగా తెలియవలెనంటే
 యితరభాషల చరిత్రము కొంతనేర్చి భాషాశాస్త్రము నెరుగ
 వలె. నన్నయనాడు ఆంధ్ర కర్నాటక భాషలు రెండును
 నేర్చిన కవులుండిరి. నాడు కన్నడ భాషాజ్ఞానమును వెలు
 తురును తెచుగుపై పరపి కొత్తసంగతులు తెలిపినవారు
 క్రీ) రాజగోపాలరావుగారొక్కరు కనబడుచున్నారు. గాని
 నేను కర్నాటక ఛందస్సును చాల కాలముకిందనే యెరిగి
 యుంటిని. కన్నడభాషను నేర్వనివారుకూడా కన్నడ ఛంద
 స్సుల సులభముగ గ్రహించుటకు సాధనమున్నది. మంగు
 ఖూరు బేసిల్మిషను ప్రెస్సులో అచ్చుపడిన నాగవర్మ
 ఛందస్సులో కన్నడ ఛందస్సును గురించిన్నీ కన్నడ కావ్య
 ప్రపంచమును గురించిన్నీ విపులమైన వ్యాసములు ఇంగ్లీషున
 వ్రాయబడి యున్నవి. ప్రతి పద్యముయొక్క లక్షణముకూడా
 ఆ పుస్తకములో ఇంగ్లీషున తేటతెల్లముగ రాయబడినది.
 అక్కరల లక్షణము 102; 108 పుటలోనూ, అక్కరక
 లక్షణము 109 పుటలోనూ అక్కరలలో వాడబడే గణము
 లలో వినరము అయిదవఅధ్యాయారంభములోనూ యాయబడి
 పవి. నాగవర్మ ఛందస్సున్నా కర్నాటకసాహిత్యలక్షణ సంగ్ర
 హమున్నా కలిపి చెన్నపట్టణము గ్రంథ రత్నాకరము ముద్రా
 ష్టరశాలలో అచ్చుపడినవి. ఇందులో యింగ్లీషులేదు. వెల

తక్కువ. రెండవ నాగవర్మ కృతమైన కర్ణాట భాషాభూషణ మనే వ్యాకరణమును రైన్ దొరగారు బెంగుళూరు గవర్న మెంట్ ప్రెస్ లో అచ్చువేసిరి. యీ వ్యాకరణము సంస్కృత సూత్రములు వృత్తికలిగి యున్నది. గ్రంథమురోమను అక్షర ములతోను కన్నడ అక్షరములతోనూ కూడా అచ్చుఅయి పున్నది. సంస్కృత మెరిగినవారు యీ వ్యాకరణమును సులభముగా జదువుకోవచ్చును. యీ పుస్తకములో నాగవర్మను గురించిన్నీ కన్నడ కావ్య ప్రపంచమునుగూర్చిన్నీ యింగ్లీషు వ్యాసములుకలవు. 6 వ పుటకు యెదురుగనున్న పటములో కన్నడ లిపికి కలిగిన మార్పులు చూపబడినవి. నాలుగు అయిదు కాలములలోని అక్షరములను తెలిపారువేసి చూసిన యెడల తెనుగునకూడ తలకట్టు మారినవో తెలియవచ్చును. మైసూరు గవర్నమెంటు ప్రెస్ లో శ్రీ ఆర్. నరసింహాచారి గారు నాగవర్మకృత కావ్యలోకనమును కర్ణాటక భాషా భూషణమును కలిపి ముద్రించినారు. యింగ్లీషున విపులమైన ఉపోద్ఘాతము కలదు. అందులో ఛందోంబుధి వ్రాసిన నాగ వర్మ, కావ్యలోకనాదిగ్రంథములు వ్రాసిన నాగవర్మ భిన్నులని ఋజువుపరిచిరి.

కేశవరాజు రచించిన శబ్దమణి దర్పణమును వ్యాకరణ మునుమంగుళూరు బేసిల్ మిషన్ ప్రెస్ లో కట్టెలు దొరగారు ముద్రించిరి. యిందు సూత్రములు కన్నడ పద్యములుగా నున్నవి. సూత్రార్థమింగ్లీషున మార్జనులో నీబడినది. భట్ట కలంకదేవుని కర్ణాటక శబ్దాను శాసనము విపులమైన వ్యాకరణము. దీనిని రైన్ దొరగారు మైసూరుగవర్నమెంటు సెంట్రల్

ప్రెస్లో అచ్చువేయించిరి. సంస్కృతమున సూత్రములు
 వృత్తి వ్యాఖ్యకూడా కలవు. పుస్తకము రోమను లిపిని కన్నడ
 లిపినికూడా అచ్చుఅయినది. కర్ణాటక కవిచరితముకటి ఆర్.
 నరసింహాచారిగారు, యస్. నరసింహాచారిగారు మైసూర్
 వెస్లియన్ మిషన్ ప్రెస్లో అచ్చువేయించిరి. ఇంగ్లీషున ఉపో
 ద్ఘాతము కలదు.

నృపతుంగుని కవిరాజ మార్గము కె. పాఠక్ గారు
 మైసూరు గవర్నమెంటు ప్రెస్లో అచ్చువేసిరి. విపులమ
 యిన ఇంగ్లీషు ఉపోద్ఘాతము కలదు. గ్రంథము రోమను
 లిపిని కూడా అచ్చువేసి యున్నది. కెటిల్ దొరగారు కన్నడ
 యింగ్లీషు నిఘంటువును రచించిరి.

* కన్నడ వ్యాకరణములు

భట్టకలంకుడు జైనుడు. కర్ణాటక శబ్దాను శాసనమనే గొప్ప కన్నడ వ్యాకరణం రాశాడు. 1604 సంవత్సరంలో గ్రంథం పూర్తి అయినట్లు కనపడుతుంది.

యీనాటికి నిలిచిన కన్నడ వ్యాకరణములలో మొదటివి, రెండవ నాగవర్మ రాసిన కర్ణాటక భాషాభూషణము, కావ్యా లోకములో మొదటి అధికరణమును. రెండవ నాగవర్మ పన్నెండవ శతాబ్దమధ్య కాలంలో వుండెను. భాషాభూషణము ఆధారంగా చేసుకుని, పదమూడో శతాబ్దంలో, కేసరరాజు, శబ్ద మణిదర్పణం అనే వ్యాకరణం రాశాడు.

డాక్టర్ బర్నలు అనే విద్వాంసులు శబ్దమణిదర్పణమును గురించి యిలా రాశినారు. "The great and real merit of Sabdamanidarpana is that it bases the rules on independent research and the usage of writers of repute ; in this way it is far ahead of the Tamil and Telugu treatise, which are much occupied with vain scholastic disputations."

* కన్నడ తెలుగు వ్యాకరణాలు, భాషాసంబంధాలను గురించి అప్పారావుగారు వ్రాయు తలపెట్టి పూర్తిచేయని వ్యాసం.

శబ్దమణి దర్పణములోని సూత్రాలు ప్రత్యేక స్వతంత్ర పరిశోధనమీదనూ, గొప్ప ప్రాచీన కవుల ప్రయోగాల మీదనూ ఆధారపడి రచింపబడినవి. నిరర్థక పాండిత్య ప్రకర్షకమైన వివాదగ్రస్త విషయాలతోనిండిన తెలుగు తమిళ వ్యాకరణాలకంటె శబ్దమణి దర్పణం ఎంతో మెరుగైనది అని దీని భావం.

భట్టకలంకుల శబ్దాను శాసనమనే గ్రంథాన్ని మైసూరు ప్రభుత్వమువారు 1890 వ సంవత్సరములో బెంగళూరులో అచ్చువేయించినారు. యిప్పుడు ప్రతులు దొరకవు మైసూరు గవర్నమెంటు లైబ్రరీలోవున్న పుస్తకాన్ని నేను అరువు తెచ్చాను. అది తిరిగి యిచ్చివెయ్యవలసిన కాలం వచ్చినందున అందులోనుంచి తెనుగువారికి తెలియతగిన భాగాలు కొన్ని యెత్తి రాస్తున్నాను. ఈ గ్రంథాన్ని గురించి రైసుకొర యిట్లు రాసినారు.

“It is...not an antique treatise dealing with archaisms and obsolete terms, interesting as a literary monument though of little practical value now, but has the advantage of treating of the whole range of the language down to the modern period and its rules are such as apply to the present time”.

ప్రాచీనమైనవీ యిప్పుడు, వాడుకలో లేకుండా నశించినవీ అయిన అనేక శబ్దప్రయోగాల సరిళిని తెలిపే వ్యాకరణాలు వున్నాయి. ఇవి ప్రస్తుత కాలానకు ఉపయోగపడక పోయినప్పటికీ ప్రాచీన భాషా ప్రయోగ సంప్రదాయాలను గ్రహించడానకు ఉపకరిస్తాయి. అయితే శబ్దాను శాసనమనే వ్యాకరణం ప్రాచీనమైనది; కాని ప్రాచీనకాలంనుంచి ఆధునిక

కాలంవరకూగల భాషార్థవాన్ని గురించి ప్రస్తావించే అన
కాశాన్ని యీశబ్దాను శాసనం కలిగివున్నది. శబ్దాను శాసనం
కొని సూత్రాలను ప్రస్తుత కాలానకు కూడా అనువర్తింప
జేసుకోవచ్చును అని పై పాఠ్యాల తాత్పర్యం.

“Some what curious statements are made in works
that have come to hand regarding the constituent parts
that combine to form Kannada. Thus the unknown
author of Subhashita or Neetikanda an old Jain work,
says :

ఒళుగన్నడ బెళుగన్నడ
తెళుగన్నడ అచ్చగన్నడం సకజముం
ఎళగన్నడ హళగన్నడ
సలదేశియకెనెయదుణ్ణై కన్నడికిళె యోళ్.

“Local (or home) Kannada, white Kannada, clear
Kannada, and derivatives from Sanskrit young
(or new) Kannada, old Kannada, being combined in the
language of the country, is there any equal to Kannada
in the world ?”

ఏ.అంతర్భాషలవలన కన్నడ మేర్పడినదో వాటిని
గురించి తెలుసుకోదగ్గ కొన్ని వింతసంగతులు యిప్పుడు మనకు
అభించిన గ్రంథాలలో కనిపిస్తున్నవి. సుభాషితఅనే ప్రాచీన
తైన గ్రంథకర్త పేరెవరో తెలియదుకాని, ఆయన యిలా
ప్రాస్తున్నారు :

“ఒళు, బెళు, తెళు, అచ్చ, ఎళ, హళ మొదలైన కన్నడ
ములు దేశభాషతో కలిసిపోయినవి. కన్నడభాషకు పరిశుభ

గల మరివొకభాష లోకమున కలదా?" లేదని పైవాక్యముల సారాంశము.

హళగన్నడమనగా పాత కన్నడమనీ తెళుగన్నడమనగా తేట అయిన కన్నడమనీ అర్థము.

ఇదేవిధముగ యీ శతాబ్ద ఆరంభమున దేవచంద్రునిచే రాయబడిన "రాజావలి కథై" అను గ్రంథమున యిట్లు కలదు. దేవచంద్రుడు జైనుడు.

హళగన్నడ తెళుగన్నడ
వళగన్నడ పొసతెంబుదుం

తెళుగన్నడ మిశ్రదినిద

నిళెయోళు సత్పురుష రోగి కేళ్యుడు సతతం.

This, in which old Kannada, white Kannada, local Kannada, pure Kannada, and that called new, are mingled into clear Kannada, may good men in the world ever read and listen to "

పాత కన్నడము ప్రాదేశిక, కొత్త, కన్నడాదులు తెళుగన్నడభాషలో కలసిపోయినవి. దీనిని లోకములోని మంచి మనుష్యులు సదా చదువుతూ వింటూ వుండెదరుగాక ! అని దీని భావము.

హళగన్నడ or హళకన్నడ is the early form of the language, Belu Kannada or white Kannada, seems to refer to a belief of the Jains, who attribute substances to sound and say that it is white. Thus Kesiraju in his grammar Sabdamanidarpana has the following :

(1) శబ్దద్రవ్యం జనియిసుగుం స్వేతం

(2) శబ్దం జనియిసుగుం ధవళవర్ణం అక్షరరూపం

బెళుకన్నడ లేక తెళుకన్నడ అనే దానికి ప్రాచీన రూపం హళగన్నడము లేదా హళకన్నడము. శబ్దాన్ని ద్రవ్యరూపముగా జైనులు భావిస్తూవుండేవారు. మరి కొంత మంది దానిని అక్షరరూపంగా భావించారు. జైనసంబంధ వైన శబ్దద్రవ్య శ్వేతరూపంగా పరిగణింపబడినది. మరివొక వోట జైనసంబంధవైన శబ్దము అక్షరరూపముగనూ, ధవళ రూపముగనూ తన శబ్దమణిదర్పణములో కేశిరాజు పేర్కొన్నాడు. ధవళమంటే స్వచ్ఛమైనదని అర్థము.

హళగన్నడ లేదా ఓళదేశకన్నడ, refers to the word called దేశ్య, the native tongue including local peculiarities and dialects. అచ్చగన్నడ is the universal term of pure కన్నడ; తెళుగన్నడ means clear, transparent కన్నడ, and from the same root derived the name Telugu, the other language which has so close an affinity to Kannada and which is written in the same characters."

హళగన్నడము లేదా ఓళదేశ కన్నడమనేది దేశ్యమనే శబ్దానికి చెందుతున్నది. దేశ్యమనగా మాతృభాష. యిందులో మాండలిక భేదాలు భాషలు చేరివున్నవి. శుద్ధకన్నడమనేదానిని విశాలమైన అర్థంలో అచ్చగన్నడ మందురు. తెళుగన్నడమంటే తేటఅయిన కన్నడమని పలుచనిదని సన్ననిదని అర్థం. స్ఫటికము వంటి స్పష్టమైన భాష తెళుగన్నడము. తెళుగన్నడమనే పదమునుంచే, మరివొక భాషావాచకమైన "తెలుగు" అనే మాట పుట్టినది. కన్నడమునకును తెలుగునకును ఎంతో దగ్గర

సంబంధము కలదనీ తెలుగు అక్షరములు వ్రాత కన్నడ లిపినొ
పోలియుండుననీ రెయిసు దొరగారి వ్యాఖ్యానమునకు అర్థము..

పైది రెయిసు దొరగారి పీఠికలోనిది.

ఈ కిందిది గ్రంథారంభ మంగళ శ్లోకము :

“నమశ్శ్రీవర్ధమానాయ శ్వవిద్యావభాసినే

సర్వభాషామయీభాషా ప్రవృత్తాయన్మృణాంబుజాత్ ॥

యే వస్తువునుండి అన్ని భాషలకూ సంబంధించినట్లు
వంటి భాష కలిగినదో సంపత్తును కలుగచేసేటటువంటిన్నీ
అన్ని విద్యల్నీ తెలియచేసేటటువంటిన్నీ ఆ వస్తువుకు ప్రణామ
ములు.

ఈశ్లోకము పైవ్యాఖానంలోని కొంతభాగమిది. “శబ్దాను
శాసనంహిప్రస్తుతమ్ | తత్రచ అనుశాసనవిషయభూతాః
శబ్దాఃకర్ణాటకా ఏవ | తేచసంస్కృతశబ్ద వత్సకలదేశప్రసిద్ధాః
సకలశాస్త్రోపయోగితయా సకల మహాజన పరిగ్రాహ్యశ్చ
నభవంతి భాషావిషయత్వాత్ | భాషాయాంచ పామరాణామే
వాధి కారోన పండితానామేతి వై తేనుశాస్యాః | ప్రయోగా
నర్హత్వాదితికేషాంచిత్సంస్కృతా గ్రహగ్రహగ్రస్తానాం పండిత
మ్మన్యానామ్ మనసిప్రఖ్యాతా మన్యథాఖ్యాతిం ప్రత్యాఖ్యాతు
మేత దేవవిశేషణ ముపవర్ణి తవాన్ గ్రంథకారః ఇదమత్రా
కూతమ్ | యథాసంస్కృతశబ్దాః సాధ్వసాధువివేచన విషయ
తయాను శాసనార్హాః | తథాభాషాశబ్దా అపి | యదిచామీ
నానుశాశ్యాః కథంతర్హి భగవద్భాషా తన్నయీస్యాత్ |
నహ్యపశబ్దమయీసా”

శబ్దమేరీతిగా ఉపయోగింపబడుతున్నదో యిప్పుడు మనం చెప్పుకుందాము. అందులో ముఖ్యంగా యిప్పుడు మనం తెలుసుకోవలసినది కన్నడశబ్దాలు యేలాగున ప్రయోగింపబడుతున్నవనే విషయం. సంస్కృత శబ్దాలు అందరిచేతా పరిగ్రహింపబడుతున్నట్లు, అన్నిచోట్లా ప్రసిద్ధమైనట్లు, అన్నిశాస్త్రాలకు సమన్వయించినట్లు కన్నడశబ్దాలు పరిగణింపబడడంలేదు. యిక భాషను గురించి ముచ్చటించుకుందాము. జనుల వాడుకలో వుంటున్నదికనక పండితులకు గ్రంథాలలో వుపయోగార్హమైనది కాదుకనుక పండితులకు భాష ఉపయోగపడక జనులకు మాత్రమే మిక్కిలి వుపయోగ పడుతున్నది. అందులోనూ సంస్కృతం తెలియని కొందరు తాము పండితులమనుకుంటూ కొన్ని అనుకూల శబ్దాలను అననుకూలమైనవిగానూ మరికొన్ని అననుకూల శబ్దాలను అనుకూలమైనవిగానూ పొరపాటు పడుతున్నారు. అటువంటి పండితమ్మనృత్యాలను గురించి మాత్రమే మేమిక్కడ ప్రస్తావిస్తున్నాము. సంస్కృతశబ్దాలను అనసరానవసరాలనుబట్టి యేలాగున ప్రయోగించుకుంటున్నామో అలాగునే యీ భాషాపదాలుకూడా వుపయోగించుకోవచ్చును. అన్నివిధాలా యీ భాషాశబ్దాలకు సంస్కృతంతో సంబంధమున్నది కనుక యివి సర్వదా ప్రయోగార్హములే. వీటినిఅపశబ్దాలని యెంతమాత్రం పేర్కొనడానకు వీలులేదు. ఇది వ్యాఖ్యాసం.

పై వ్యాఖ్యానమును మనతెలుగుభాషా పదాలకుకూడా అనువర్తింప చేసుకొనవచ్చును.

అంధ్ర కవి తాపిత

‘ధరణి వడంకె, ఘూళిదన్నిన భానునిగానరాదు.’

‘కాటమరాజుకు కర్ణుడోడే’

“నన్నయభట్టు ప్రథమాంధ్రకవియేనా?” అని ప్రశ్న వేసుకుని మా మిత్రులు శ్రీ లక్ష్మణరావుగారు రెండు వ్యాసములు వ్రాసిరి. చదివి సంతోషించినాను. వొకప్పుడు నేనుకూడా నన్నయ్యను గురించి విపులముగా వ్రాయదలచి యుంటిని. మా మిత్రులు శ్రీ జయంతిరామయ్య పంతులుగారు కూడా రాయదలచిరని విని, ఆగితిని. వారే రాసినచో, యితరులకు వ్రాయవలసినది అట్టే మిగిలియుండదని నా నమ్మకము.

కాని ఢంకాదెబ్బ విన్నతగవత యుద్ధంలో జొరక నిల్వకం కష్టం! ఫలితము రెండుజెగలవారివల్లనూ దెబ్బలు తినడమే కావచ్చును. అదీ ఒక ముచ్చట!

లోకం పుట్టినదగ్గనుంచీ, లోకులు ప్రాణంపెట్టి దెబ్బలాడే అన్ని వివాదాంశమునూ, కొంచెం నిదానించిచూస్తే ‘అవునూ, కాదూ, కూడా’ అని తేలుతవి. ఈ రహస్యమును మా మిత్రులు లక్ష్మణరావుగారు గ్రహించి నన్నయ వాదానికి

తగిలించినారు. యిట్టి తీర్పులలో తేటతెల్లమైన మెరుగొకటి కలదు. నిజం యెటుప్రక్కనువున్నా మన ప్రక్కనకూడా వుండకతీరదు. మా మిత్రుల అభిప్రాయముతో నేను పూర్ణముగా యేకీభవించును. గాని వొకరు అన్నమాటే మనంకూడా అనడం సాగనుకాదవి తోచి, కొత్తమాట యేమైనా అందామని విశ్వప్రయత్నం చెయ్యగా, ఒకటి దైవవశాత్తు స్ఫురించింది.

అది యేమనగా, “నన్నయ ప్రథమాంధ్రకవి అవునన్నమాటా, కాదు. కాడన్నమాటా, కాదు.” యిదీకాక, అదీకాకపోతే, అయినమాటేది? యేదో చెవివొగ్గి వినండి. “మనకు తెలియదన్నమాట!” బేసికై నా సందేహం వుండవచ్చుగాని, దీనికి సందేహం వుండబోదు. యీమట్లుకైనా తెలియడవున్నది సామాన్యమైనమాటకాదు. వెనుకటికి గ్రీకులలో సోక్రటీసనే పండితాశ్రేయము వుండేవాడు. అతనికడకు పోయి మనబోట్లాడిగిరిట : “యేమయ్యా! లోకానికల్లా నీవే మహాజ్ఞానివని ఒక దేవత చెప్పినది. మాకన్న తెలిసినదేమిటి?” సోక్రటీస నెనట “నాకు యేమీ తెలియదు. ఆసంగతిమట్టుకు నాకు తెలుసును. మీకై తేనో, ఆ తెలియదన్నమాటా తెలియదు. అదే, నా ఆధిక్యత కావచ్చును.” ప్రథమంలో తీర్పు చెప్పివేశాంగనక, యిక ఆ తీర్పు నిలబెట్టుకోవడమునకు తగిన యుక్తులు కల్పించుకుందాము.

ప్రపంచము యే రీతినివున్నా ఆరీతినే అది వుండడమునకు మనము వడబడ పలసినచ్చిందిగదా అని లోకంలో పుట్టిన పండిత పామరులు ప్రతివారికీ, ఒకప్పుడై నా విచారం పొడమక మానదు. “యిది యిలావుంటే బాగుండును.” అని

మనకు తోచినప్పుడల్లా, లోకంయొక్క స్థితిలో సంతృప్తిలేక
దానిని మరమ్మతుచేయడపు పూహ మనకు కలిగినదనే అర్థము.
మాటలన్నవి ప్రపంచములోనివేగనుక, సృష్టి యావత్తూ
వలెనే అవికూడా లోకములతో కూడియుంటివి.

ప్రాయేణ సామగ్ర్యవిధౌగుణానాం
పరాజ్ఞుభీ విశ్వసృజఃప్రవృత్తిః ॥

విద్వాంసుల జాతులు తెగిపోవడము, యీ శబ్దము.
వల్లనే, రామన్నగారు ఒక మాటకు, ఒక అర్థంచేసి, ఉప-
న్యాసం ఆరంభిస్తారు. ఆ అర్థంలో నాలుగు వాక్యాలు నడచిన
తరువాత, అయిదో వాక్యంలో మరో అర్థం అందుకుంటారు.
మరి పదిపంక్తులైనవెనుక మరియొక అర్థాన్ని దాటుతారు.
అలా కోటి, చెట్టుమీదనుంచి చెట్టుమీదికి దాటునట్లు, అర్థం
మీదనుంచి అర్థంమీదికి దాటి, తుదకు సిద్ధాంతంచేసే వేళకు
“మొదటినుంచీ, యీ చెట్టుమీదే ఉన్నామయా!” అంటారు
కృష్ణయ్యగారు. ఆ అర్థాలలో వొక అర్థం తీసుకొని పచ్చడి
చేసి విడిచిపెడతారు. తరువాత, ఆ వాదములో జొరబడే
పెద్ద పిన్నలు తలొక అర్థం లాగుతారు. తుదకు అర్థం అనర్థ
మవుతుంది. యిది లోకపాటి.

నేను లోకంలోవాడనే అవుటను దాట్లు వెయ్యడంలో
ప్రవీణుడనే. మీరంతా వున్నారు కనుక, అట్లా దాట్లు వేస్తే
టప్పుడల్లా హుంకారం చెయ్యండి. యీ కట్టుదిట్టంతో చచ్చ
వుపక్రమిస్తాం.

కవి అనగా యెవరు? ఒక అర్థము ఒప్పో, తప్పో
నాలుగు పదాలు అల్లినవాడల్లా కవియేఅని. యీ అర్థమున

నన్నయ్య ప్రథమాంధ్ర కవికాదనుకుంటాను. కిందటి సంవత్సరము మా మిత్రులు కృష్ణశాస్త్రిగారు వ్రాసిన శాసన పరిపరిశోధన రిపోర్టులో 3,81,82వ పేజీలలో వుదాహరించబడిన యుదమల్లుని శాసనము, మా మిత్రులు వ్రాసియున్నట్లు ఛందోబద్ధముగానే వున్నది.

స్వస్తి నృపాంశుశాత్య నసత్సల నశ్యత్రితేత్ర
పిస్తర శ్రీయుద్ధమల్లుణ్ణ నవద్యవిఖ్యాతకీర్తి
ప్రస్తుత రాజాశ్రయుణ్ణ ద్రిభువనాభరడుణ్ణసకల
వస్తుసమేతుణ్ణ రాజసల్కిభూవల్ల భుణ్ణ రిన్ ||

ఇది మొదటి పద్యము మధ్యాహ్నం. నన్నయ అక్కర లందువలెనే, దీని యతి అయిదవగణమున నిలిచినది. ప్రతి అర్థము చరణమునను, మూడవగణమున బ్రహ్మగణము అనగా సూర్యగణముగాని, సగణ, గగములుగాని అయివుంటుంది.

బెజవాడలోని యుద్ధమల్లుని శాసనము రాజరాజ న కేంద్రునికన్న చాలా ప్రాచీనమనే, నా అభిప్రాయము. లిపివిబట్టి అలాఅనక, తీగదేమో అనుకుంటాను. 1893 సంవత్సరములో గవర్నమెంటు యెఫిగ్రాఫిక్ డిపార్టుమెంటువారు యీ చాతిపైని కాగితము ఒత్తి అచ్చుతీసిరి. దానిని ఆ దరిమిలాను మా మిత్రులు శ్రీ గిడుగు వెంకటరామమూర్తిగారిలో కలిసి పరిశీలించియుంటిని. తరువాత ఆ శాసనపు చాతిని కూడా చూచితిని.

యెఫిగ్రాఫిస్టుగారి 1893 సంవత్సరపు రిపోర్టులో 12 వ పుటలో యీ శాసనముగూర్చి యిట్లు వ్రాయబడియున్నది :-

“తెనుగు చాలా ప్రాచీనమైన అక్షరములతో నున్నది. రాజా తాతమల్లపరాజని వున్నది.”

ఆ సంవత్సర మె తిన శాసనపు అచ్చుకాగితము గై విలియ కాగా యిప్పటి యెక్కిగ్రాఫిస్తులును నా మిత్రులును అగు శ్రీ కృష్ణశాస్త్రిగారు కిందటి సంవత్సరం తిరిగి ఒక అచ్చు యె తిరి. 2 వ పేజీలో దానినిగూర్చి “ఆ ప్రాంతమునందువున్న మిగుల ప్రాచీనమైన తెలుగుభాషలో వ్రాయబడిన శిలా శాసనములలో వొకటి” 82 వ పుటలో “ఈ శాసనము అందిందుగా క్రీస్తుశకము తొమ్మిదవ శతాబ్దమునాటిదని చెప్ప వచ్చును.”

ఇలియటు దొర తెనుగుశాసనములలో యీ శాసనమును గూర్చి యిట్లు వ్రాయబడినది. “గర్భాలయమునకు తూర్పున నందిమంటపమునకు పుత్తరముగావున్న తూముమీద అడ్డుగా వేసియున్న రాయిమీద శాసనము. యీ రాతి పలకను వెలియని అక్షరములున్నవి.”

ఇలియటు వొంగారు నియోగించిన పండితులు పదకొండవ పన్నెండవ శతాబ్దముల శాసనము లెన్నో సులభముగా భేదించిరి. యీ శాసనమును భేదించలేకపోయిరి

కృష్ణశాస్త్రిగారి కోరికపైని యీ శాసనపు రాయి బెజవాడ మ్యూజియములో భద్రపరచబడి అందరూ చూచుటకు అనునైయున్నది. అందలి అక్షరములను పదకొండు పన్నెండవ శతాబ్దముల లిపులలో సరిచూసిన అవి పాతవని చూచినంతనే వెలియును ఆ శాసనపు లిపిని పరీక్షించగోరిన వారికి బూలర్ దొరగారి ఇండియన్ వెలియూగ్రఫీయున్నా.

బర్మల్ దొరగారి సౌతిండియన్ పెలియాగ్రఫీయన్నా సహాయ పడును. మొదటి పుస్తకములోని పటములు జర్మను ప్రెస్సింగ్ గాని యింగ్లీషు ప్రెస్సింగ్ లేవు. ఆ పటములలో 8 వ పటము నాలుగు అయిదు ఆరు కాలములలో తూర్పుచాచిక్స్ లిపు లీయబడినవి. అందులో అయిదవ కాలములోని లిపి రెండవ అమ్మరాజు (A. D. 947-970) శాసనమునుండి యెత్తబడినది.

ఈ రెండులిపులకును చాలభేదము వుండబట్టే బూలకు దొరగారు అమ్మరాజు శాసన లిపికి, విద్యకాలపు లిపి అనిన్నీ రాజరాజు కాలపు లిపికి పాతకన్నడ లిపి అనిన్నీ పేరుపెట్టిరి. ఈ పాతకన్నడ లిపి అన్నదానికీ బర్మలుదొరగారు మారుదలపు లిపి (ట్రాన్ సిషనల్) అని పేరిడిరి. ఈ పదకొండవ శతాబ్దపు వేంగీదేశపు శాసనములలో మొదట బయలువెడలినది.

అమ్మరాజునాటి లిపులకును రాజరాజునాటి లిపులకును గొప్పభేదముకటి యేదనగా అమ్మ రాజులనాటి లిపిలోని అక్షరములు తలకట్టు సూక్ష్మముగా శాణాంవలె నుండును. రాజరాజునాడు కొమ్ములవలె తలకట్టులేచి కోణము తేరినవి. రెండవ అమ్మరాజు శాసనముల పటము యిండియను యాంటిక్వరీ 12, 13 సంపుటములలోనూ, బటర్ వర్త్ నెల్లూరు శాసనము మొదటిసంపుట 164 పుటలోనూ యాయబడినవి. వీటిలిపిని కొరుమ్ల శాసనపు లిపితో సరిజూసి, ఆపైని యుద్ధమల్లుని బెజవాడ శాసనపు లిపిని పరీక్షించినయెడల, అది రాజరాజునాటికి ప్రాచీనమని స్పష్టపడగలదు. యెపిగ్రోఫికా ఇండికా 5 వ సంపుటములో 118 పుట వెనుక ఆ తూర్పుచాచిక్స్

శాసనముల పటము లీయబడినవి. వాటినిపులు తొమ్మిదిపది శతాబ్దములనాటివి.

బూలర్ ఇండియన్ పెలియాగ్రఫికి యింగ్లీషు తర్జుమా బొంబాయిలో యెడ్యుకేషనల్ సొసైటీ ప్రెస్లో దొరుకును.

“శాసనమునందున్న పురుషులనుబట్టి కాలమునుబట్టి తెలిసికొందుమనిన నట్లగుచో నీ శాసనము రాజరాజ నరేంద్రునకు లిరువాత వ్రాయబడినట్లు తోచుచున్నది. గాని పూర్వము నందు వ్రాయబడినట్లు తోచుటలేదు. శ్రీయుత అప్పారావు పంతులువారీ శాసనము రాజరాజ నరేంద్రునకు బూర్వము దని వ్రాయించిరి. కాని వారు వ్రాసినదానితో నేనేకీభవింపజాలను” అని బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిలుగారు వ్రాసిరి.

ఇట్టి అభిప్రాయమునకు శ్రీ శాస్త్రిలుగారు చెప్పిన యుక్తులు యివి అని అనుకుంటాను : (అ) బెజవాడ శాసనములో శాసనకర్త పేరు మల్లుడు, యుద్ధమల్లుడు అనికూడా వున్నది. తాతపేరు మల్లపుడు. ఇట్టి లక్షణములుగల (యుద్ధ) మల్లుడు రాజనరేంద్రునకు బూర్వమునందులేడు. (ఆ) ఈ శాసనమునఁ పేర్కొనబడిన యుద్ధమల్లుడు తూర్పుచాళుక్యుడని వ్రాయబడియుండలేదు. (ఇ) రాజరాజనరేంద్రునకిటీనల మల్లపుడేవుని మనమడైన మల్లడొకడు కాన్పించుచున్నాడు. ఇతడు క్రీస్తుశకము 1202 లోఁ బరిపాలనము చేసినాడు.

బెజవాడ శాసనపు యుద్ధమల్లుడు క్రీస్తుశకము 927 నుండి 934 వరకూ తూర్పుచాళుక్యుల సింహాసనమెక్కి పాలించిన యుద్ధమల్లుడయే వుండునని నా అభిప్రాయము.

శాస్త్రులవారు షేర్లొనిన మల్లపుదేవుని శాసనము క్రీస్తుశకము 1202 నాటిది. ఆ సంవత్సరమున ఆరాజు పితాపురమున పట్టాభిషిక్తుడాయెను. యీ శాసనము యెఫ్రగ్రాఫికా ఇండియాలో 11 వ సంపుటములో 231 పుటను ప్రచురింపబడినది. పటము ఆరవ సంపుటము 270 పుటకు కలదు. ఈ శాసనపు లిపి బెజవాడ శాసనపులిపితో చేర్చిచూచిన వెంటనే దీని కొత్తబయలుపడును. గాన నీ మల్ల పను గూర్చి చర్చించుట అనవసరము. అయినను పితాపురపు శాసనపు తెలుగుభాగము మొదటను, మల్ల ప పేరిళ్లనీబడినది. 80వంకి “స్వస్తిశ్రీ సర్వలోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణువర్ధన మహారాజులైన మల్ల పదేవ చక్రవర్తి” బెజవాడ శాసనములో యీరీతినిలేదు.

బెజవాడ శాసనములో యుద్ధమల్లునిగూర్చి “రాజ్యపట్టంబుగట్టనపతి” అని వ్రాసియున్నది. “బాడబుమహారాజాధిరాజ”ని గుంటూరు శాసనముననున్నది. యుద్ధమల్లుడును అతనిసంతతి వారును తామే పూర్వచాళుక్యరాజ్యమునకు హక్కుదార్లమనుచాదమున నిలిచియుందురు. “రాజసల్కిభూవల్లభుండ”ను చోట “సల్కి” అనుమాట “చాళుక్య” అను మాటకు దేశ్యము. ప్రాచీనమగు శివానందయోగీశ్వరుని మరాఠీవంశావళియను గ్రంథములో “చాళ్యే” అనువేరు “చలకియా” “సాళ్యేంగే” రూపములుగాకూడ నీయబడినది. కవిరాజ మార్గము ఉపోద్ఘాతం రివ పుట చూడుడు. చాళుక్య అనుమాటకు గల రూపములనుగురించి స్టీన్ “డైనాస్టీస్ ఆఫ్ ది కేనరీస్ డిస్ట్రిక్టు యిన్ బొంబే గజిట్ వాల్యూం 1 పార్టు 2 పేజీలు 336, 337 లను చూడుడు.

“చాళుక్య” అను మామూలు కుబ్జవిష్ణువర్ధనుని సతారా శాసనములోనున్నది. ఇలియటు దొరగారు సంపాదించిన శాసనములవల్ల వేంగిగొంకరాజును నతడు యుద్ధములుని వంశమువాడయినట్లు కానవచ్చుచున్నది. నా ప్రతి శుద్ధమైనది కాదు. శాసనపు రాతిలో కొంత ముక్కకూడా విరిగిపోయినట్లు తెలియుచున్నది. అసలు శాసనమును చూడడము ఆవశ్యకము. ఇలియటు దొరగారి ప్రతి లోని పంక్తులు కొన్ని యీ క్రింద ఉదహరించెదను :

“సదరు జిల్లా రావిమట్ల గ్రామంలో వూరికి పడమర వయపున తాడిమళ్ళ ప్రకాశనాయుడుగారి లోగిలి ప్రహాళి గోడకు ఉత్తరభాగమున పడివున్న నల్ల రాతిమీద లిపి.”

పయి పలకవ్రాత యీ రాయివరస కొంత విరిగిపోయినది. అందుచేతరాతకూడా కొంతపోయినది :

“పుత్రస్తస్య త్రిణేత్రప్రభు...

రాజేత్యన్వర్థసంజ్ఞః కుముద

వనహితశ్రీ...వతింసః...

...వేంగి గొంకేశనామా...

యుద్ధమల్ల నృప వంశాంభోధిర

త్నస్యతస్యాప్రో...సహ

గతమహా మమాత్యశ్చ సేనాపతి.

యశ్చాసోగుడి యూరిపూ

ర్నకబహు గ్రామాధినాథః ”

“స్వస్తిశక వర్షంబులు 1100 అగునేటి పుత్రరాయణ నిమిత్తంబున గుడియూరి పెన్నపరెడ్డి కొడుకు దండనాయక

మల్లిరెడ్డి దన్నేలిన శ్రీ మహామండలేశ్వర వేంగిగొంక
రాజునకు ధర్మముగా మాద్యపల్లి శకటేశ్వర మహాదేవర
గుడియును మంటపము గోపుర ప్రాకార పరివార సహా
తముగా దను యెత్తించి దేవరకు సాలునకు మానులకు నిబం
ధన నై వేద్యములకు..."

ఇలియటుదొరవారి శాసనములోనే మరివక శాసనము
కలదు. అది యిట్లున్నది. "బందరు జిల్లాలోని గణపరం
గ్రామములో గ్రామానకు తూర్పున సువర్ణగుండం దక్షిణపు
వైపున వేంచేసియున్న శ్రీ సువర్ణేశ్వరస్వాములవారి దేవ
ాలయం ముఖమంటపంలో నాయువ్య మూలస్తంభం పడమర
వైపు పలకమీద శాసనము "స్వస్తి సమంధిగత పంచమహాశబ్ద
మహామండలేశ్వర...పురనరాధీశ్వర, మానవ్యసగోత్ర హక్తి
తిన్రత్ర సోమవంశార్ణవచంద్ర, సత్యహరిశ్చంద్ర, దళితరిపుదర
రాజకందర్ప, యుద్ధ మల్ల వంశసముద్ధరణ, భయభోభ...హన్న
షట్సహస్రసావనీ నాయక, వయిరి భయదాయక శ్రీ మల్లేశ్వర
మహాదేవదివ్య శ్రీపాదపద్మారాధక పరబలసాధక నామాది
సమస్తప్రశస్తిసహితము శ్రీమాన్ మహామండలేశ్వర వేంగి
మల్లి దేవరాజు కొడుకు గోకరాజులు శకవర్షంబులు 1066 అగు
నేటి ఆషాఢకృష్ణ ఏకాదశియు బుధవారమునాడు దక్షిణాయన
...తినిమిమి త్రంస శ్రీ మతుపదానీపురమున శ్రీ సర్వేశ్వర మహా
దేవరకు నఖండవర్తి దీపమునకు నిచ్చిన సురభలు 30. దీనిం
జేకొని తోకలకొండ బోయిండు పుత్రానుపాత్రికముగా సాగ
నీయంబెట్టి నిత్యం మానెడు నెయ్యినడుపంగలనాడు. శ్రీ వేంగి
సాకాచారి లిఖిత."

పై శాసనములలో గణపవరం శాసనమున నూయల్ దొరగారి జాబితాలలో ఒకటవసంపుటి 39 వ పేజీలో ఉదహరింపబడియున్నది. శకము 1096 గానీబడినది. ఇలియసు దొరగారిని నూయల్ దొరగారిని సరియైన ప్రతులు కాకపోవడం చేత లేఖకులు ఒక అంకెనే 5 గాను 9 గానూ చదివియుందురు. ఇట్టి శాసనములున్నవని తెలుపుటకంటే వీటి ప్రయోజనము వ్రాడబోదు. చాళుక్యయుద్ధములుని సంతతివారు కృష్ణాజిల్లాలో సామంతప్రభువులుగా వుండిరనుటకు యీ విదర్శనములు చాలు ననుకుంటాను.

ఇతర స్త్రుములలోకూడా యీవంశమువారి శాసనములు కలవు. బెజవాడలోనే వెంగిగొంకరాజు కొమారుడున్ను మల్ల పరాజు మనమడున్ను అయిన మహాదేవరాజు శాసనములు రెండుకలవు. 1893 సం॥ యెప్పిగ్రాపిష్టుగారి రిపోర్టును 11వ పుట చూడుడు. ఒక శాసనపుకాలము 1062 శాలివాహనశకము.

బెజవాడ శాసనపు యుద్ధములుడు చాళుక్య వంశము లోని వాడన్నమాట బెజవాడ శాసనములోనే చెప్పబడి యున్నది. ఆరవ పంక్తిలో “రాజసల్కిభూవల్లభుండు” అని వున్నది. “సల్కి” అనగా చాళుక్య. రెండవ పులికేశయొక్క హైదరాబాదు శాసనములో “చిలిక్య” అనే రూపమున్నది. చాళుక్యుల యింటిపేరు అనేక రూపములుగా వుండెను. శ్రీ గౌరీశంకరు ఓభాగారి సోలంకీయుల చరిత్రకూడా చూడుము.

యుద్ధములుని కథ యించుక ముచ్చటెందును. హియంత సాంగుడను చీనాదేశపు బౌద్ధపండితుడు యేడవ శతాబ్దారంభ మందు మనదేశమునకు వచ్చెను. అప్పుడు దక్కను దేశమును

చాళుక్యరాజు రెండవ పులికేసి, సత్యాశ్రయుడు పాలించుచుండెను. అతను ఆంధ్రదేశమును జయించినట్లు అయిహోవి శాసనమందు జెప్పబడినది. ఈ శాసనకర్త రవికీర్తి అనే జయనుడు. సంస్కృత కవిత్వమందు శిరుచికలవారీ శాసనమును చదవవలెను. సత్యాశ్రయుని తమ్ముడు కబ్బిష్ణువర్ధనుడు గూర్పుచాళుక్య శాఖకు మూలపురుషుడు. ఇతని సంతతిలో విష్ణువర్ధను డనెడి రాజు క్రీస్తుశకము 843-844 లలో పద్దెనిమిది మోసములు రాజ్యము చేసెను. విష్ణువర్ధనునికి ముగ్గురు కొడుకులు. జ్యేష్ఠుడగు గుణక విజయాదిత్యుడు 844 నుండి 888 వరకు 44 సంవత్సరములు పాలించి, సంతానములేకుండా గతించినట్లు కనబడును.

అతని తమ్ములు మొదటి విక్రమాదిత్యుడు, మొదటి యుద్ధమల్లుడు. ఉభయులకూ సంతతి కలిగియుండెను. ఇక జట్టిలకు కొదవేమిటి?

గుణకుడు గతించగానే విక్రమాదిత్యుని కొడుకగు మొదటి కొడుకగు చాళుక్యభీముడు రాజ్యమునకు వచ్చెను. ఇతనికి దాయాదులవల్ల చిక్కులు కలిగినట్లు శాసనములవల్ల కనబడును. ఇతని కాలానకు పశ్చిమ చాళుక్య రాజ్యము అంతరించి, మన్యభేట రాష్ట్ర కూటరాజులకు చేరినది. పశ్చిమ దేశం యేలే యీ రాష్ట్రకూటులకున్నా, శూర్పు చాళుక్యులకున్నా అనుశ్రుతమైన వైరమున్నట్లు కానవచ్చుచున్నది. పూర్వ చాళుక్య రాజుల దాయాదులను కొందరిని వెనక వేసుకొని యీ రాష్ట్ర కూటరాజులు వేగిదేశముపై దండెత్తి వచ్చుచుండిరి. మొదటి భీముడురాష్ట్ర కూటరాజు రెండవ

కృష్ణునితోనో, తన దాయాదులతోనో యుద్ధముచేసి జయించి నట్లు నాకు దొరికిన కళింగోట శాసనములో వ్రాయబడినది. యీ దాయాదులలో భీమునికి పినతండ్రి అయిన యుద్ధమల్లుడు గాని అతని కుమారుడు తాడపుడుగాని వుండివుండనచ్చును. యిది వ్రాహ. భీముడు 888 నుంచి 919 వరకూ 30 సంవత్సరములు పాలించెను. ఇతని తదనంతరము ఇతని పెద్దకొడుకు కొల్ల భిగండ విజయాదిత్యుడు ఆరుమాసములేలెను. తదనంతరమతని పెద్దకుమారుడు మొదటి అమ్మరాజు 925 వరకు యేడేళ్లేలెను. ఇతని కుమారుడు బాలుడైన బేతవిజయాదిత్యుడు పదిహేనురోజులు యేలెను. ఇతనిని కంఠికా విజయాదిత్యుడందురు.

ఈ ప్రకారము మొదటి భీముడి సంతతిలో అతని మునిమునిమనమడివరకూ రాజ్యము వచ్చెను. అంతట భీముడి పినతండ్రియు మొదటియుద్ధమల్లునికొడుకును అగు తాళపరాజు బాలుడగు కంఠికవిజయాదిత్యుని తొలగించి, రాజ్యమాక్రమించుకొని ఒక్కనెల రోజులు యేలెను. మొదటి భీముని పెద్దకొడుకగు కొల్ల భిగండ విజయాదిత్యుని సంతతివారు రాజ్యభ్రష్టులై యేమీ చెయ్యజాలక ఊరకుండిరిగాని, భీముని రెండవకుమారుడైన రెండవ విక్రమాదిత్యుడు తాళపరాజును చంపి, రాజ్యమాక్రమించి, పదకొండు మాసములు రాజ్యము చేసెను. అంతట రాజ్యభ్రష్టుడైన బేతవిజయాదిత్యుని తమ్ముడొకడు, మూడవ భీముడనువాడు, తన పినతాత అగు రెండవ విక్రమాదిత్యుని జయించి ఎనిమిదిమాసములు రాజ్యము చేసెను. ఆ వెనుక యీ మూడవ భీమునికొట్టి తాళపరాజు

తుమారుడగు రెండవ యుద్ధములుడు రాజ్యమును ఆక్రమించు
కొని 927 నుండి 934 వరకూ యేడేండ్లు యేలెను.

ఇది బీరకాయపీచు. ఈ యుద్ధములుడే బెజవాడ శాస
నపు యుద్ధములుడు కావచ్చునని నా అభిప్రాయము. ఇతనికి
దాయాదులు మనకు తెలిసినవారు ముగ్గురు: మొదటిభీముని
మనుమడు రాజ్యభ్రష్టుడైన బేత లేక కంఠికావిజయాదిత్యుడు;
పదకొండు నూసములు రాజ్యముచేసి తాళపరాజువలన తొల
గింపబడిన విజయాదిత్యుని పినతాత రెండవవిక్రమాదిత్యుడు;
కంఠికా బేతవిజయాదిత్యుని పినతండ్రియగు రెండవభీమరాజు.

క్రీస్తుశకము 934 లో యీ మూడవ దాయాదియగు
రెండవభీముడు యుద్ధములుని జయించి దేశమునుండి వెడల
గొట్టినట్లు శాసనములవల్ల కనబడును. ఎఫ్ గ్రాఫికా ఇండికా
వాల్వూం 7 పేజీ 181; వాల్వూం 9 పేజీ 49; నెల్లూరు
ఇన్స్క్రిప్షన్లు వాల్వూం 1, పేజీలు 170, 171ల వలన యీవిష
యము తెలియుచున్నది.

రెండవ భీమునకు రాజ్యము సులభముగా సంప్రాప్తము
కాలేదు. అతనిశత్రువులకు రాష్ట్రకూట రాజగు నాలుగవ
గోవిందుడు తోడ్పడెను. రాజ్యకాంక్షలై పోరిన దాయాదు
లతో యుద్ధములుడు కంఠిక విజయాదిత్యుడునుజేరి యుండిరి.
ఇతరశత్రువులు యవరనిన, రాజమయ్య; ధళగ తాతబిక్క;
బిజ్జి; అయ్యప; లోనబిక్క. వీరితో తాతబిక్క-బేత విజయా
దిత్యుని పినతాత అయిన విక్రమాదిత్యుడని నేను పోల్చినాను.
ఒక శాసనములో ఇతనిపేరు తాత బిక్కయన అని వున్నది.

వచ్చిను చాళుక్యరాజగు ఆరవవిక్రమార్కుని శాసనములలో విక్కలన్ అనుటకలదు.

కంఠిక విజయాదిత్యుని, యుద్ధమల్లుని, రెండవభీముడు దేశమునుండి తొలగించెనంటిమి. యీ బేతవిజయాదిత్యుని సంతతి తూర్పునచేరి, గాంగులతో సంబంధములుచేసి, తిరిగి కొంతకాలమునను తలయెత్తినట్లు కనపడును. అటువలెనే యుద్ధమల్లుని సంతతి కృష్ణాజిల్లా ప్రాంతమందు రాష్ట్రకూటుల సహాయమువలన కొంతరాజ్యము కల్పించుకొని కొంతకాలము మన్నినట్లు కనపడును. యిందును ఆధారము యెఫ్రిగాఫ్స్టుగారి 1909 సంవత్సరపు రిపోర్టులో చెప్పబడిన గుంటూరు శాసనము 109; 110 పేజీలు.

శాసనకర్త విష్ణువర్ధనతాళరాజు. ఇతనివంశము పూర్వ చాళుక్య వంశము. ఇతను పైనచెప్పిన పూర్వచాళుక్య రాజగు తాళపరాజు సంతతిలోనివాడు. యీ శాసనములో 'మొదటి' తాళపరాజు మొదటి భీమునితమ్ముడని వ్రాయబడియున్నది. విజయ తండ్రి పెత్తండ్రి బిడ్డలను, అన్నదమ్ములను వాడుక మనదేశముననున్నది. మొదటి తాళప కుమారుడు యుద్ధమల్లుడు. యితనికి ఇద్దరు కుమార్తెలు. మహారాజాధిరాజ పరమేశ్వర బాడబరాజు; విష్ణువర్ధనతాళరాజు.

గుంటూరు ప్రాంతమందు రెండవ యుద్ధమల్లుని సంతతి వారు రాజ్యముచేసి యున్నప్పుడు ఆకాలపు లిపినవున్న బెజవాడ శాసనములోని యుద్ధమల్లుడు పూర్వ చాళుక్యలలోని యుద్ధమల్లుడయి వుండడనుటకు కారణములు నాకు కానరాలేదు.

ఇక పేరులకా? యుద్ధమల్లుడను పేరు “మల్ల, మల్లప” అనియు, తాళరాజను పేరు, “తాళ, తాళప, తాలప, తాల, తాడప” అనియు పై శాసనములలో కానవచ్చుచున్నది. నేను పై నుదహరించిన శాసనములే ప్రమాణము.

చాళుక్య రాజులందు గలయుద్ధ (తాళప) మల్లులలో రాజనరేంద్రునకు తరువాత వారుకూడ గలరు అని శ్రీ బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిలు వారు వ్రాసిరి. పర్యాయపదములను పెట్టి పేర్లు మార్చడము కారణాంతరములు లేనిదీయుక్తము కాదనుకుంటాను. బెజవాడ శాసనపు యుద్ధమల్లుడుకాక యితర చాళుక్య యుద్ధమల్లులు కావలసినచో కలరు.*

కన్నడభాషలోని పంపభారతము అరికేసరి అనేడి చాళుక్యరాజు కొరికను వ్రాయబడినది. ఈ రాజుయొక్క పూర్వులలో యుద్ధమల్లుడ నేత్రయన వేంగిదేశము నుండి కన్నడ దేశమునకువచ్చి ధార్వాడజిల్లా ప్రాంతమందు ఒక సంస్థానమును స్థాపించెను. ఆ యుద్ధమల్లుడి తరువాత అయిదో పురుషుడు మరియొక యుద్ధమల్లుడు. అరికేసరి యితని మనమడే. పంప భారతము శాలివాహనశకము 863 వ సంవత్సరములో వ్రాయబడెను. గనుక యీ యుద్ధమల్లులు రాజరాజును ప్రాచీనులే.

రాజరాజు తరువాత కూడా చాళుక్య యుద్ధమల్లులు వుండి వుండలేదని యెవరు చెప్పగలరు? దేశచరిత్రయు

* మా. ప్లీట్సు కేసరీస్ డైనాస్టీస్ 211;212;380;381 పుటలు; రెయిన్ దొరగారి కర్ణాటక భాషాభూషణము ఉపోద్ఘాతము 13,14 పుటలు

పూర్తిగానున్నచో యిట్టివారుండి యుండలేదని చెప్పటకు
అవకాశము వుండును. మనపూర్వులు చరిత్ర ముఖమే యెరు
గరే! ఒక్కపేరును బట్టి యితడు యితని నిర్ణయించరాదు.

బెజవాడ శాసనపు భాషకు నన్నయభట్టు భాషకును
వ్యత్యాసము వున్నది. అందుగూర్చి ముందు చర్చించెదను.

* విశ్వవిద్యాలయాలు :

సంస్కృత, మాతృభాషలు

మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయంలో సంస్కృత భాషా బోధన సత్ఫలితాలకు దారితీయలేదనీ, మాతృభాషల అధ్యయనం విఫలమయిందనీ సాధారణంగా అందరూ చెబుతున్నారు. యివి యిలాగున ఎందువలన పరిణమించినవో కారణాలను తెలుసుకుందుకు యితీవలనే విచారణ ఆరంభమయింది. అయితే యీ పరిశీలన యింకా ముగియకుండానే గవర్నమెంటు చేసిన గ్రాంటును యెలాగున వినియోగించాలనే సమస్య నిర్ణయింపబడవలసివచ్చింది,

ఎలిమెంటరీ, మిడిల్, హైస్కూళ్ళలో చెప్పే విద్య నుంచి కాలేజీలలో బోధించే పాఠ్యవిషయాల్ని వేరుచేసి దేనికది స్వతంత్రమైనదని మనం వీటిని పరిశీలించకూడదు. అలా అయితే తీర్థానికి తీర్థమే ప్రసాదానికి ప్రసాదమే ! స్కూళ్ళలో చెప్పేవిద్య గట్టి పునాదులమీద లేనపుడు కాలేజీలలో

* మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయ సెనేటు సభ్యులుగా అప్పారావుగారు ఆంగ్లంలో వ్రాసి సమర్పించిన పంక్తిలనాత్మకనివేదికకు, యిది ఆంధ్రానువాదం.

బోధించే విద్యను గురించి మనం పెద్ద పెద్ద పథకాలు ప్రణాళికలు వేసి లాభంలేదు.

సంస్కృత, మాతృభాషలను కళాశాలలలో ఎలాగున బోధించాలనేవిషయం చర్చించినది వాటిని ట్యుటర్లుగా తెలిసిన పండితులుగాను. ఆ భాషలలో అభివేషం లేనివారు, కేవల ఊహలతో తమకు తెలియనివాటిని గురించి మిడిమిడి జ్ఞానంతో చర్చించారు. ఆధునిక విద్యాబోధనాపద్ధతులంటే ఎలావుంటాయో వాటి ముక్కా మొహామూ తెలియనివారు యిలా యిలా వుండాలని గీట్లుగీసి మరీ మరీ చెబుతున్నారు. పాండిత్యానికి కావలసిన ఆధునిక విజ్ఞానం వీరిలో మృగ్యం. చెన్నరాష్ట్రంలో సంస్కృత మాతృభాషల పాండిత్యమున్నవారు చాలా అరుదు. ఆ భాషల స్వరూపస్వభావాలను తెలియనివారు, అతిముఖ్యమైన విద్యాసమస్యలజోలికి పోవడంనల్ల వాటితో ప్రమేయం పెట్టుకుని అవకతవక నిర్ణయాలు చేయడం చేత ఎంతో హానీ, ముప్పు కలిగింది.

కళాశాలలలో మాత్రం, విదేశభాషల స్థితి ఎలాగున వున్నదో పరిశీలించడానికి సెనేటు వొక కమిటీని వేసినప్పుడు, ఆ కమిటీ కొన్ని ప్రశ్నలజాబితాను తయారుచేసింది. ఈ జాబితా ఎంత పెద్దదైనప్పటికీ వొక ప్రధానమైన ప్రశ్న అప్రధానంగా యెంచబడి ఆఖరుకు నెట్టబడింది. న్యాయంగా దీనిని ప్రత్యేకం వొక శీర్షికగా విషయంగా భావించి చర్చించవలసి వుండెను. ఈ ప్రశ్నను గురించి సంపూర్ణమైన విషయ సేకరణ చేయవలసివుండగా దీనిని అప్రస్తుత విధానమనుకొని కమిటీవొక మారుమూలకు త్రోసివేయడం వింతగా నేవుంది.

మాతృభాషలు సంస్కృత సాహిత్యబోధన కళాశాలలలో ఎందుకు విఫలమవుతున్నాయనే ప్రశ్నకు “మీ రేమి జవాబిచ్చారు?” నేనొక గొప్పవిద్యావేత్తను అడిగాను. ఈ ప్రశ్నకు యివ్వవలసినంత ప్రాధాన్యతను కమిటీ యాయలేదు కనుక తాను “కుప్రగా” సమాధానమిచ్చాననీ, తన సమాధానం తనకే సంతృప్తినియలేదనీ ఆయన నాతో చెప్పాడు. మాతృ, సంస్కృతభాషలు కళాశాలలలో యెందువల్ల విఫలమయాయో చెప్పడానికి కేవలం ఊహలతో లాటరీ వేసి చెపితే సరియైన సమాధానం దొరకదు. ఈ భాషల్ని మిగిలినచోట్ల ఎలాగ బోధిస్తున్నాలో గమనించి మన పద్ధతులతో సరిపోల్చి చూసుకుంటే అసలువిషయం తెలియవస్తుంది. అట్టి ‘తారతమ్య పరిశీలన’ వొక్కటే మంచి ఫలితాల్ని యిస్తుంది యందుకోసం మన యిరుగుపొరుగున వున్న కలకత్తా, బొంబాయి విశ్వవిద్యాలయాలను పరిశీలిద్దాం.

బెంగాలు బొంబాయిలలో వున్న యించుమించు అన్ని కళాశాలలలోనూ సంస్కృతం బోధించడానకు ఓట్టభద్రులైన లెక్చర్లు ప్రొఫెసర్లు వున్నారు. వీరిలో ఎక్కవమంది మన భారతీయ విశ్వవిద్యాలయాల్లోనో, లేదా విదేశ విశ్వవిద్యాలయాల్లోనో ఎం. ఏ. డిగ్రీ పుచ్చుకున్నవారే ఈ రెండు రాష్ట్రాలు గొప్ప గొప్ప పండితుల్ని తయారుచేసినవి వీరికి యాగోపులోకూడా పేరు ప్రఖ్యాతులున్నవి. సైంటిఫిక్ సొసైటీలు వెలువరించే పత్రికలలోను సంచికలలోను వీరి వ్యాసాలు అచ్చుపడి మన్ననలను పొందుతున్నాయి. ప్రాకృత సంస్కృత కావ్యాలకు యీ పండితులు వ్యాఖ్యానం రాసి ప్రచురిస్తు

న్నారు. మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీ కాలేజీలోనూ, స్వదేశ సంస్థానాల కళాశాలలలోనూ ప్రత్యేకం పట్టభద్రులైన తెచ్చుకున్నావు. కాని సంస్కృత విద్యాబోధనాభివృద్ధికి చెన్నపట్టణం చేసిన కృషి చెప్పుకోదగ్గదిమట్టుకు కాదు.

మనకూ బొంబాయి బెంగాలు విశ్వవిద్యాలయానూ వున్న తారతమ్యం యిది : (అ) బొంబాయి బెంగాలులలో బి. ఏ. చదివేవారు సంస్కృతభాష తప్పనిసరిగా చదవవలసి వుంటున్నది. (ఆ) ఈ రెండు విశ్వవిద్యాలయాల్లోనూ గొప్ప గొప్ప పండితులు బోధకులుగా వుండడం; ముఖ్యంగా బొంబాయిలో సంస్కృత భాషావేత్తలైన డాక్టర్ బుల్హర్, క్లీవ్స్, పీటర్సన్, భండార్కర్ మొదలైనవారు సంస్కృతం చదివే ఆసక్తిని విద్యార్థులకు కలిగించారు. ఆధునిక పద్ధతులలో భాషాసాహిత్య పరిశోధనలను నడిపారు. (ఇ) బొంబాయి బెంగాలు రాష్ట్రాలలో వాడుకభాష సంస్కృతానకు సన్నిహిత సంబంధంగల భాషలనుండి యేర్పడింది. సంస్కృత కావ్యాలను చదవడమనేకార్యం సంస్కృతిలో మౌన అంతర్భాగంగా ఆ రాష్ట్రాల సాంస్కృతిక సంప్రదాయం వరిగిపోయింది.

ఇంత సౌలభ్యమున్నప్పటికీ మగీయ సాహిత్య పరిషత్తు 1894-95 సంవత్సరాలమధ్య పరిశీలన చేసినమీదట మౌన సంగతిని గ్రహించింది బెంగాలు స్కూళ్ళలోనూ కాలేజీల్లోనూ సంస్కృత బోధన అసత్య ప్రికగగా వున్నదనినీ, సాధారణ పట్టభద్రులకు సంస్కృత లో మిడిమిడి జ్ఞానం తెప్ప గట్టితనం లేదనినీ బెంగాలు సాహిత్యపరిషత్తు తన నివేదికలో పేర్కొ

న్నది. సంస్కృత భాషలో పాండిత్యం సంపాదించడం కష్టం. సంస్కృత కావ్యాలలో చాలభాగం వాడుకలోవున్న నుడికారం నశించిపోయినప్పుడు, సంస్కృతం మృతభాషగా తయారైనప్పుడు న్రాయబడ్డవే. దేశంలో శదితర చోట్లకువలె, బెంగాలులోని ఉపాధ్యాయులకు దానిని బోధించడం తెలియదు. వంగీయ సాహిత్య పరిషత్తు యీ విషయమై విచారణ చేస్తున్నప్పుడు బరంపురం కళాశాలకు ప్రిన్సిపాల్‌లైన శ్రీ బాబూ వ్రజేంద్రనాథ్ శీల్ ఎం. ఏ; గారిలా శమ అభివ్రావాలను తెలియజేశారు : “విద్యమీద ఆసక్తి ప్రేమా లేనంతకాలం, విద్యకుగల ఆదర్శాలపట్ల శౌరవం మృగ్మషాతున్నప్పుడు, దాని సిద్ధాంతమూ ఆచరణా తెలియనప్పుడు, నాగరికదేశాల్లో విద్య యెలాగున అభివృద్ధి అయిందో దానిచరిత్ర పట్టించుకో నంతవరకూ మనం పెద్దపెద్ద పరుగులు పెట్టకూడదు. ఇవన్నీ మనం గ్రహిస్తే అప్పుడు మనదేశంలో ఉన్నశివిద్యను బోధించే బాధ్యతను స్వీకరిద్దాం. విద్యను చెప్పేటప్పుడు సిద్ధాంతఆచరణల్లో ఆధునిక పద్ధతులువున్నాయి. నాగరిక దేశాల్లోని జాతీయ విద్యాసంస్థలు అవలంబిస్తున్న మార్గాలూ సూత్రాలూ నిజంగా గొప్పవి. ఈ విద్యారహస్యాల నన్నటిని మనం గ్రహించి ఆధునిక పద్ధతుల్ని మన విశ్వవిద్యాలయంలో ప్రవేశ పెడదామంటే కొండలొక్కడిగా ఛాందస పండితులువచ్చి అడ్డుతగుల్తారు కదా! ఎవరో కొందరు తెలివైనవాళ్ళుతప్ప మిగిలిన వాళ్ళందరూ దీనికి అభ్యంతరవే! ఇదిమాత్రం నాకెంతో బాధగావుంది”.

ఇక్కడా బెంగాలులోనూ సంస్కృత భాషలు ఆక
రించక పోవడానికి అసంబద్ధమైన బోధనా పద్ధతులను అవలం
బించడమే ప్రధాన కారణం. కావ్యభాషల్ని మాతృభాషల్ని చెప్ప
డానికి అధ్యాపకులకు “తగినంత రీసెర్చిజ్ఞానమూ విమర్శనా
జ్ఞానమూ ఆధునిక యూరోపియను పద్ధతులలో వుండాలనీ”
చుద్రాసులో యీమధ్య పడేపడే చెప్పబడుతోంది. కాని శ్రీరా
మాస్తే యివన్నీ వట్టిమాటలుగానే మిగిలి పోతున్నాయి. కాని
ఆచరణలో ఎట్టికృషి కనిపించదు. ఉత్తరసర్కారు జిల్లాలలో
ప్రత్యక్ష బోధనా పద్ధతుల్ని అవలంబించడంతో యేట్సుగౌర
విద్యావిధానంలో ఆధునికతను ప్రవేశపెట్టే ప్రయత్నాలు
చేశాడు. పర్లాకిమిడిలో శ్రీ గిడుగు రామమూర్తి పంతులు
గారు యేట్సు ప్రభావప్రబోద్బలాల వలన చెప్పకోతగ్గ
సత్ఫలితాలను యిందులో సాధించారు. అయితే ఉపాధ్యాయులకు తగిన శిక్షణయివ్వడే ఆధునిక పద్ధతుల్లో అభివృద్ధిని
అభ్యుదయాన్నీ సాధించడం దుస్సాధ్యం. యింతకంటే ప్రధాన
మైన విద్యాసమస్య మరొకటిలేదు. కలకత్తా ప్రెసిడెన్సీకాలేజీ
ప్రిన్సిపాల్ శ్రీ హెచ్. ఆర్ జేమ్సు “1797-1910 మధ్య
భారతదేశంలో విద్యారాజకీయజ్ఞాత” అనే తన గ్రంథంలో
యిలా రాశారు: “మరుగున పడిపోయివున్న ప్రాథమికవిద్యను
ఉద్ధరించడానికి యాగ్యత కలిగిన మంచి ఉపాధ్యాయులు
అవసరం. ఏదైనా మంచి సాధించాలంటే, నమ్రత కలిగిన
విద్యా సేవకులు ఎంతోమంది ఉత్తేజంతో కృషిచేయవలసి
వుంటుంది. నమ్రత, శిక్షణ కలిగివున్న అధ్యాపకులు చాలా
మంది ‘నా బొందో’ అని సేవచేస్తే గొప్ప ఫలితాలు చేకూరు

తాయి. విద్యా వేత్తలు వీరికి శిక్షణ యిచ్చి నిర్ణాతలుగా తయారు చేయాలి” 1897 లో ప్యాసుకాబడిన తీర్మానం. “ఉపాధ్యాయులకు శిక్షణ” యాయవలసిన ఆవశ్యకత యెంతో వున్నదని నొక్కినొక్కి చెప్పింది. “ఉపాధ్యాయులకు శిక్షణ యిచ్చే స్కూళ్ళకు కాలేజీలకు ఎంత డబ్బు యిచ్చినా దండుగ లేదు. తరిఫీదులేని యోగ్యతలేని ఉపాధ్యాయులు ఈ పే గ్రాంటు స్కూళ్ళకు డబ్బు పెట్టడమంటే కేవలం ఆ సొమ్మును వృధాచేయడమనే అర్థం. సరియైన ఉత్తేజంతో ఆదర్శంతో బ్రతచేయనివారు కాలేజీలు కృషి సల్పితే ప్రతి సంవత్సరం మంచి మంచి ఉపాధ్యాయులను హైస్కూళ్ళకు పంపించగలుగు తాయి. ఉన్నత ఆదర్శాలంటే ఉత్సాహం, పట్టుదల మొత్తం సెకండరీ విద్యావిధానాన్ని విప్లవాత్మకం చేయగల నూతన బోధనా పద్ధతులపట్ల శ్రద్ధావున్న ఉపాధ్యాయులను ఈ బ్రతచేయనివారు కళాశాలలు హైస్కూళ్ళకు పంపించగలిగితే ఎన్నో సత్ఫలితాలు కలుగుతాయి. యిదివరకు యింగ్లీషుకు పాఠ శాలలలో చెప్పే పద్ధతులు బహుచెడ్డవి.”

ఇంగ్లీషుభాషనుగురించిన ఆఖరి వాక్యమే యదార్థ మైనట్లయితే అది సంస్కృత మాతృభాషల పట్ల మరీనిజం. ఈ రాష్ట్రంలో వీటిని బోధించే విధానమున్నదే అది ఎంతటి వోషభూయిష్టమైందో మాటలతో వర్ణించి చెప్పలేం. వీటిని చెప్పే పండితులు మృతజీవద్భాషల్ని రెండింటిని వాళ్ళేలాగున చెపతారు. వ్యవహారంలోవున్న అర్థాలకు మారుఅర్థాలను బడిన అనేక పర్యాయపదాలుగల నిఘంటువులు, ప్రామాణికంకాని వ్యాకరణాలూ వల్లవేసి వాటిసహాయంతో భాషల్ని

బోధిస్తూ వుంటారు. యీ రొడ్డుకొట్టును చదువులు విద్యార్థులకు విసుగునీ విముఖతనూ కలిగిస్తున్నాయంటే ఆశ్చర్యం దేనికి!

ప్రభుత్వమిచ్చిన గ్రాంటును యూనివర్సిటీ చక్కగా వినియోగించదలుచుకుంటే సంస్కృతం చెప్పడానకు విశ్వ విద్యాలయంలో వొక జర్మనుపండితుణ్ణి ప్రొఫెసరుగా నియమించడం మంచిది. మృతజీవదృష్టలను ఆధునిక పద్ధతులలో బోధించగల సామర్థ్యం వున్న పండితుణ్ణి మాత్రమే విద్యాలయంలో ప్రొఫెసరుగా వేయాలి. ప్రొఫెసరుగా యెవర్ని వేసినా అతనికిమాత్రం నిర్దుష్టమైన పాండిత్యం వుండాలి. అతను విద్యావేత్తగా మన్ననలు పొందినవాడై వుండాలి. యింతటిపేరు ప్రఖ్యాతులున్న పండితుడు మనకు దొరకాలంటే అతనికిచ్చే జీతం హెచ్చుగావుండకతప్పదు. డబ్బును పొదుపుగా వాడుకోవాలని చెప్పడం యీ విషయంలో వొకనేరమే. హైస్కూల్లో ఆధునికపద్ధతుల ననుసరించి భాషల్ని బోధించడానకు ఎలిమెంటరీస్కూల్లో పండితులకు ఉపాధ్యాయులకు శిక్షణయిచ్చేందుకు పట్టభద్రులను నియమించవచ్చును. పట్టభద్రులకు శిక్షణయిచ్చేందుకు గవర్నమెంటు ట్రేయినింగు కాలేజీలలో పైనచెప్పిన యోగ్యతలుకల ప్రొఫెసరును నియమించవచ్చును.

మహారాష్ట్ర బెంగాలులలో ఉన్నతమైన పాశ్చాత్య సంస్కృతిని అలవదుచుకున్న పండితులువున్నారు. ఎంతో పట్టుదలతో ఆసక్తితో తాము మాతృభాషలలో కృషిచేయగలమని వారు పూనికవహించారు. గత అర్ధశతాబ్ది కాలంలో బెంగాలు భాష సాధించిన అభ్యుదయం అద్భుతమైనది. దక్షిణ

దేశంలోని మాతృభాషలు సాధారణంగా సంస్కృతీలేని మిడి మిడి జానంగల మహామహుల చేతుల్లోపడ్డాయి. సారస్వతకళ లేని కొరత స్పష్టంగా కనిపిస్తూనేవుంది. మాతృభాషలు విఫలమైతే కయినవో అని విచారణచేసే వారిదృష్టినుంచి కారణాలన్నీ తప్పించుకు పోయాయి. వారిదృష్టికి మూలహేతువులు కనిపించనేలేదు. అయినప్పటికీ దీనికారణం అన్వేషించడానకు మనం ఆటేమారంపోనక్కర్లేదు. దుస్సాక్ష్యమైన కృతక భాషను విద్యావిధానంలో ప్రవేశపెట్టడమే యీ అనర్థానికి కారణం; ప్రాచీన గ్రాంథికాన్ని కావ్యభాషగా స్వీకరించడమే యందుకు హేతువు.

1912 అక్టోబరు నెలలో వెలువడిన “ఏషియాటిక్ క్వార్టర్లీ” వొక రచయిత యీజ్యులో అరబిక్ భాషల స్థితినిగురించి బహుచక్కని వ్యాసం రాశాడు. ఆయన చెప్పిన మాటలు దక్షిణ భారతదేశ మాతృభాషలకు సాధారణంగా వర్తింపజేసుకోవచ్చును. విశేషించి తెలుగుభాషకు ఆయన వాక్యాలను అన్వయింప జేసుకోవచ్చును : “జనులు మూర్ఖుడే భాష వొకటి, కావ్యాలలో ఉపయుక్తమౌతున్న దింకొకటి. రెండూ రెండు వేర్వేరు భాషలుగలదేశం వొకయీజ్యు మాత్రమే కాదు. భాషలను యిలాగ వుపయోగించడమనేది తదితర దేశాలలోకూడా కనిపిస్తున్నది. ఈ విధంగా యెందుకు జరుగుతున్నదో తెలుసుకోవాలనే కుతూహలం మనకు జనించడం సహజమే. వాడుకభాష వొకరీతిగను కావ్యభాష మరో రీతిగను వుండడమనే ద్వంద్వ స్వభావం వొక చెడుగుకు కారణమయింది. ప్రతిభ సన్నగిల్లింది. బుద్ధి

వికసించక కుంటుపడి సాహిత్యం మందగించింది. ప్రాచ్య దేశాలలో చాలావాటికి, పాశ్చాత్య దేశాలలో కొన్నిటికి యిదే స్థితి. ఈ దేశాలలో మాతృభాషలవిద్య యెందుకూ పనికిరాకుండా పోతున్నదని గాభరాపడ్డ పెద్దలకు మున్నుందు వొక విషయం తెలిసివస్తుంది. తమ దేశంలో వాడుక భాష కానిదానిని, కావ్యభాషగా అంగీకరించడంవల్ల ఆకృతక భాషా సంప్రదాయం అభివృద్ధికి ఆటంకం కలగజేస్తున్నదని త్వరలోనే మీరు గ్రహించక తప్పదు."

నేడు వున్న తెలుగువ్యాకరణం అచ్చంగా 11 వ శతాబ్దంలో రాయబడ్డ కావ్యభాషకు చెందినది. వ్యవహారంలో భ్రష్టమయిన శబ్దాలతో ప్రాచీన రూపాలతో వ్యాకరణం నిండివుంది. సంస్కృత శబ్దాలనుంచి తత్సమతద్భవాలను చేయడం మెలాగునో, సమాసం కట్టడమెలాగునో యీ వ్యాకరణం సూత్రీకరిస్తుంది. దీనికి ప్రస్తుతభాషకూ సంబంధమేమీ కనిపించదు. గత శతాబ్దపు చివరి అర్థకాలంలో కావ్యభాషలో ఆధునిక వచనరచనను సృష్టించడానికి పాశ్చాత్య సంస్కృతితో చాలీచాలనితగుమాత్రం సంబంధంకలిగిన కొందరు పెద్దలు ప్రయత్నాలుచేశారు. తమ ప్రయోజనసిద్ధికోసం వ్యాకరణసూత్రాలను వుల్లంఘించారు. యిప్పుడు వ్రాస్తున్న తెలుగువచనం చాలా భాగం బూతులబుంగ. కృతకమైన తప్పులతడకలతో నిండిన దోషభూయిష్టమైన పడికట్టురాళ్ల వంటి యీ తెలుగు భాషనే ప్రాథమిక ఉన్నత పాఠశాలలోని పిల్లలకు నూరిపోస్తున్నారు. వాడుకభాష కొక నిఘంటువనేదిలేదు. పోనీ, మృత జీవద్భాషల వ్యవస్థలను తెలిపే శాస్త్రీయపద్ధతులలో తయారు

చేసిన వ్యాకరణం అంతఃకుముందే లేదు. భాషంటేనూ, వ్యాకరణం యంటేనూ పండితులనబడే వారికి అసలు సినలు అభిప్రాయాలు లేవు. చాలామందికి వాటినిగురించి వున్న జ్ఞానం అశాస్త్రీయమైనది; ఆధారాలేనిది.

తెలుగుభాషాధ్యయనంలో అభివృద్ధి సుతాలాం కనిపించదు. అలాంటప్పుడు తెలుగుభాష కొక ప్రాఫెసరును వేసి డబ్బు దండుగపెట్టడం అనవసరం. వాక ప్రాఫెసరు యూనివర్సిటీలో కూచుని పనిచేయతగ్గంత విషయంపత్తి తెలుగులో యింకా జతచేయబడి వుండలేదు,

తెలుగుభాషను శాస్త్రీయపద్ధతులమీద పరిశీలించానని యిప్పుడు చెప్పుకోగల పండితుడు భారతీయుడుకానీ, లేదా యూరోపియను కానీ మనదేశంలో కనిపించడు. వాకే వాక శ్రీ గిడుగు రామమూర్తి పంతులు తప్ప యీ విషయంలో నిర్గుష్టమైన ప్రామాణిక శాస్త్రపద్ధతులలోకృషి చేసిన పండితుడంటూ యింకొకడు లేడు. ప్రాఫెసరు పదవిని పొందడానికి తెలుగుభాషా సాహిత్యాలపై పరిశీలనచేసి చక్కని గ్రంథాలను వ్రాసి అర్హత సంపాదించుకున్న భారతీయుడు కానీ, లేదా యూరోపియనుగానీ యింతవరకు ఎవరూ లేరు. పదవిని పొందిన తరువాత మెల్లమెల్లగా ప్రాఫెసరుగిరికి కేవలసిన చేర్పు చాకచక్యాలూ అతనే సంపాదించుకుంటాడని అనడం కేవలమసంగతం.

గత సంవత్సరం విజయనగరంలో జరిగిన సమావేశ వివరాలను తెలిపే పత్రాన్ని యిందుతో జతపరచి వుంచుతున్నాను. తెలుగుకు ఏదోపద్ధతులలో బోధించాలనే విషయం

చర్చకువచ్చి ఆ సమావేశం వొక తీర్మానాన్ని చేసింది. అనేక శతాబ్దాలనుంచీ వివిధదశలలో ప్రజలు మాట్లాడుకుంటూ వుండే తెలుగు ఏలావుండేదో తెలిపేసరియైన దాఖలాప్రతాలు కనిపించడంలేదు. కనుక శాస్త్రీయపద్ధతులలో అధ్యయన మనేది జీనదృష్టలతోనే ప్రారంభించవలసివుంది. కావ్యభాషనుగురించి ఎవరైనా నాలుగు విషయాలు తెలుసుకుందుకు పూనుకుంటాడనుకుందాం. అప్పుడతనికి అడుగడుగునా, కాలుజారి ప్రమాదాల్లోకి తీసుకుపోతూనే వుంటుంది. గట్టితనమేమీలేని జారుడునేల మీద తాను కాలుమోపితిని అతను భయపడవలసివస్తుంది. పద్యరచనలో లాఘవంలేనందువల్ల దీర్ఘసమాస రచనవల్ల పాదపూరణార్థమై శబ్దాలుపూరి పోవడంవల్ల కావ్యభాషలో యేది కృతకమో యేదికాదో తెలియని దిక్కుమాలిన అవస్థ యెదురొంటున్నది. ఈ కావ్యభాషలో యెంతమటుకు జీనదృష్ట వున్నదో దానిని యేయేజిల్లాలలో యేయేకాలాలలో జనులు వాడుతూవుండేవారో, పోల్చుకోవడం కష్టమైనపని. కావ్యభాషలో ప్రయుక్తంకాని కొన్ని ధ్వని యుచ్చారణలు వాడుకభాషలో కనిపిస్తున్నవి. భాషలో కలిగిన యాస్థితికి ధ్వనియుచ్చారణ వలన కలిగినమార్పు యెంతమటుకు కారణమో, నిర్ధారించడం కష్టం. అదేవిధంగా తెలుగుభాషలోని ధ్వనులను యధాతథంగా రూపకల్పన చేయుటకు, ప్రాకృత అక్షరసమామ్నాయానికి యేయేచోట్ల తగినంత సామర్థ్యం లేదో తేల్చిచెప్పడంకూడా తేల్చికొనపనికాదు. జనులు మాట్లాడుకునే మాండలిక భాషలను వొకదానితో వొకటి పరిపొల్చి జాగ్రత్తగా తారతమ్య పరిశీలనచేసిన తర్వాత కాని.

ప్రాచీన కావ్యభాషను సమగ్రంగా తెలుసుకోవడం సాధ్య పడదు.

గ్రాంటులో కొంతభాగం తెలుగునీసెర్పికి పండితులకు శిక్షణ యిచ్చేందుకుపయోగించవలసివుంది. తెలుగు భాషను శాస్త్రీయపద్ధతులలో పరిశీలించి తగినవిషయ సంపత్తిని సేకరించేందుకుగాను, వీరుకృషిచేయగలరు. వ్యాకరణాలు, భాషా నిఘంటువులు ప్రాచీనకవులనుగురించిన సమాచారం శాసన పరిశోధనలు యెన్నోజరగవలసిన అవశ్యకతవుంది. శిష్టవ్యావహారిక భాషానిఘంటును తయారుచేసినట్లయితే అది భారతీయులకీ విదేశస్థులకీకూడా ఉపయోగపడుతుంది. మాతృభాషలను గట్టి పునాదులమీద విద్యాలయాలలో బోధింప దలుచుకుంటే ప్రభుత్వం జాప్యమేమీ చేయకుండా వెంటనే ద్రావిడభాషల పరిశీలనకు పూనుకోవలసి వుంటుంది.

ఈ పని మానుకుని వ్యక్తుల స్వంతలైబ్రరీలలోవున్న వ్రాతప్రతులను సేకరించి లాభంలేదు. వ్యాఖ్యానసహితంగా ప్రాచీన కావ్యాలను అచ్చువేసే కార్యం ప్రైవేటు కంపెనీలకు వొడిలిపెట్టడం మంచిది. స్వతంత్రమైన తెలుగుకావ్యరచన యితరభాషలతో సరిపోల్చి చూసినట్లయితే మొన్న మొన్నటిదే అనిపిస్తుంది. కృతకంగానూ కవిసమయాలతోనూ నిండి వుండడంచేత యీ కావ్యాలు అంత అభిరుచిని కలిగించడం లేదు. స్వంతత్రప్రాచీన తెలుగుకావ్యాలలో మనకు ఆసక్తిని సృష్టించేవి గ్రంథావతారికలలో వర్ణించిన కవివంశావళుల కవిపోషకుల చరిత్ర. కానీ యివికూడా పై పై మెరుగులేకాని నిజమైన చారిత్రకజ్ఞానాన్నీయవు.

తెలుగులో రీసెర్చి చేయడానికి విశ్వవిద్యాలయంలో రెండు ఫెల్లోషిప్పులు, మూడుస్కాలరు షిప్పులు వుండాలని నా ప్రతిపాదన. అవి ఎన్ని సంవత్సరాల కాలంవుండాలో వాటికి నెలకు యెంత ధనాన్ని వినియోగించాలో సిండికేటు నిర్ణయించుకోవచ్చును. వీటిని పొందుతున్న పండితులు ఆధునిక పాశ్చాత్య పద్ధతులలో శిక్షణ పొందవలసి వుంటుంది. తెలుగు భాషను మాత్రమేకాక అధమపక్షం ద్రవిడభాషలలో ప్రధానమైన వాకభాషనైనా వీరు చక్కగా పఠించాలి. ఇదే విధంగా తమిళ, మళయాళ భాషలలో పండితులను నియమించడంమంచిది. మళయాళీ కన్నడుల జనాభా మనరాష్ట్రంలో తక్కువ. యీ భాషల అభివృద్ధికి ప్రత్యేక శ్రద్ధతో తిగువాం కూరు కొచ్చినులు పాటుపడుతున్నవి. మంగుళూరులోవున్న బేసిక్ మిషను పండితుల సహాయాన్నీ సేవను కన్నడ భాష పొందుతున్నదంటే అది నిజంగా కన్నడుల అదృష్టం.

ఇండియా ప్రభుత్వ మిచ్చిన గ్రాంటు విశ్వవిద్యాలయ ప్రత్యేకావసరాలకే ఉద్దేశింపబడిందని నా ఊహ. మాతృ భాషలను శాస్త్రీయపద్ధతులమీద ఉద్ధరించడమనేది అత్యవసరమైన కార్యం. విద్యా స్వరూప స్వభావాలకు యివి ప్రాతిపదికలను చేకూర్చగలవు. వీటినిబట్టే సాహిత్య శృష్టిలో గుణం నిర్ధారింపబడుతుంది; వీటి ప్రోత్సాహంమీదనే సాహిత్య రచన బహుళంగా జరగడమో, లేక జరగకపోవడమో సంభవిస్తుంది. ప్రజలందరినీ విద్యావంతులను చేయడమనేది మాతృ భాషల అభివృద్ధిమీదనూ, వ్యుత్పన్నమాతున్న సారస్వతం మీదనూ ఆధారపడి వుంటున్నది. మాతృభాషలను బోధించే

వారి గూఢాంధిచేవారి భుజస్కంధాలపై నేడు మహాత్మర
మైన బాధ్యత వుంది. ఈ సత్యాన్ని వారు గ్రహిస్తారని
నే నాశిస్తున్నాను.

ఇప్పుడు అమలులోవున్న దోషాలను రూపుమాపాలం టే
అతుకులబొంతలను వాటిపై కప్పి ప్రయోజనంలేదు. ఆధునిక
పద్ధతులలో మాతృభాషలను బోధించడానికి ఉపాధ్యాయులకు
శిక్షణ యిచ్చే ప్రణాళికలను జాగ్రత్తగా రచించి తీరాలి.
వాటిని విస్తృతంగా ధారాళంగా ఆచరణలో సాధించాలి.
ఏ పని చేయదలచుకున్నా దానిని సమగ్రంగా పరిపూర్ణంగా
చేయవలసివుంటుంది. వొకదానికొకటి పరస్పర విరుద్ధమైన
ప్రణాళికలను ఊహించి వున్న ఆ కాస్త సామ్మూచ ఎందుకూ
పనికిరాకుండా వెచ్చించరాదు. అలా అయితే ఏ ప్రణాళికా
నెరవేరదు. వేసిన అన్ని ప్రణాళికలూ ధ్వంసమౌతాయి.

భారతదేశ ఆర్థిక శాస్త్రాన్ని విషయాలను పఠించవలసిన
ఆవశ్యకత యెంతో కలదని నేను పూర్తిగా గుర్తిస్తున్నాను.
అది చాలా ప్రధానమైనదని నా నమ్మకం. ఇది వొకేవొక
రాష్ట్రానికి సంబంధించినదికాదు. ఇంతవరకూ జిల్లా సంఘాలు
స్థానిక ఆర్థిక విషయాలపై పెద్ద పెద్ద ప్రసంగాలు చేయడపు
ఉత్సాహంతో అదైనా యేడాది కొక్కసారి సమావేశాలు
యేర్పాటు చేస్తున్నవి. ప్రజలు ఆర్థిక విషయాల పఠనమునకు
గల ఆవశ్యకతను ప్రాధాన్యతను గ్రహించి మేలుకొంటారని
ఆశిద్దాం. మద్రాసు ఆర్థిక సంఘం యేర్పడడం యెంతో
శుభసూచన. ఈ సంఘానికే ప్రస్తుతం ఆర్థిక శాస్త్రాధ్యయన
మనే కార్యభారం వొప్పగించవచ్చునేమో?

సంస్కృత పాళీ ద్రావిడ భాషలలో ఆధునిక విద్యా
బోధనా పద్ధతులను ప్రవేశపెట్టే ప్రణాళికకు ఇండియా గవర్న
మెంటు ప్రోత్సాహమిచ్చే సూచనలు కానవస్తున్నవి. శిక్షణా
పాఠశాలలను నెలకొల్పడానికి హెచ్చుగ్రాంటు కావలెనని
విశ్వవిద్యాలయం రాష్ట్ర ప్రభుత్వంద్వారా ప్రభుత్వాన్ని
అడగవలసివుంది.

మాతృభాషలో ఉపాధ్యాయులను తరిఫీదు చేయడ
మనేది విశ్వవిద్యాలయాల విద్యుక్తధర్మం. ఎలిమెంటరీ,
సెకండరీ తరగతుల ఉపాధ్యాయులకు శిక్షణ ఇచ్చేందుకు
ఆక్సుఫర్డ్ యూనివర్సిటీకి చక్కని సంస్థ వొకటి కలదని నేను
వేరే మీకు చెప్పనక్కరలేదనుకుంటాను.

*ఆధునిక ఆంధ్రవచన రచన

శ్రీ కట్టమంచి రామలింగాచెడ్డి వాదనల ధోరణిని, సారాంశాన్ని నేను సమంగా బోధపరచుకున్నట్లయితే, అవి యివీ: ఈ ప్రతిపాదనల్ని చేయడంలో ఆయన ఉద్దేశం “తెలుగు ఉపయుక్తమైన జీవదృష్ట్యాగా సరియైన దారిలో పెంపొందునా! మాతృభాషలకు, భౌతిక ప్రకృతిశాస్త్ర గ్రంథాలయ పఠనమునకూ, వాకవిధమైన సంబంధము కుదిరినపుడు యీ లక్ష్యం నెరవేరగలదు. ఇటువంటి సంబంధాన్ని కలగచేయడముకు ఆధునిక అభిరుచులుగల విషయాలపై రాశిన వచన గ్రంథాలను హెచ్చుగా పాఠ్యభాగాలుగా నిర్ణయించాలి. ఇది ఒకసాధనమనిన్నీ యిలా చేసినట్లయిన, గ్రంథకర్తలను ప్రోత్సహించినట్లవుతుందనిన్నీ ఆయన అభిప్రాయం

ఇందుకుగాను ఇంటర్మీడియటు పరీక్షల కీ దిగువ విధంగా పుస్తకాలుండాలని శ్రీ చెడ్డిగారు ప్రతిపాదిస్తున్నారు. (అ) ఆధునిక విషయాలపై ఆసక్తిని కలిగించే వచనగ్రంథాలు మొత్తము పాఠ్యభాగంలో సగానికి సగం వుండవలె (ఆ)

* మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయ సెనేటు సభ్యులుగా వున్నపుడు అప్పారాయ కవి విద్యాలయ పాఠ్యప్రణాళికపై కాదించిన పరిశీలనము : ఆంగ్లమునకు తెలుగు.

పుస్తకాలలో కొన్ని భాగాలనుగాక పూర్తిగ్రంథాలనే నిర్ణయించాలి. ఆరువందలపేజీల వచనం విద్యార్థులు చదవడానికి భారమైనట్టిదని అనుకోరాదు. (ఇ) వొక సంవత్సరానకు వేసిన టెక్సు బుక్కులు తిగి వేయకూడదు.

బి. ఏ. పరీక్షకులకు వెళ్ళే విద్యార్థులమీద ఉదహరించిన వచనగ్రంథములవంటివి మూడింటినైనా చదువవలసి వుంటుంది. ఇంటర్మీడియటు నందువలెనే ఆరువందలపేజీల వచనమును పాఠ్యభాగముగా నిర్ణయిస్తూ, ఒకసారివేసిన పుస్తకమును మళ్ళీ టెక్సుబుక్కుగా నియమించరాదు.

ఇవీ శ్రీ రామలింగారెడ్డిగారు చేసిన ప్రతిపాదనలు. ఆధునిక అభిరుచులపై ఆసక్తికలిగించే వచనగ్రంథాలను పాఠ్యభాగాలుగా వేయాలని ఆయన అంటున్నారంటే పోనీ అవి “తెలుగులో నవలలనబడే పుస్తకాలైనా” కావు; సైన్సు పుస్తకాలను పాఠ్యగ్రంథాలుగా విద్యార్థులకు నియమించాలని ఆయన సూచన. విద్యార్థుల భాషాభివృద్ధికి మనం కోర్సులను పెట్టేటపుడు ఆ పుస్తకాలు “మంచి సాహిత్యం” కలిగినవైనా వుండాలి; లేదా భాషాచరిత్ర సాహిత్యచరిత్రలపై విద్యార్థులకు కొంత విషయజ్ఞానం బోధించేవిగానైనా వుండాలి. టెక్సుబుక్కులకు యీ నియమాలు వుండాలనే విషయం శ్రీ రామలింగారెడ్డిగారు విస్మరించినట్లు ఎవరికైనా బోధపడకమానదు. కాని శ్రీ రెడ్డిగారుమాత్రం తన జాబితాలోవున్న గ్రంథాలు ఉదాత్తమైన సాహిత్యలక్షణాలు కలిగినవని అంటున్నారు. అందులో కొన్ని పుస్తకాలు ఆయన మాటల ప్రకారం “స్వకీయప్రతిభకు ఉపజ్ఞకు పరిశోధనకు మహత్తర

మైన దృష్టాంతాలు; మష్టమైన, పాండిత్య ప్రకర్షనుచాళి భాష వీటిల్లో మృగ్యం. మధురమైన సరళరీతిని సాగనైన శైలిలో యీ గ్రంథాలు రచింపబడ్డాయి.”

తమ జాబితాలోవున్న గ్రంథాలకు శ్రీ రామలింగా రెడ్డిగారు చెబుతున్న యీ యాక్షణాలేవుంటే, ఆయన సూచించిన రీతిలో కొంత ప్రయత్నంచేయ తగును. వెంటనే ఆ మార్గాలను ఆచరింపక తప్పదు. కాని ఆ పుస్తకాలను పఠించినతరువాత నాకు కలిగిన అభిప్రాయాలు శ్రీ రెడ్డిగారి ఊహలకు భిన్నములు. ఇలా చెప్పవలసి వస్తున్నందుకు విచారంగానేవున్నది. కొంత వివరణలతో యీ గ్రంథాలను సమాలోచిస్తాను.

శ్రీ రెడ్డిగారి జాబితాలోని పుస్తకములను మూడు విధాలుగా విభాగింపవచ్చును. (అ) పైన్సు పెక్కుబుక్కులు లేదా ఏదోవిధాన పైన్సుకు సంబంధించిన గ్రంథాలు (ఆ) చారిత్రక (ఇ) కల్పనా గ్రంథాలు.

పైన్సుకు సంబంధించిన గ్రంథాలపై శ్రీ రెడ్డిగారు వొత్తి వొత్తి చెప్పడమువలన ముందుగా వాటినిగురించే తెలియచేస్తాను. విజ్ఞానచంద్రికామండలివారి 3, 6, 7, 11, 12, 14, 18, 22, 23, 25, 26, 27 నంబరుగల ప్రచురణలు ఎలిమెంటరీ పైన్సుకు చెందిన పెక్కు పుస్తకాలు. ఇందులో రెండు వైద్య గ్రంథాలు : వొకటి కలరామీదను, మరొకటి మలేరియా మీదను వ్రాయబడ్డాయి. ఆంధ్రభాషాభివృద్ధి సమాజం వారచొత్తించి ప్రచురించిన గ్రంథాలలో వొకటి ఆరోగ్య శాస్త్రానికి సంబంధించినదీ, మరొకటి పశువైద్యానికి సంబంధించినదీ ! ఆంధ్రప్రచారణసభ సీరీసులో పైన్సు గ్రంథాలు

లేవు. కేవలం అవన్నీ నవలలే. కొవ్వొత్తులను తయారుచేయ-
డము గురించి వొక గ్రంథరాజమూ, అగ్నిపెట్టెల ఘోషగీత
గురించి యింకొక పుస్తకమూ మానవసేవా సమాజంవారు
ప్రచురించారు.

శ్రీ రామలింగాదెడ్డిగారు రాశిన అర్థశాస్త్రమనే గ్రంథం
తప్ప, మిగిలిన యీ పైన్సుపుస్తకాలన్నీ స్వకీయ ప్రతిభతో
కూడివున్నవీకావు; స్వతంత్రమైనవీకావు. అక్కడవీ యిక్కడవీ
తెచ్చి ఏర్చి కూర్చిన గ్రంథాలు యివి. ఇహ్మాయిస్టులకు
జనులకు పైన్సును గురించిన కొన్ని ప్రాథమికవిషయాలను
తెల్పేటందుకుగాను వీటిని ప్రచురించారు. అదే ప్రచురణకర్తల
ఉద్దేశం. యీ ప్రచురణలను సాహిత్యగ్రంథాలుగా ప్రచురణ
కర్తలుగాని లేదా రచయితలుగాని చెప్పుకోవడంలేదు. ఇంగ్లీషు
పైన్సుబుక్కులకు యివి అనుసరణములు; లేదా ఇంగ్లీషు
వ్యాసాలకు తెలుగుకూర్పులు. యింతకంటే మరేమీకావు!

తాము అలవాటుపడని భాషలోని పైన్సు విషయాలను
తెలుగులో రాస్తున్నప్పుడు రచయితలు సమానార్థక శబ్దాలకు,
సాంకేతిక పదాలకు ఎంతో అవస్థపడ్డారు; కాని వారిచ్చిన
పారిభాషిక పదాలు సులభద్యోతకములు కాకపోతేమానె,
వాటికి అర్థమేమో తెలియని తికమకావస్థలో మనంపడతాము.
తామీ పనికి కొత్త వారమని రచయితలు పీఠికలో చెప్పుకొ-
న్నారు. విజ్ఞాన చంద్రికా మండలి సంపాదకులు తమ ప్రచుర-
ణాలయపు ప్రకటనలోనూ, సాధారణ పీఠికలోనూ యీ
విధంగా శైలివిస్తున్నారు: “మా గ్రంథాలన్నీ జనోపయోగ
మునకై వ్రాయబడినవి. ఇంగ్లీషుభాష తెలియనివారికి ఇంగ్లీ

షున వ్రాయబడిన విషయాలను తెలియచెప్పి జ్ఞానమును కలిగించు ఆశయముతో ఈ ప్రచురణములను ప్రారంభించితిమి."

“భౌతికశాస్త్ర ప్రాథమికవిషయాల” నే గ్రంథపీఠికలో రచయిత యిలాగున వ్రాసినారు. “ఇటువంటి విజ్ఞానశాస్త్రవిషయములనుగురించి వ్రాయుట నాకిదే ప్రథమప్రయత్నముగాన, యిందు స్థానిత్యములుండిన నుండవచ్చును... క్రిందితరగతుల జనువువిద్యార్థుల యవసరములను దీర్చుటకే వారి కుపయోగపడునట్టి గ్రంథమును రెండు భాగములుగ విభజించుట జరిగినది.” ప్రకృతిశాస్త్ర విషయాలపై రాసిన ప్రైమురులను చిన్న పిల్లలకు పనికివచ్చేవిధంగా అచ్చొత్తించామని వారే రాస్తున్నారు.

తమకు పుస్తకాలను రాసేవారికి సాహిత్యరచనలో చెయ్యి తిరగవలెననికానీ, లేదా వారు విషయమెరిగిన పండితులు కావలెననికానీ, విజ్ఞానచంద్రికామండలి సంపాదకులు కోరడములేదు. మాన్యుయల్ ఆఫ్ బయాలజీని కూర్చింది శ్రీ లక్ష్మీపతిగారు. అప్పుడు ఆయన, యం. బి. సి. యం. ఫైనలు క్లాసును చదువుతూవుండిరి. “తమకు తీరికచిక్కిన వేళల్లో” ఆయన యీ గ్రంథమును రాశారట! ఇదేవిధంగా మాన్యుయలాఫ్ కెమిస్ట్రీని జతకూర్చిన శ్రీవిశ్వనాథశాస్త్రిగారు ఆ గ్రంథమును సమకూర్చునప్పటికి ఎం.ఏ క్లాసును చదువుతూవుండిరి.

యీరకమైన గ్రంథాలను “కర్ణుషమైనవిగానూ, అనవసర పాండిత్య ప్రకర్షను చూపేభాషలో కాకుండా నాజూకైన మధురభాషలో రాయబడినవిగానూ” శ్రీ రామలింగా

రెడ్డిగారు ఉదహరిస్తున్నారు. యీ గ్రంథాలకు కలవని శ్రీ రెడ్డిగారు చేస్తున్న క్లయిముసును వాటి ప్రచురణకర్తలే చేయడము లేదు. మీదను రెడ్డిగారు పేర్కొంటున్న లక్షణాలు తమ గ్రంథాలకు పట్టవలెనని రచయితలను సంపాదకులే కోరివుండలేదు. దానిమాటకేమి, గ్రంథకర్తలకు వ్యాకరణ పరిజ్ఞానము చక్కగ కుదరవలెననే కోరికనుపైతం సంపాదకులు కోరివుండలేదు. 'భౌతికశాస్త్రము' గ్రంథపీఠికలో సంపాదకులు యిలా తెలివిచ్చి యున్నారు: "రచయితలు పంపిన గ్రంథములలోని వ్యాకరణ దోషములను యితర స్థలిత్యములను సరిదిద్ది గ్రంథకర్తలకు ఉదాహరణ రూపముగ వారిదోషములను వారికి జూపి సర్వవిధముల వారికి సాహాయ్యము జేయుటయే మా మండలి ఆశయము."

మీది పేరాలలో నేను ఉదాహరించిన వారి వాక్యాలను పరిశీలించినట్లయితే యీ పైనున్న గ్రంథాలవిలవ, స్వభావము, తత్వము ఏలాటివో అర్థమవుతాయి. వెర్నాక్యులరు టెక్స్టుబుక్కుల భాగాలుగా యీ పైనున్న పుస్తకాలను భావించుకుని, వీటిని చదవమని విద్యార్థులను కోరడం ఏమాత్రము న్యాయంకాదు. యీ పైనున్న విషయాలను తెలుగుపండితుడు క్లాసులలో విద్యార్థులకు ఎలాగున బోధించగలడు?

యీ పుస్తకాలు దేశంలో విరివిగ చెల్లిపోతున్నవని శ్రీ రెడ్డిగారంటున్నారు. ఇవి శాశ్వత పోషకుల అభిమానంపై చందాదారుల పోషణపై ఆధారపడి వున్నవని నేనంటున్నాను.

ఇక చరిత్రగ్రంథాలను గురించి కొంత ముచ్చటిస్తాను. రచయితలు అద్భుతమైన తెలివితేటలతో పరిశీలనకావించి తమ

స్వకీయ ప్రతిభను ఉపజ్ఞు ప్రదర్శించారని శ్రీ గెడ్డిగారు యీ చరిత్ర గ్రంథాలను దృష్టిలోపెట్టుకొనే అనివుంటారనుకుంటాను. నేనీపుస్తకాలను జాగ్రత్తగా చదివాను. యివి శాస్త్రీయ ప్రామాణిక పద్ధతులకూ విషయాలకూ దూరంగా వుంటూ పీటిల్లో వొక్కొక్కచోట కల్పితకథలను నిజమైన చరిత్రగా చెప్పడం కనిపించింది. 'ఆంధ్రులచరిత్ర' మినహాయించి, మిగిలిన చరిత్ర గ్రంథాలన్నీ క్లుప్తీకరింప బడిన కూర్పులు; చారిత్రక గ్రంథాలను రాశేటప్పుడు ప్రామాణికమైన మూల ఆధారాల జోలికి రచయితలుపోలేదు. శాసన ఆధారాలేవీ వున్నట్లు సాధారణంగా కానరావు. భారతదేశ సంక్షిప్త చరిత్రలోని ఉదయపూర్వ రాజపుత్రులను గురించి రాశిన ప్రకరణమొకటి యిందుకు వుదాహరణ. ఈ గ్రంథంలో వర్ణింపబడిన పృథ్వీ రాజు రాణీసంయుక్తల చరిత్ర నొకపరి తిలకించవలసినదిగా కోరుతున్నాను. శ్రీ లక్ష్మణరావుగారు రాశిన చరిత్ర గ్రంథం నుండి కొన్ని భాగాలను మెత్తిసుకులేషను పరీక్షలకు స్వావిషయాలుగా వేయడంకూడా తటస్థించింది.

సాహిత్య లక్షణమేమీ పట్టని గ్రంథాలను విద్యార్థుల మెడకు తగిలించడం వొట్టి దురన్యాయమని నాధృఢవిశ్వాసం విశ్వవిద్యాలయమూ, విద్యాశాఖా తెలుగు రచయితలకు ప్రోత్సాహం కలుగజేయవలెననే సిద్ధాంతం యిదివరకు తెలుగు సాహిత్యానికి, తెలుగున విద్యా పఠనానికి ఎంతో హాని కలగజేసింది. చెడ్డపుస్తకాలను విద్యార్థుల ముహూన కొట్టిడం వలన తక్కువ జాతి సాహిత్యం దేశంలో విరివిగా వుట్టి పెరగ జొచ్చింది. యెట్టి సాహిత్యశాఖకుచెందిన యే మంచి పుస్తకా

నైనా రాయాలంటే ప్రత్యేకమైన సాధన శిక్షణ అవసరం. రచయితలలో చాలామందికి యీ గుణసంపత్తి కొరవడింది. సాహిత్య కళా రచనా భ్యాసమనేది యీ దేశంలో ఎరగని మాట; తెలిస్తే తెలియని పాండిత్యంతో యువకులు గ్రంథాలను రాసి అందులోని భాషను పండితులచేతి దిద్దించుకుంటూ గ్రంథ రచయితల మనిషిండుకుంటున్నారు. వీటిని దిద్దే పండితులు నిర్లక్ష్యంగా యీ భాషను పరిశీలించి తప్పులతడకలతోనే దేశంలోనికి వోడులుతున్నారు. నేను ఈ దిగున కొన్ని గ్రంథాలను పేర్కొంటున్నాను. వీటిల్లోని భాష శుద్ధ తప్పులమయం. కాస్త తెలివితేటలున్న కాలేజీ విద్యార్థిసైతం యిల్లాంటి తప్పులు రాస్తాడని నే ననుకోను.

శ్రీ రామలింగారెడ్డిగారు తమ జాబితాలో పేర్కొన్న విజ్ఞాన చంద్రికామండలి ప్రచురణ 'ధిల్లీ దర్బారనే' గ్రంథం; మహాభారతకథ; శ్రీకృష్ణుని జీవితం అనే పుస్తకాలు.

మనదేశంలో దురదృష్టవశాత్తూ సాహిత్యంపై విమర్శనను కొనసాగడమేలేదు. సారస్వత విమర్శనా సహాయం పొందకుండానే, దాని అజమాయిషీ లేకుండానే, సాహిత్యం మనదేశంలో ఎదుగుతూ వున్నది. గ్రంథకర్త తనకుతాను అభివృద్ధిపొందనిదే పిశ్వవిద్యాలయం అతనికి ప్రోత్సాహమియలేదేమోనని నా అభిప్రాయం.

అయితే కొంతమంది రచయితలు ప్రచురణకర్తలు కావిస్తున్న దేశభక్తిపూరిత కృషికి నేను తక్కువ విలువ కడుతున్నానని. ఎవరూ ఎప్పుడూ అనుకోరాదు. శ్రీ రామలింగారెడ్డిగారి జాబితా ఆఖరు పేజీలో కన్నడలకంటె

తెలుగులు ఎంతో హెచ్చు సాహిత్య కృషిని చూపించారని వాకమాట వున్నది. అయితే తెలుగున పైన్సు రచయిత, చారిత్రక గ్రంథకర్తా హక్సలే భండార్కర్లకు కొన్ని మైళ్ల దూరం వెనుకపడివున్నారని సరిపోల్చి నేను చెప్పడం, తెలుగు గ్రంథకర్తలను కించపరచడానికికాదు.

తెలుగులో వెలువడుతున్న పైన్సు గ్రంథాలను ప్రోత్సహించవలసినది మనదేశ ప్రజలు. వీటిని హెచ్చుగా ఆదరించవలసినదిగా విశ్వవిద్యాలయాన్నే కాక దేశీయులకు శ్రీ శ్రీ గార్లు విజ్ఞప్తి చేయవలసి వుంటుందనుకుంటాను. వెర్నాకులకు టెన్సుబుకులద్వారా ఇసుకలు విద్యార్థులకు పైన్సును బోధించడంవల్ల అవి ఎంతవరకు ఉపయోగకారి అనే విషయమై దేశభక్తులకూ విద్యావేత్తలకూ మధ్య తీవ్ర అభిప్రాయ భేదాలున్నవి. అయినప్పటికీ వాటి నా విధంగా పిల్లలకు బోధించవలెనని శ్రీ శ్రీ గార్లు వాదించవచ్చును. అందులో తప్పేమీ కనిపించదు.

తెలుగులో మంచి ఆధునికవచన పుస్తకాలకు కరువుగానేవున్నది. అందువల్ల నే యూనివర్సిటీ కోర్సులలో ఎక్కువ భాగం ప్రాచీనకవుల గ్రంథాలనే పెట్టడం సంభవిస్తున్నది. ఈ గ్రంథాలు కొంత గద్యములోను మరికొంత పద్యములలోను రచింపబడ్డవి. ఇవి చంపూకావ్యములు.

ప్రాచీన చంపువులలోని వచనం కొంత చెప్పుకోతగిన లక్షణాలతో వున్నది. నేటి కాలపు గద్యవచనంలో ప్రాచీన సాహిత్యకళాచాతుర్యము కానరాకపోతే, పోనీ ఆధునిక సాహిత్య కళా విన్యాసమూ అవుపించదు.

విద్యాలయాలలోని యిప్పటి పాఠ్య ప్రణాళికలలో ప్రాచీన సాహిత్యమే వుంటున్నది; ఆధునికవిషయాలపై ఆసక్తిపుట్టించే సాహిత్యం యీ పాఠ్యప్రణాళికలో కనిపించని మాట నిజం. ప్రాచీనపద్యాలలో వర్ణింపబడిన కావ్యవస్తువు పౌరాణికములే. ఎపిక్ లే. అయితే యీ ఎపిక్కులూ పురాణాలూ విశేషసంఖ్యలోగల భారతదేశప్రజల మతానికి సంబంధించినవి. చాలామంది విద్యార్థులు ప్రచారంలోవున్న యీ మత నమ్మకాలను అధిగమించి అభివృద్ధి అవుతున్నారు. అయినప్పటికీ యీ నమ్మకాలవలన రాజ్యం చేస్తున్న ఆధిపత్యం వహిస్తున్న సమాజంలో విద్యార్థులు జీవిస్తున్నారు. యీ సామాజిక ఆచారాలకు మత సంప్రదాయాలకు వారు లోబడుతున్నారు. సమాజంలోని సమస్యలను పరిష్కరించడములో యీ నమ్మకాలు తమ ప్రభావాన్ని కలిగివుంటున్నవి.

ఆధునికవిషయాసక్తిని కలిగించే గ్రంథాలంటే తమ జాబితాలో పేర్కొన్న విజ్ఞానశాస్త్రగ్రంథాలనే దృష్టిలో మాట్లాడారే తప్ప శ్రీ రెడ్డిగారు ఆ పరిమితులను దాటడంలేదు. కాని యూరపులో, మేధస్సును వికసింపచేసే ఆలోచనలను రేకెత్తించే పుస్తకాలు అనేకం వెలువడుతున్నవి. 'మేధస్సును వికసింపచేసే వాతావరణాన్ని కలిగివున్న యూరోపువైపునకు శ్రీ రెడ్డిగారిదృష్టి వెళ్ళడములేదు. అటువంటి సాహిత్యం తెలుగులో జోడుకంచుకాగడాల పట్టుకుని వెతికినాకానరాదు.

యిప్పుడు శ్రీ రామలింగారెడ్డిగారు తమ జాబితాలో పేర్కొన్న నవలల నొకసారి పరికింతాము. సమకాలిక తెలుగు సాహిత్యంలో యెవరైనా యేమి కావలెనని కోరుతారు? యే

నవలలోనై నా ఆధునిక సమాజంలోని సమస్యను యిత
వృత్తంగా తీసుకుని సాహిత్యరీతిలో దానిని చక్కగా రచ
యితలు వొప్పించారాలేదా అని ఆలోచిస్తారు. కాని తెలుగు
నవలారచయితకు వర్తమానకాలం తెలవరాని తాళం వేససి
వొక గ్రంథం వంటిదాయె! అతనికి చారిత్రక నవలలను
రాయడమంటే విపరీతమైన మోజు. యీ మోజువలన ఎంతటి
ముప్పుకలిగినా ఆ గ్రంథకర్త లెక్కచేయడాయె!

యిది చరిత్రలో జరిగిందా, లేదా అనే మీమాంస
అక్కర్లేదు. అనుమానాస్పదమైన విషయాలను సైతం తమ
చిత్తమొచ్చినరీతిని తనివితీరా వర్ణింపవచ్చును. ఆకుకు పోకకు
పోందని సన్నివేశాలతో కట్టుకథలు అల్లుకుపోవచ్చును.
చరిత్రలో హిందూరాజుల సేనానాయకుల లేనిపోని పీఠ
త్వాన్ని పొగడుతూ ముస్లింలు విశ్వాసఘాతకులని పిరికి
వాళ్ళని వొక్కొక్కపుడు వర్ణించవచ్చును. విజ్ఞానచంద్రికా
మండలి ప్రచురించిన చారిత్రక నవలలన్నీ యించుమించు యిలా
యేవే. యీ నవలలు రాశినవారిలో కొంతమందికి చారిత్రక
నవలారచనకు కావలసిన విషయపరిజ్ఞానంలేదు. యింగ్లీషు
సాహిత్యంతో నీరికి సంపర్కంలేదు. నవలలో వర్ణించిన కొన్ని
చారిత్రక విషయాలు ఎన్నడూ దేశంలో జరగనివి. చారిత్రక
పరిశోధనలకు వలసినంత శాసనాది ప్రమాణాలు లేకపోవడం
చేత చరిత్రలను రాసేవారే ఇదమిద్దమని కొన్నిటిని చెప్పితేక
పోతున్నారు. ఇంక చారిత్రక నవలాకారులమీద, వారికి
చారిత్రక పరిశోధనలు పద్ధతులు తెలియరావు. అధూతకల్పన

లను నవలలోనికి జొప్పించి వాటిని వ్యాపింపజేస్తూ సంఘానికి చెప్పరాని అపకృతిని చేస్తున్నారు.

విజ్ఞానచంద్రికామండలి వెలువరించిన చారిత్రకనవలల్ని స్థూలంగా చూసినా, నేను వీటినిగురించి యిచ్చిన అభిప్రాయాలు నిజమైనవని బోధపడగలదు. ఇందుకొక వుదాహరణగా యీ మధ్యనే బహుమతిపొందిన “విజయనగర సామ్రాజ్యమనే” నవలను పరిశీలిద్దాము. ఈ నవల ఎంతో గొప్పదని దండ్రిరావేసి మరీ చెప్పుకుంటున్నారు.

యిది యెంతో అసంగతమని సంకోచించకుండా “విజయనగర సామ్రాజ్య” నవలారచయిత పీఠికలోనే వొక వొకవిషయం పేర్కొంటున్నారు. 1913 ఏప్రియలు 28వ తేదీన కథ) అందులోనూ చారిత్రకనవల రాద్ధామనే కుతూహలం కలిగి భారతదేశ చరిత్రను చదువనారంభించిరట! అదేసంవత్సరం మే నెల మొదటి తారీఖున నవలారచన కుపక్రమించి, అదే నెల 26 వ తేదీనాటికి నవల ముగించెనట! తమ నవలలోని కథాపీఠికకు వలయు, చారిత్రకవిషయాలను లక్షణరావుగారి మహమ్మదీయ మహాయుగము నుండి నవలాకారుడు సేకరించితి నని చెబుతున్నారు. అయితే యీ నవలారచనకు కావలసిన సమాచారం శ్రీ లక్షణరావుగారి మొత్తం పుస్తకములో పన్నెండు పేజీలకు మాత్రం కుదించబడింది. ఇంత కుద్దింపుకల చాలీచాలని చారిత్రకవిషయాలను మాత్రమే ఆధారంగా తీసుకుని రాసిననవల ఎలావుండవలెనో అలాగునేవున్నది. తాము ఏ చారిత్రకదశయందలి ఘట్టాలను నవలగా రచింప పూనుకున్నారో, ఆ చారిత్రకదశను గురించి “నవలిక” జరిపిన

పరిశోధన యింతస్వల్పం! ఇట్టి స్వల్పపరిజ్ఞానంతోనే నవల మొదటి ప్రకరణం, ఆరంభమవుతుంది! సివెల్సు రాసిన “విస్మృత సామ్రాజ్యము” అనే ఆంగ్ల గ్రంథం చదవడానికి కూడా రచయిత పూనుకోలేదు. నలుగురికీ తెలిసిన చారిత్రక విషయాలు కూడ నవలాకర్తకు తెలియక పోయెను! తాళికోట యుద్ధవర్ణన నవలలో విచిత్రం. తిరుమలరాయడు రామరాజు సోదరుడు. మూడవ రాజవంశములో మొదటిరాజు. ఇతణి నవలారచయిత నిష్కారణంగా తాళికోట యుద్ధంలో చంపి వేస్తున్నాడు. తాళికోట యుద్ధానంతరం తిరుమలుడు కన్నడ రాజ్యాన్ని పరిపాలించాడు, ఈ చిన్న విషయం శ్రీ లక్ష్మణరావుగారి గ్రంథాన్ని కొంచెం జాగ్రత్తగా చదివివుంటే నవలా రచయితకు తెలిసివుండేది. ఆయన యింతటి పొరపాటుపడేవాడుకాదు. తాళికోట యుద్ధానంతరం తిరుమలుడు వొక ప్రబంధాన్ని అంకితం పుచ్చుకున్నాడు. యీ ప్రబంధం వొకరకపు పద్ధతికిదోవతీసి కృత్రిమమైన అనేక ప్రబంధాలకు మాతృకవంటిదయింది. ఆంధ్రసాహిత్యంలో ఆమాత్రపు యీమాత్రపు పరిచయమున్న పిల్ల వానికిపైతం తెలిసే యీ విషయం చారిత్రకనవలను రాశేవారికి తెలియక పోవడం ఊహ్యంకాదు.

ఈ నవలలో పరిపోషితమయిన రెండుసంగతులను గురించి మాత్రమే ముచ్చటించి యిది, యెంత అసంగతమైన రచనో చూపిస్తాను. నాటి రాజకీయ మహారూపకంలో ప్రధానమైన ముగ్గురు వ్యక్తులను నవలారచయిత యేవిధంగా పాత్రీకరించాడనే విషయం, తాళికోటయుద్ధాన్ని యేవిధంగా వర్ణించ

శలిగాడనే సంగతి, ఈ రెండూ చరిత్రకు సన్నిహితంగానై నా నవలలో పోషింపబడినవా అనేప్రశ్నను కొంచెంతీసుకుందాము. ముందు యుద్ధఘట్టవర్ణనను పరిశీలిద్దాము.

నవలలో వర్ణితమైన యుద్ధవృత్తాంతం అబద్ధాలకు పెట్టిందిపేరు. 'నవలిక' చెప్పే విషయాలు చాలా తమాషాగా నవ్వును పుట్టిస్తున్నాయి. ఖేరిష్టా అనే చరిత్రకారుడు రాసిన విషయాలు నవలాకారునకు యెలాగూ తెలియవు. దానికేమి, ఇంగితజ్ఞానంకూడా ఎరుగని వ్రాతలను ఏమి అనవలె? పౌరాణిక యతిహాసాలలోలాగున యిందులోని రాజులు సేనానాయకులు వొకే యుద్ధరంగంలో పాల్గొంటారు. సేనానాయకులు తమతమ కాపలాస్థలాలను విడిచిపెట్టినవలాకారుడు ఎక్కడను రమ్మంటే అక్కడికి ఎప్పుడుపిలిస్తే అప్పుడు ప్రత్యక్షమౌతూవుంటారు. నవలలో నాటకీయతకోసం రచయిత వీరిని చీటికివగాటికి తన చిత్త మొచ్చిన రీతిని అటుయిటు తిప్పుకూనేవుంటాడు ! పైనికశ్రేణులు చిందరవందరగా చెల్లాచెదరై ఎక్కడ వరసా వాడి లేకుండా యుద్ధరంగంలో పాల్గొంటాయి ఖేరిష్టా గ్రంథాన్ని అనుసరించేసని చెప్పుకున్న సివెల్సుకూడా యీ విషయం తప్పగానే వేరొక్కన్నాడు విజ్ఞానచంద్రికామండలి సంపాదకులు ఖేరిష్టా యేమివ్రాశాడో చూడకుండానే సివెల్సుపై ఆధారపడ్డారు. 'యిక నవలారచయితమాట చెప్పే దేముంది? పైన్యం యుద్ధరంగంలో యెలాగున తీర్చివున్నదో విడిచిపెట్టి రచయిత తన ఊహలతోపాటు పైన్యాన్ని పరుగు తెత్తించాడు యుద్ధరంగంగాన రామరాజు ప్రధాన పైన్యం మధ్యభాగంలో వుండవలసివుండగా దానిని రచయిత కుడి.

భాగాన నియుక్తపరచి వర్ణనలకుదిగాడు. వేంకటాద్రిపై న్యాన్ని యుద్ధరంగ మధ్యభాగాన వుంచి చిలనలూ పలనలూ అల్లుకు పోయాడు.

ఈ యుద్ధంలో యిరుపడాలతరపున అనేక వేల లక్షల మంది పోరాడారు. యింతమందిలోవున్న యుద్ధరంగంలో ఆదిల్షా యొక్కడవున్నదీ చటుక్కున పోల్చుకొని ఆ తిరుమల రాయడు ఆతనిమీదకు హఠాత్తుగా లంఘిస్తాడు ప్రమాదంలో చిక్కుకున్న ఆదిల్షా ప్రాణరక్షణార్థం ముస్లింసైనికులనేక మంది హుటాహుటీవచ్చి అక్కడ వాలారు. వేంకటాద్రి యిది గమనించి తన శ్రేణిని వ్యూహాన్ని వొదిలేసి ఆదిల్షాపై విరుచుకుపడతాడు. యిక నేముంది! ఆదిల్షా యేనుగును తిరుమలరాయుడు నేల కూలుస్తాడు. ఆదిల్షా యేనుగుమీంచి కిందకురికి ప్రాణం దక్కించుకుందుకు పలాయనం చిత్తగిస్తాడు. తిరుమలరాయుడు ఆదిల్షాను పట్టుకొని వెంటనే చేంతాండంత ఉపన్యాసం ఆరంభిస్తాడు. యిదంతా నవలలో వర్ణించిన చరిత్ర. యిక తిరుమలరాయుడి ఉపన్యాసం ఉదహరించి చూపుతాను. “ఓరీ! పాపాత్ముడా! హీనుడా! కుక్కా! నిన్న మొన్నటి వఱకు తండ్రి! తండ్రి! యి మా యన్నగారిం బిలుచుచు శత్రువులతోఁ గలిసి నేడు యుద్ధమునకు వచ్చితివా? నేటితో నీ పాపములు సర్వము తగిన ఫలము నందుచున్నవిలే. నీవంటి పితృద్రోహులకు...మాతృద్రోహీ!” ఈ ఉపన్యాస మిలాగ కొనసాగింతరవాత గ్రంథకర్త వర్ణిస్తున్నాడు. “ఆదిల్ షాహీకనులనుండి నీరు స్రవించెను. ప్రాణముపోవునని యతఁడు లోలోన నేడ్వసాగెను. ఏమి చేయుటకును దోచలేదు. అతఁడు

చేసిన ద్రోహములను, పాపములను నతండు స్మరించెను. దుఃఖించుచుండెను... అతని పైన న్యము లన్నియు నా వలకే పాతీపోయెను. కాని యింతలో నొకతురుష్క వీరుం డచ్చటికి పరుగెత్తినచ్చి యా తిరుమలరాయని హస్తమును హఠాత్తుగాఁ జెగఁగఱియెను. అతడు వ్రేటుతిన్న పెద్దపులివలె రెండవచేతం గత్తింగైకొని యా తురుష్కుంబొడిచి విజృంభించెను. ఇంతలో, ఆదిల్ షాహు పాతీపోయెను.”

రామరాజు మరణవార్త వినగానే వికలాంగుడైతేనేమి, తిరుమలుడు హుటాహుటీ అక్కడకు పరుగెత్తుకెళ్ళాడు. కాని ముస్లింలు వంచనచేసి అతణ్ణి చంపివేశారు !

వేంకటాద్రిసైతం యిదేవిధంగా “చనిపోయిన తన అన్నగారిని” చూసేందుకు వెళ్ళాడు. ఒకముస్లిం సైనికుడు అతణ్ణి ఎదుర్కొని అతనితల రెండుముక్కలయేటట్లు నరికి వేశాడు. ప్రాణంపోతున్నపుడుకూడా, గిలగిల కొట్టుకుంటున్నప్పటికీ, వేంకటాద్రి తనపైన పడిన ముస్లింయోధుణ్ణి చంపి వేశాడు. ముస్లింల చేతులో మరణించడం అవమానకరమని వేంకటాద్రి చివరకు తానే ఆత్మహత్య చేసుకున్నాడు.

నవలలో వర్ణించబడిన యుద్ధ ఘట్టాలలో కొన్ని మచ్చు తునకలను మాత్రమే నేనుమీద నుదహరించాను.

దక్కనును పాలించిన యిద్దరు అతీసమర్థులైన ముస్లిం రాజులను తన నవలలో వట్టిపిరికిపందలుగా చిత్రించడమే రచయిత చేసిన అపరాధం. కుత్సితమైన ఈ ముస్లిం వీరికల దుష్టపన్నాగాలకు రామరాజు మోసపోయాడని చూపడం రచయిత ఉద్దేశంవలె కనిపిస్తున్నది. కనక నవలారచయిత

రామరాజును వొట్టితెలివితక్కువ దద్దమ్మగా, చిత్రించాడు. నిజంగా రామరాజు తన జీవితకాలంలో అనేక అంతఃకృద్ధాలు కలహాలు చవిచూసినట్టి పురుషుడు. విజయనగర సామ్రాజ్య సింహాసనంమీద నామమాత్రమైన వ్యక్తిని అధిష్టింపచేసి నాస్తవానికి తానే రాజరికాన్ని నడిపాడు. చరిత్రలో కనిపించే రామరాజు వేరు; నవలలో చిత్రంపబడే రామరాజు వేరు; ఇద్దరికీ యేకోశానా పోలిక కనిపించదు!

బీజపూరు సుల్తాను ఆదిల్షా, రామరాజుతో అతిభైర్యమైన రాజకీయ విధానాన్ని చేపట్టి స్నేహం సంపాదించాడు. ఈ విషయాని ఖేరిష్తా తన గ్రంథంలో పేర్కొన్న విధం గమనించతగ్గది. రామరాజుకొడుకు మరణించగా అతనికి తన నానుభూతి తెలిపేవిమిత్తం ఆదిల్షా స్వయంగా వందగుర్రాలపై భృత్యులువెంటరాగా, విజయనగరం బయలుదేరేడు. రామరాజు భార్య ఆదిల్షాను తనకుమారినిగా సంభావించేదని ఖేరిష్తా తన గ్రంథంలో పేర్కొంటాడు. ఆదిల్షా రామరాజుల మైత్రి కేవలం రాజకీయమైనదికాదని అంతకుమించినదని దీనిని బట్టి నాభావం. బ్రిగ్స్ అనే చరిత్రకారుడు ఆదిల్షా, రామరాజుకు “దత్తుడ”ని పేర్కొంటున్నాడుకాని దానికి మూల గ్రంథాలలో ఆధారం కనిపించదు. ఆదిల్షా తనవద్దకురాగా రామరాజు సగౌరవంగా ఆదరించాడు కాని, లాంఛన ప్రకారం ఆదిల్షా వెళ్ళివస్తున్నపుడు అతణ్ణి కాస్తదూరమైనా సాగనంపలేదు. ఈ మాత్రపు లాంఛనాన్ని పాటించకపోవడం ఆదిల్షా తనకు అవమానకరంగా తలపోశాడు. రామరాజు చేసిన యీ అవమానం అతనెన్నడూ మరిచిపోలేదు.

యీ సంఘటననుబట్టి ఆదిల్షా పౌరుషం ఆత్మాభిమానం కల పరిపాలకుడనీ, తన వ్యక్తిత్వంమీద తనకంటే గౌరవం కలవాడనీ స్పష్టపడుతున్నది. ఏదో వొక రాజకీయ ప్రయోజనంకోసం రామరాజు ముందు తననుతానేకూడా తపరుచుకునే వ్యక్తిత్వం కలవాడుకాదు ఆదిల్షా.

కాని నవలా రచయిత ఆదిల్షాను రామరాజు కొక తైనాతీగానూ యిచ్చకాలాడి ఆత్మగౌరవాన్ని అమ్ముకునే వాడుగానూ చిత్రించాడు. రామరాజు చూస్తూండగానే, అతని యెరికలోనే ఆదిల్షా విజయనగరంవచ్చి స్థిరపడిపోయి, యధేచ్ఛగా అసహ్యకరంగా రాచకార్యాలలో వేలుపెడతాడు. లానాదేవీలోకి దిగుతాడు.

అంతఃపురమందిరంలోనికి సైతం తనరాక ముందు తెలియచేయకుండానే రామరాజునద్దకు వెళ్ళి సలాములుచేస్తాడు. రామరాజు, ఆదిల్షా పెట్టిన సలామునై నా అందుకోడు. కాని కుర్చీలో కూర్చోమని సౌజ్ఞమాత్రం చేస్తాడు. రామరాజును ఆదిల్షా తన యజమానిలా భావించి యెంతో వినయవిధేయత లతో సంబోధిస్తాడు. రామరాజుమాత్రం ఆదిల్షాను సేవకుణ్ణి పిలిచినట్లు యేకవచనంగా సంబోధిస్తాడు !

ఆదిల్షా రామరాజుల మధ్య జరిగిన సంభాషణలో ఆదిల్షా యిలా చెప్పుకుంటాడు : “అవును. శాంతస్వభావులగు హిందువులు మహమ్మదీయులవలన జాలబాట్లు పడినారు. ఆ పాపఫలమును వీ గురుభవిషక తీరదు. దేవుని యవతారములు తమవంటినారే. తప్పక తనురే ధర్మక్షణగుఁ బూనుకొనవలయును. నేను మహమ్మదీయుఁడనయినను నాకు

హిందూమతమునందు బ్రీతి చాలగలదు. ధర్మమెచటనుండునో అచట జయముగూడ నుండును.”

నవలలో చిత్రీకరించబడ్డ యిబ్రహీం సాత్రకు తాను ఆదిలాకు వ్రాస్తున్న ఉత్తరం ఎవరికంటైనా పడుతుందేమోననే సంకోచంలేదు - ఎవరైనా దారిలో అడ్డగిస్తే తన ఉత్తరం పట్టుబడుతుందనే భయంలేకుండా యిలాగున రాస్తున్నాడు :
“...ఆ విజయనగర సామ్రాజ్యము పేరు విన్న గుండెలు పగిలిపోవుచున్నవి. ఎంత సామ్రాజ్యము! ... ఆది మహాబ్రహ్మలోని బల్లెము... కాని మీరన్నట్లు వారిని యుద్ధములో జయింపలేము. స్నేహము నటించుచునే నర్పించి విజయ మందవలెను. ఆ యాంధ్రవీరుల పేర్లు తలపగనే గుండెలు వ్రక్కలగుచున్నవి! అట్టి సామ్రాజ్యముతోడను, ఆ సైన్యములతోడను మనమెల్ల రమునుగూడ గలసి యెదుర్కొనినను జయింపజాలము...”

ఆలీఆదిల్లా, యిబ్రహీం ఆదిల్లా లిద్దరూ సాహిత్యాన్ని కళలనూ పోషించినవారు. అనేక కట్టడాలతో శిల్పాలతో బీజపూరు నగరాన్ని అలంకరింపచేసిన మొట్టమొదటి సుల్తాను ఆదిల్లా. అతనివద్దకు అక్కరు రెండు రాయబారవర్గాలను పంపించాడు. అతని ఉత్తరువులపైననే జుమ్మామశీదు, హజాజీమా పూరు నిర్మింపబడ్డాయి. నగర అగడ్తలను కట్టించినది యితనే నగర అన్నివీధులకు నీరు అందేటందుకుగాను అక్విడక్టును నిర్మించాడు.

ఆదిల్లా తన తండ్రివిస్తే తం లెక్కచేసేవాడుకాడనీ, మాటకుమాటా వొప్పగించి విమర్శిస్తూ వుండేవాడనీ మళ్ల

విషయాలలో మూర్ఖపు పట్టుదలలుగల తన తండ్రిని నిర్మోహ మాటంగా ధైర్యంగా యెదిరించేవాడనీ ఢేరిస్తా వరించిన కథలవల్ల మనకు స్పష్టపడుతున్నది.

దక్కను పాలించిన ముస్లిములలోకల్లా బహుశా ఇబ్రహీంకుతుబ్ షా గొప్పవాడని చెప్పవచ్చును. విద్యలమీద అతనికి ఆదరణహెచ్చు. అందులోనూ ప్రాచ్యదేశాల సాహిత్య మంటే మరీ అభిమానం. ప్రసిద్ధిగాంచిన యిద్దరు తెలుగుకవులు తమ కావ్యాల నీ సుల్తానుకు అంకితమిచ్చారు. హిందువులపై తమ పోషకులు జరిపిన దండయాత్రలను విజయాలను యీ కవులు స్తుతిస్తూ హిందూగేవుళ్ళతో వీరిని సరిపోల్చి వర్ణించారు. ఇబ్రహీం కుత్ బ్ షాగురించి ఢేరిస్తా తన గ్రంథంలో యీలాగున వ్రాశాడు: “కుత్ బ్ షా తాను స్వయంగా యుద్ధంలో పైన్యానికి నాయకత్వం వహించినప్పుడు తనపైన్యం ఓటమి ఎరుగున్నట్లు చరిత్రలో యెక్కడా చెప్పబడలేదు. అతని విడిదెలో ఆలోచనా కిలురయిన చతురతగల ప్రసిద్ధులుంటూండేవారు. సుల్తాను వీరిసలహాలను పాటస్తూవుండేవాడు. న్యాయధర్మింగురించి అవసరమైనపుడు సుల్తానుకు వీరు సలహాలిస్తూవుండేవారు. ఇతని అధికారం చెప్పుకోతగ్గది. రక్షక భటుల నిఘా దేశంలో హెచ్చుగా వుండేది. తలమీద బంగారు పళ్ళెంతో నగలను వెట్టుకుని మోక ముసాలిముద్ద గోలకొండనుండి వెంగాలుకు, లేదా బీజపూరుకో అహమ్మదు నగరుకో యెట్టి దొంగలభయంలేకుండా ప్రయాణం చేయవచ్చును. ఆమె సోత్తుకు యెట్టి అపకారమూ జరిగేదికాదు. తెలంగాణాలో యీ కాలంలో దొంగలభయం విపరీతంగావున్నా యిట్టి

భద్రతను సుల్తానురక్షకభటులు కలిగించేవారంటే సుల్తాను పరిపాలనాయంత్రం యంత్రీకాదు వ్రాపించువచ్చును. దండయాత్రలలో యితను జయించినవీ ప్రధానమైనవీ కళింగోట, రాజమండ్రి, కాన్పుబీళ్లు. దానధర్మాలకు పౌరకార్యాలయాలకు, రాజనంశిస్థులుండేందుకు, సుల్తాను అనేక కట్టడాలను నిర్మించాడు.

గోలకొండ శిఖరంచుట్టూ ప్రాకారాన్ని నిర్మించాడు. ఇబ్రహీంకోటలు, గుల్బన్, అన్న సత్రపులు, ఇబ్రహీం పట్నం వద్ద చక్కని కోనేరు, హుస్సేన్ సాగర్ మొదలైనవి ఇతను కట్టించినవే. మశీదులు కళాశాలను అనేకం నిర్మించాడు. కుతుబుషా న్యాయపరిపాలనలో తెలంగాణా యీజపువలె ప్రపంచాసి కొక అంగడిగా రూపొందింది. తుర్కిస్థాన్, అరేబియా, పెరి యాలనుండి వర్తకులు యిక్కడకు వచ్చేవారు. ఇక్కడ నొరికే వస్తువులకు ఆకర్షింపబడి తరుచు వా రొచ్చేటట్లు అంగడి కళకళలాడుతూ వుండేది."

తాళికోట యుద్ధంలో ముస్లిం పరిపాలకు లందరూ యేకంకావడానికి రామరాజు పూర్తిగా బాధ్యుడని చరిత్రలో స్పష్టంగా వ్రాయబడింది. తాళికోటయుద్ధంలో నవలాకారుడు వర్ణించినట్లు ముస్లింలు కుట్రలూ కుత్సితాలూ పన్నేరనే కథకు చారిత్రక ఆధారమేమీలేదు. రచయిత తన నవలలోని 209, 210, 211 వ పుటలలో వర్ణించిన దానినిబట్టికూడా రామరాజు అహంకారంతో తలబిరుసుతో ప్రవర్తించాడు. అతనిపై న్యం అహమ్మదునగరాన్ని ముట్టడించేటప్పుడు చాలా అసహ్యకరంగా నడుచుకుంది. మశీదులను పడగొట్టి ముస్లింలను అణ

మానపరచింది. ఆదిల్షాకు రామరాజుకు జరిగిన సంధిషరతులకు యీ చర్యలన్నీ పూర్తిగా విరుద్ధం.

నవలా రచయితకు చరిత్రలో యేది జరిగినదో జరగని దేదో తెలియదు. ఆయన అజ్ఞాన మపారం. ఈ విషయానికి ఆయన నవలే దాఖలా! ఇది కూడునా కూడదా అనే సంకోచ మైనా లేకుండా నవలా రచయిత కేవలం తన ఊహలతో నొక చానిమీద యింకొకటి కట్టుకథలను పేర్చుకుపోయాడు. వివాద మేమిటేని చారిత్రక సత్యాలనుకూడా మార్చివేశాడు!

తెలుగుదేశంలో విజ్ఞాన చంద్రికామండలి ఎన్నో పుస్తకాలను ప్రచురిస్తున్నది. తమ కృషిని విజయవంతం చేసేటందుకు సంపాదకుడూ మేనేజరూ శాయశక్తులా ప్రయత్నిస్తున్నారు. అయితే, వారి ప్రచురణమండలి బహుమతియిచ్చిన 'విజయనగర సామ్రాజ్యం'నే నవలను పరికిస్తే దేశంలోగల అభిరుచులు యెలా వున్నవో తెలుస్తాయి. ఇదే యింగ్లండులో అయితే ఈ నవలకు ప్రచురణ కర్త అంటూ నొకడు దొరకకపోను! ప్రచురణకర్త దొరకకపోవడంమాట అలా వుంచండి. అసలు యిలాటి నవలను మోచనగల ఏ యింగ్లీషువాడూ వ్రాసివుండడు. 'విజయనగర సామ్రాజ్యం' నవలా రచయితకున్న పరిజ్ఞానంకంటే కాస్తంత హెచ్చు పరిజ్ఞానం తనదేశం గురించి మామూలు యింగ్లీషువాడికి, బడిపిల్ల వాడికి వుంటుంది.

నవలలో చారిత్రక యితీవృత్తం యెంత బాగున్నదో భాషకూడా అంతే బాగుంది. సంప్రదాయసిద్ధమైన గ్రాంథికమైనా కొంచెం సాగసులుఊరివుంటే బాగుండేది. పైగా

చవలలో భాషాస్థలిత్యాలనేకం. ఇలాంటిభాషను అవలీలగా యెవరై నా న్రాయవచ్చును.

శ్రీ రామలింగారెడ్డిగారు తమ జాబితాలో మరికొన్ని నవలల్ని చేర్చారు. కాని మొత్తం తెలుగునవలాసాహిత్యంపై శ్రీ రెడ్డిగారికి సదభిప్రాయం కుదరనట్లే కనిపిస్తున్నది. శ్రీ చిలక మర్రి లక్ష్మీనరసింహముగారి “రాజస్థాన కథావళి”ని గురించి చెబుతూ అది కల్పనికమైనదికాదు; లేదా చారిత్రకగ్రంథమైనా కాదని రెడ్డిగారు దానిని కొట్టిపారేశారు. శ్రీ లక్ష్మీనరసింహముగారిని యీనాటి ప్రసిద్ధరచయితగా అందరూ పరిగణిస్తూవుంటారు. ఆయన్ని బహుళ ప్రచారంగల రచయితగా అందరూ గుర్తిస్తారు. అలాంటపుడు శ్రీ రెడ్డిగారు ఆయననే కాదన్నట్లయితే దాని అర్థం ఆధునిక తెలుగుసాహిత్యాన్నే విముఖతతో త్రోసిపుచ్చుతున్నట్లు కాదా! ఈ గ్రంథాన్ని యింటర్మీడియటు పరీక్షలకు పెట్టారు. విద్యార్థుల పరీక్ష కింతకన్నా మంచిపుస్తకం దొరకడంలేదన్నట్లు దీనినే నిర్ణయించారు.

రాజస్థాన కథావళి ఇంగ్లీషులో వున్న “ఫ్రండ్స్ లేండాఫ్ ది ప్రిన్సెస్సు” అనే గ్రంథానికి అనుసరణ. ఆసంగతి రచయిత యెక్కడా చెప్పలేదు. దీనిని చిన్నపిల్లలకోసం ఫెస్టింగ్స్ అనే ఆయన వ్రాశాడు. మూలగ్రంథాన్నీ తెలుగు పుస్తకాన్నీ సరిపోల్చి చూసినట్లయితే ఆంగ్లరచయితకున్న కళాపితృత్వం తెలుగు రచయితకు కొరవడిందని బోధపడుతుంది.

శ్రీ లక్ష్మీనరసింహముగారు రాసిన “హేమలత”ను యింటర్మీడియటు విద్యార్థుల ‘నాన్ లిటరరీ’ కోసమని పెట్టినారు. ఇది రాజస్థాన కథావళికంటే యేమీ మెరుగుకాదు.

మెడోసులైలరు నవలనుండి కొన్ని సంఘటనలు పాత్రలు
 సంగ్రహించి వొక దారితెన్నూ లేకుండా యీ నవలను
 లక్ష్యీకరసింహంగారు అల్లారు. ఫలానా పాత్రను సన్నివేశాన్ని
 ఫలానాగ్రంథంనుంచి తీసుకున్నామనైనా వారు గుర్తించి
 నారుకారు. ఢిల్లీ పాదుషాకు వ్యతిరేకంగా హిందూరాజుల్ని
 యేకం చేద్దామనే రాజపుత్రవీరుని సాహసకృత్య వర్ణనలతో
 నవల మొదటి ప్రకరణం ఆరంభమౌతుంది. చౌలతాబాదు రాజు
 దూతగా అతిముఖ్యమైన రాజకీయవార్తను పట్టుకుని ఉదయ
 పూరునకు బయలుదేరుతాడు. ఆగ్రాకు సమీపంలోవున్న
 తన ముసలితండ్రినీ, తన కూతురును చూసివెడదామని కూడ
 సంకల్పిస్తాడు. చౌలతాబాదునకు ఉదయపూరు ఉత్తరాన
 వున్నది. ఆగ్రా మరివొక వందమైళ్ళ దూరాన యీశాన్య
 మూలను వున్నది. కొద్దిగా వివేకమున్నవాడైనదైనా ముందు
 తనకు అప్పగించిన రాచకార్యం ఉదయపూరులో పూర్తి చేసు
 కుని అటుపిమ్మట ఆగ్రావైపుకు బయలుదేరతాడు. కాని యీ
 రాజపుత్రుడు ఉదయపూరుకు వెళ్ళకుండా దాన్ని దాటి
 ఆగ్రావైపుకు దారి తీస్తాడు. దారి తీసి ఉన్నత్తునిలాగ
 ఆగ్రా దాటి దారి తప్పుతాడు. యిద్దరు పెద్ద రాక్షసుల
 వంటి మనుష్యులు యెదురయితే వారిని చూసిచూడగానే
 మూర్ఛపోతాడు. యింత పిరికితనం రాజపుత్రుడైన వీరుడని
 పేరొక్కొన్న యితనికి అంటగట్టడం యేమి సమంజసమో అవ
 గాహన కావడంలేదు. అతను రాజపుత్రనైనానికుడు. వెదు
 తున్నదా రాచకార్యం నిర్వహించడంకొసం. దూరమా
 హెచ్చు. ఐనా అతనిచేత వొక ఖడ్గమైనా వుండదు! రాజు

పుత్రుడు తనతో తీసుకువెళుతున్న రహస్యపత్రాలను శత్రువులుచేత చిక్కించుకోగలిగారనే విషయాన్ని చెప్పడంకోసం యిలాటి అసందర్భాన్ని వేశాలను నవలా రచయిత సృష్టించాడు. నవలలో తరువాత యీ రాజపుత్రుడు సన్యాసివేషంలో ఉదయపూరువద్ద ప్రత్యక్షమౌతాడు. ఈ సన్యాసికి దేశభక్తి చెప్పలేనంత. కొన్ని వందలమంది గూఢచారులు యితని చెప్పుచేతలలో మెలుగుతూ వుంటారు. పరిస్థితులను తన అదుపాజ్ఞలలో పెట్టుకోగల సమర్థులయంత్రాంగాన్ని కలిగివుంటాడు. టయిలరు నవలలోంచి బంకించంద్రుడు ఈ రాజకీయ ఆచార్యులను ఎరువుతెచ్చుకుని తన నవలలో చిత్రీకరించాడు. సన్యాసుల వేషంలోవున్న రాజకీయజ్ఞులను బంకిం పాశ్చాత్యపద్ధతులలో చిత్రించాడు. బంకించంద్రుణ్ణి అనుకరించడం తెలుగునవలా రచయితలకొక అంటువ్యాధి అయింది. దేశభక్తిని ప్రదర్శిస్తూ యతి వేషంలోవున్న రాజకీయపురుషపాత్రలేని చారిత్రకనవల ఒక్కటికూడా కనిపించదు.

బహుమతిపొందిన “విజయనగరసామ్రాజ్యము” యిందువంటి యోగి పశ్చాత్తాపంతోనే ప్రారంభమవుతుంది.

వ్రాయబడ్డ ప్రచురింపబడ్డ చారిత్రకనవలలో “ఆంధ్రుల చరిత్ర” కొంత మెరుగైనది. స్వతంత్రమైన పరిశోధనలనుచేసి దీనిని వ్రాశారు. అయితే యిదీ వొట్టి రాజవంశావళిని యేకరువుపెట్టి ఆసక్తిని కలిగించదు. రాజులు మతసంస్థలకు ఎంతెంత ధనమిచ్చిందీ, యే యే దానధర్మాలను చేసిందీ, యీ పుస్తకమంతా విస్తరింపబడింది. కులాలనుగురించి స్పష్టంగా

ఎఱుక తేలని వివాదగ్రస్త విషయాలను ఈ గ్రంథం విన రిస్తుంది.

ఇప్పుడు మరొక విషయాన్ని గుర్తుకు తెస్తాను. యింపీరి యల్ లెజిస్లేటివ్ కౌన్సిల్ లో మాతృభాషల విద్యాబోధనం మీద వొకతీర్మానాన్ని శ్రీ రామారాయణంగారు ప్రతిపాదించారు. ఆ తీర్మానంపై ప్రసంగిస్తూ శ్రీ సురేంద్రనాథ్ బెనర్జీ యిలా అన్నాడు. “భారతీయ భాషలలోనికి బెంగాలీ అభివృద్ధి అయిన భాష అయినప్పటికీ గణిత భూగోళశాస్త్రాలను చక్కగా తెలియపరిచే సరియైన పుస్తకాలు ప్రస్తుతం మృగ్యం”

ఇదే అభిప్రాయాన్ని కొన్నేళ్ళక్రితం వంగీయసాహిత్య పరిషత్తు విచారణకమిటీముందు అనేక విద్యావేత్తలు వెలిబుచ్చారు.

బెంగాలీభాషకంటే తెలుగుభాష స్థితి మరి అధ్వాన్నంగా వుందని వేరే మనం చెప్పనక్కరలేదు.

యింటర్మీడియటు విద్యార్థులకు ఆరువందలపుటలు వచనమైనా చదవడానికి విద్యాలయాల్లో పెట్టాలని శ్రీ పెడ్డిగారింట్లున్నారుగాని యిది అతి భారమైనదని నా అభిప్రాయం. ఈ మధ్యనే యింటర్మీడియటు విద్యార్థులకు నాన్ టెలుగు సబ్జెక్టులతో కొన్ని పుస్తకాలను వేశారు. యివి తప్పనిసరిగా చదవాలని వొక నియమం విధించారు. దానికితోడు యీ ఆరువందల పుటల వచనం పెడితే పిల్లవాళ్ళు గుక్కతిన్నాకుండుకుకూడా వీలుండదు. నాన్ టెలుగు సబ్జెక్టు అనే పదంలోనే శ్రమ యేమీ లేకుండా చదువుకు పోవచ్చుననే అర్థంవుంది. కాని తెలుగుకు మాత్రం యీ అర్థం అన్వయించదు. ఏమీ అంటే

పిట్టి పేరున తెలుగులో పెట్టిన గ్రంథాలు కొరకరాని కొయ్యలు. చదవాలంటే అంతా శ్రమే. ఈ పేరుతో పెట్టిన పుస్తకాలలోని భాష రెండురకాలుగా వుంది. ప్రాచీన గ్రాంథికం; అధునిక మనే పేరుతో వ్రాసిన నేటి గ్రాంథిక. వ్యాసాలు వ్రాసే విద్యార్థులు ప్రత్యేకం ప్రాచీన వ్యాకరణాలమీద కృషి చేయ వలసివస్తున్నది. ఈ పేరుతో యింటర్మీడియటు విద్యార్థులు పుచ్చుకుంటున్న “మోతాదు” చాలునని నా అభిప్రాయం. నేను యిదివరకు చెప్పిన ప్రాచీన మిశ్రమకావ్యాలను యింటరు విద్యార్థులకు వేస్తే చాలును. అంతకు మించి వారిని గ్రాంథిక భాషా మోతాదు విద్యార్థులను పుచ్చుకోమనడం మంచిదికాదు.

ఇప్పుడు తెలుగు విద్యార్థికి కావలసినవి యివి : కాన్య భాషను శైలిని సశాస్త్రీయ పద్ధతులమీద పరిశీలించడం; అధునిక వచనరచనను గురించి చక్కగా తెలుసుకోవడం; సాహిత్యాన్ని విమర్శనాత్మకదృష్టితో అధ్యయనంచేయడం. పిట్టివలన విద్యార్థులకు సారస్వతాభిలాష హెచ్చుతుంది. అధునిక వచనం తెలుగు విద్యార్థుల మనోవికాసానికి ఉపకరించడం లేదు.

తెలుగులో సాగపైన ఉత్తమవచన రచనలు వెలువడే చరికూ యిప్పటివచన గ్రంథాలను చదవమని బి. ఏ. తరగతుల వారిని యిబ్బందిపెట్టక పోవడమే మంచిది. మంచివచన పుస్తకాలు వచ్చేవరకూ కాస్త ఆగితే మనకొంపేమీ ముగిసి పోదు !

* మద్రాసు కాంగ్రెసు మహాసభ

ఈ సంచత్సరం మద్రాసు కాంగ్రెసు రుతువు వేడుకలతో చూడతగ్గ దృశ్యాలతో నిండిపోయింది. ఆర్గన్ కున్నట్లు నాకూ అన్నోటికళ్ళు వున్నవనే అనుకుందాం. పురుకూసకున్న కాళ్ళు నాకూ వున్నాయనే తలుద్దాం. అయినా సరే నేనీ కాంగ్రెసు వేడుక దృశ్యంలో సగం వాటినై నా చూడలేక పోయేవాణ్ణి.

మొట్టమొదట నేను చూసిన ప్రదర్శనం భారతజాతీయ కాంగ్రెస్ సేనని వేరే చెప్పనక్కర్లేదు. ప్రదర్శనగాయిది నాకు ఆశాభంగమే కలిగించిందని చెప్పక తప్పదు. మనం పదిరూపాయల రుసుం చెల్లిస్తే మా వెంటనే మనల్ని బెల్టుతోపున్న వొకవలంటీరు 'జె' అనే బాకుకు తీసుకువెడతాడు. యింత కంటే యీ వలంటీరు మరేమీ చేయదు. మనం యే భోగట్లా అడిగినా మూతి బిడాయించుకుంటాడు. నాకొక వలంటీరుతో చిన్న చర్చపడింది :

* నూరత్ కాంగ్రెసు అనంతరం 1908లో జరిగిన మద్రాసు కాంగ్రెసు మహాసభను గురించి అప్పారావుగారు వ్రాసిన అంగ్లవ్యాసం. అంగ్లదిన పత్రిక హిందూలో ప్రకటితము. మద్రాసు కాంగ్రెసుకు అవ్యవసాయాధ్యక్షులు కె. కృష్ణస్వామిరావుగారు. అధ్యక్షులు రిసవిహార్ ఘోష్.

“మిస్టర్ వలంటీర్! అహా! మాటవరసకే అనుకుందాం. నేనీ యీ టికెట్టుమీద ‘జె’ అనే అక్షరంవుందికదా; దీన్ని దాని పక్కనేవున్న అక్షరం ‘K’ గానో లేదా ‘I’ గానో మనం మాచ్చేస్తే నో?”

“అక్షరాలు యెన్నటికీ మారవు!” ఈ విషయం తన కంఠో సూక్ష్మంగా తెలుసున్నట్టే చెప్పేడు వలంటీరు.

“అంఁ దబ్బున అనేయకు. అక్షరాలు మారు తూంటాయి. అందులోనూ గ్రామరులో”

“గ్రామరూలేదు గ్రీమరూలేదు యిక్కడ; కాంగ్రెసు చరిత్రను’ నిర్మిస్తోంది.”

అతని మాట అనేసరికి నాకు నోరుమూతపడింది. అతని మనోగతమైన యీ ఆలోచన, యీ నాక్యం, నిజమేనా అనే సంశయం పుట్టింది. చరిత్రను నిర్మించడమనే ప్రయత్నం కాంగ్రెసు యెప్పుడైనా చేసింది అంటే అది వొకేవొకసారి; సూరత్ లో శ్రీ బాలగంగాధరతిలక్ కుష్టిలను గాలిలోయెగిరే బట్టు చేసినపుడు!

భూమికి అవతలప్రక్క యేముందో మనం చూడనట్లు, బ్లాకు ‘జె’లో కూచుంటే యేదీ మనకు కనపడదు. ప్రదర్శనాన్ని చక్కగా చూడాలంటే ఆహ్వానసంఘ సభ్యత్వం యెలాగో వోలాగ సంపాదించడంమంచిది. కాదూ, కష్టమేకాని, మరి వీలుంటూవుంటే మనం ఆడవాళ్ళలాగ మారిపోవడం మరీ మంచిది. యిందులో నీ కేడిష్మనైతే అది చేస్తే చేయ్; కాని, నీ పుణ్యమాయెను, బ్లాకు ‘జె’లో మాత్రం అడుగుపెట్టకు. టికెట్టువృధా. వొకళ్ళకివ్వడానికి వీలేదు. కనక ముక్కముక్క

లుగా చించనైనా చించుకోకాని బ్రాకు 'జె' లోకి మాత్రం ప్రవేశించకు. డబ్బుదండుగయిందని విచారించకు. ఏమంటే, యీరీత్యానైనా నీడబ్బు వొకళ్ళకి దానంజేశావు. లోకోపకారి వయ్యావు.

బ్రాకు 'జె' లో నువ్వు కూచొనిచూస్తే సభలో నీకు కనిపించేదేదీలేదు; వినిపించే దంతకన్నాలేదు, పక్కవీధుల్లో పోతున్న బుయ్యమనేకార్లధ్వనితప్ప! చెప్పొద్దూ, నాకుకోపం లావయింది. వలంటీరు ఎవరైనా కనిపిస్తే నాలుగూ అడిగేద్దామనుకున్నాను. అయితే వొకటి. అతను మాత్రం యిందాకటి వలంటీరంత జట్టికోరు కాకుండావుంటేనే. అంతజట్టికోరయితే నేనడిగేదిలేదు.

వలంటీరుకోసం అటుయిటూ చూస్తేగదా బ్రాకు మొదట అతను కూర్చునేకుర్చీ కాళీగావుంది. కాస్తేపుపోయాక మళ్ళీ చూశాను; యింకా కాళీగానేవుంది. యింక అదెప్పుడూ కాళీవే! పక్కబ్రాకులోనూ యింతే. వలంటీరుండాలికదా యిక్కడ, యేమయినట్లు? కొంచెంసేపు పోయాక లేచిను, బ్రాకువద్ద వలంటీర్లు అడావుడిగ అటుయిటూ తిరుగుతున్నారు. కుర్చీలూ బెంచీలు సర్దుతున్నారు!

బహుశా పొడుం పట్టుకోసం కాబోలును, ఎంక వలంటీరు నన్ను తోసుకుని పోతుంటే అడ్డేశాను. "చూడండిటూ; అహం మాటవరసకే అంటున్నానూ, నన్ను ఆహ్వాన సంఘంలో పారేస్తేనో అని?" ఆహ్వానసంఘం సభావేదికకు వొక భాగమంతా ఆక్రమించుకుని కూర్చుంది. నా ప్రశ్నకు వలంటీరు నోరుతెరిచి ఆశ్చర్యం వెళ్ళబుచ్చాడు.

“అది నావల్ల కాదు!”

“ఎందుక్కాదూ! మీరు తలుకుంటే?”

“అహం!”

“అక్కడ కూచుని వాళ్లంతా యేమిటి చేస్తున్నట్టు? నాక్కాస్త చెబుదురూ!” చిన్న రంధీ ఆరంభించాను.

“యేం చేస్తున్నారా? వచ్చేవాళ్ళని ఆహ్వానిస్తున్నారనుకుంటాను.”

“భేషేనమాట. సర్కిల్ మీరు చెప్పిందే వాళ్ళు చేయడంలేదు. తింగురంగాని తీవ్రణీ వేసుకుని కూచున్నారు. బిళ్ల కుడుంలాటి రూపాయలు వొకటా రెండా ... యిచ్చుకున్నాను. వొక్కరూ వచ్చి నన్ను రిసీవ్ చేసుకోందే! మీరేం మాట్లాడరేం? బాబ్బాబూ... వాళ్లని బ్లాకు'జె'కి వెళ్ళమని వంపు. యిప్పుడొచ్చేవాళ్ళని రిసీవు చేసుకుందుకు అదే తగిన బ్లాకు.”

“నా కిదంతా గొడవగొడవగా వుంది సార్! నన్ను మీరు అన్యాయంగా చట్టవ్యతిరేకంగా అడ్డగిస్తున్నారే! అవతలికి పోనీయండి నన్ను” కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంటు దగ్గర నుంచి వలంటీరుదాకా, వీళ్ళల్లో చాలామంది చట్టానికి విధేయులని సూటిగా నాకు బోధపడిపోయింది. సరేనని వలంటీరును వెళ్ళిపోనిచ్చాను.

సభావేదికమీద యెవరో నించున్నట్టు కనిపించింది. కరతాళధ్వనులు మిన్నుమాట్టాయి. “ఆయనే కృష్ణస్వామిరావు గారంటే” అనే గుసగుసలు వినవచ్చాయి. నా సంతోషాని కంతులేదు. వ్రాసుకున్న కాగితాల్ని చేత్తోపట్టుకుని అదేపనిగా

ఆయన వొక్కొక్కటి తిప్పుకుపోతున్నాడు. వొక్కొక్క పేజీ అయిదేసి నిమిషాలు - నాకు కనిపించినదల్లా యింతే! అప్పుడప్పుడు వొక్కొక్క అక్షరం యేకాకిగావచ్చి నా చెవిదగ్గర వాలడం కద్దు. ఆయన ఉపన్యాసంలో పోనీ వొక్కొక్క అక్షరమే; వింటున్నప్పుడల్లా 'శెభాష'ందామని మనసు పుట్టింది. అయితే నా కొకటే భయం. 'శెభాష్ శెభాష్'ని అరిచానా, స్త్రీల బ్లాకు దగ్గరున్న వలంటీర్ల పసి చెరిపినవాణ్ణి అవుతాను; వేదికమీద కునుకుపాట్లుపడుతున్న ఆశ్వానసంఘ సభ్యుల నిద్ర చెరిపినవాణ్ణి బెతాను. పోనీ ఏమీ కనిపించకపోతే మానె, నిద్రయినా వస్తుందా అంటే నాకదీ రావడంలేదు! ఊసుపోక 'జె' బ్లాకులో వున్న వాళ్ళం కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నాం. గంభీరమైన అధ్యక్షోపన్యాసంకూడ మాకు వినిపించి మా సంభాషణకి అంత రాయం కలిగించదలుచుకోలేదు. మధ్యమధ్య కరతాళధ్వనులు మాత్రమే మా దృష్టికంతరాయం. మాట్లాడినవారిలో వొక్క ఉపన్యాసకుడు మాత్రమే ధాటీగా ఉపన్యసించాడు. ఇంత ధాటీగా ఉపన్యసింపడనే కాబోలును, ఆయన్ని అంతా "మథోల్కర్" అన్నారు. ఇంతకుమించి మాకేవీఁ వినిపిస్తే మీరు వేసినవొట్టు. మిగిలినదంతా నిశ్శబ్దం. కవిహృదయాన్ని పరవశంచేసే, మానిని మైమరిపించేటంతటి నిశ్శబ్దం. ఈ నిశ్శబ్దంలో అధ్యక్షుని ఉపన్యాసం దూరానపారే సెలయేరులాగ వినిపించేది. వినిపించడమంటే ఉపన్యాసంలోని మాటలుకాదు; గొణగొణ ధ్వని!

నాటి సమావేశం ముగిసేసమయానకు మా సంభాషణ రసకందాయంలో పడింది. బ్లాకు 'జె'లో మనం యింతసేపూ కూర్చున్నందుకు రేపట్నుంచేనా ప్రత్యేక రుసుం మనమే

చాళ్ళ దగ్గర్నుంచి వసూలు చేసుకోవలసుంటుందని నేను ప్రతిపాదించాను. అందరూ యిళ్ళకు వెళ్ళిపోతున్నారు. స్త్రీల నందరినీ కాస్తదూరం సాగనంపి అంతా వెళ్ళింతరువాత వలంటీర్లు “ఫైర్” నుంచున్నారు. నేనొక వలంటీరును మెల్లగా సమీపించాను. ఇతను అందల్లోకి డాబుగా కనిపిస్తున్నాడు. తానొక పెద్దలాగ వ్యవహరిస్తున్నాడు. ముఖ్యుల్లాగ అవుపిస్తున్నాడు. ఆయన్ని నాసందేహ నివృత్తికోసం యిలా అడిగాను: “ఈవ్యవహారమంతా మీ చేతులమీదే నడుస్తోందనుకుంటాను.”

“నో, నో”

“సరే; అయితే దీన్ని నడుపుతున్నవాళ్ళెవరో వారికి యీ చీటీ యివ్వండి” “ప్రదర్శనా వ్యవహారంలో ఆరితేరిన ఒక స్నేహితుడి సూచనలు” అని వ్రాశి ఆయన చేతిలో ఒక కాగితం వుంచాను.

“ఎవరయ్యా ఈ ‘ఓ’ అంటే, నువ్వా నేనా? అసలు మీ రెవరు?”

“నేనా? నేను అమితమైన మితవాడిని. మితమైన ప్రవాడిని.”

నే నంటున్నమాటలు ఆయన అర్థం చేసుకోలేదు.

ఇక యెవను అర్థం చేసుకుంటారు?

కాంగ్రెసు ప్రదర్శనాన్ని చక్కగా నడిపేందుకు నిపుణుడైన ఒక స్నేహితుని సూచనలు :

(అ) ఈ ప్రదర్శనాన్ని యేర్పాటు చేయడంలో మీ ఉద్దేశం దీన్నొక ప్రహసనంగా లేదా ఒక వ్యాపారంగా

నిర్వహించాలనా? దీన్ని మీరు ప్రహసనంగా నడపదలచుకుంటే, వోయస్, యిప్పుడున్న యేర్పాట్లు పకడ్బందంగా వున్నాయి. ఉన్నవి సరిపోతాయికానీ అయినా కొరత సలహా. పెండాలకు అవతల ప్రేక్షకుల్ని కూర్చోబెట్టి పెండాల్ కప్పు మీద ఆహ్వానసంఘాన్ని హాయిగా కూర్చోమనండి. మరో చోటకంటే వారు అక్కడుంటేనే తాము చేయవలసిన పనిని సక్రమంగా చేయగలుగుతారు.

(ఆ) ప్రహసనంగా కాకుంటే కేవలం దీనిని వ్యాపార సరళితో నడపదలచుకున్నారా! యేముందీ, యింతకంటే రుసుములను హెచ్చించండి. తక్కువధరలకు అమ్మకండి. యిది నాసలహా. మొట్టమొదట అధ్యక్షుడితోనే యీ వ్యవహారం ఆరంభించండి, పదివేలకు తక్కువైతే అధ్యక్షుని హోదాకు నామర్దాయే. విహరీబాబు ఆమాత్రం చెల్లించుకోగలరు. పదివేలరూపాయలు యిచ్చుకోగల తాహతువున్నవాడు పదివేలనూ చెల్లించడమంటే అతనికి దేశంలో ప్రతిష్ఠాసామ్యముంది. ప్రవర్ణనానికా, డబ్బుకస్తుంది. స్త్రీలకు సభావేదిక ఉచితం. మిగిలిన వారికి పదేసివేలురుసుము. అలాఅయితే ఆహ్వానసంఘ సభ్యులు వేదికమీద క్రిక్కిరిస్తూఉరు. అధ్యక్షుడికి ఉక్కపోయను. హాయిగా గాలిపీల్చుకుంటాడు. ఫేచు అక్కరలేదు. అప్పుడు ఆహ్వానసంఘసభ్యులు అన్ని అక్షరాలుగల బ్లాకుల్లోనూ సద్దుకుంటారు. పదవులను ఉద్యోగాలనుబట్టి టికెట్లను తరగతులవారీగా విడదీయండి. మొదటితరగతి టికెట్లు ఏభైరూపాయలు. మూడోతరగతిది యిరవై. ద్వితీయకొక్కదమ్మిడీ తగ్గించ

కండి. ధరపడిపోతుంది. కానీ మీకు పుణ్యముంటుంది, ఆత్మాకు.
“జే” మాత్రం రద్దు జేసేద్దురా!

(ఇ) సభావేదికమీద చిన్నచిన్న తోలుబొమ్మలాట
లాడి ప్రయోజనంలేదు. ఊపిరితిత్తులు బలంగావున్న సురేంద్ర
నాథ్ బాబు వంటి ప్రదర్శకులనే ఎన్నికచేసి తమ ఉపన్యాస
సాలను అనర్గళంగా చదవమనండి. గ్రీకు నాటకాలలో పాత్ర
ధారులు ధరించే మాస్కులను వీరు ధరించవచ్చును. (ఈ) స్త్రీల
బ్లాకువద్ద వలంటీర్లను గుమిగూడనీయక వెళ్ళిపోమ్మనండి.

మర్నాడు నేను కాంగ్రెసు సభాప్రాంగణంలోనికి
అడుగు పెట్టగానే వొక వలంటీరు సరాసరి వచ్చి ఉద్యోగ
అధికారంతో “ఆ కాగితము చ్రాసిన ‘గ్రంథకర్త’వు నువ్వేనా?”
అని ప్రశ్నించాడు. యిక నేను కాస్త ‘నిఘా’గా వుంటేనే
కాని లాభంలేదనుకున్నాను. “జేబులో మీరు కొబ్బరికాయ
పెట్టుకొనిరాడం మెచ్చుకోతగ్గ ఐడియా!”

“కొబ్బరికాయా యిదీ! నా! యిలాటి చిలిపిప్రశ్నలు
అడగడానికి నీకు నోరెలావచ్చిందయ్యా?... ప్రోగ్రాం కాదు
తాల్నిచూసి కొబ్బరికాయంటామా! ఆహాను! కొబ్బరికాయ!
కొబ్బరికాయ!

“అబ్బే! వాతావరణం పసందుగావుండేమో, కొబ్బరి
కాయ కొట్టుకొచ్చిందేమో అనుకున్నాను; ప్రోగ్రాములు
మా ప్రేక్షకులకు, సామాన్యులంకదా మరి, అందుబాట్లోలేవు.
వేదికమీద జరిగే తమాషాల్ని తలుచుకుని ఆనందించడమే
మా ప్రోగ్రాంలు. ఎంత ఆనందం కావాలంటే అంత సరదా
గానూ ఊహించుకోడమే మాపని.”

“ఈమాటలకేంగాని ... ఆ మెమో రాశిన గ్రంథ-
కర్తవునువ్వేనా?”

“నేనే అనుకుంటూ మాటవరసకి! అయితే జరిగేదేమిటి?”

“ఏమీజరగదు. నాతో నువ్వు రావడమే జరుగుతుంది
మా కెప్టెనగిరికి పద!”

ఆయనపెంట బయలుదేరివెళ్లాను. కెప్టెను ఆఫీసులో
నిశ్చలంగా యేదో ధ్యానిస్తూ కూచున్నాడు. నామట్టుకు నాకు
ఆలోచనన్నా, ధ్యానమన్నా యెంతోప్రేమ. నన్నుచూసి
కెప్టెను ఏమీ మాట్లాడకుండా నే కూర్చోమని సాజ్ఞచేశాడు.
ఏదో కాగితంతీసి నా ముందరికి విసరిపారేశాడు. వెరిచి
చూస్తున్నకదా, కాగితంమీద యీ క్రింది ‘పేరడీ’ కని
పించింది :

“ Tell me not in scornful numbers
Congress is an ‘empty’ show
For though many a delegate slumbers
Seats are ‘full’ in every row.

Congress is earnest ! Congress is real !
Self - Government is its goal;
Acton said, a high ideal
Is always good for the human soul !

In the Congress field of battle,
In constitutional strife,
Indulge internal rattle.
Never lift a chair for tife.

Lives of Moderates all remind us
We should wisely keep from crime;
Open sedition only finds us,
Shelter in a far - off clime !

Let us then lie up and Speaking,
Speaking at a furious rate;
Not always some benefit Seeking,
Learn to be loyal and to wait. "

* దీనికి తెలుగుగీతం :

పాడకోయ్ కవీ ! కాంగ్రెస్ ఒక
భజనసమాజం మాత్రమే అనీ!
ప్రతినిధులంతా విద్రుహులైనా
భవనం క్రిక్కిరిసిన సత్రమే సునిా !

కాంగ్రెస్ నిత్యం, కాంగ్రెస్ సత్యం !
స్వపరిపాలనం కాంగ్రెస్ గమ్యం !
ఆత్మ అనే దీపం వెలిగేందుకు
ఆదర్శమనే తైలం ముఖ్యం !

కాంగ్రెస్ యుద్ధం - రూల్స్ ప్రకారం
కాగితాలతో - నామకార్థకం
అడపాదడపా అంతఃకలహం !
అయితే బిల్ కుల్ అహింసాత్మకం !

మితవాదులు నేర్చే గుణపాఠం
ఏయే ఎండల కాయా గొడుగులు !

* “స్వామవేదం” అనే పేరన మహాకవి శ్రీశ్రీ చేసిన స్వచ్ఛానువాదం

కాదని బరిదిగి తిరగబడేవో
 ద్వీపాంతరమే ! లేదిక తిరుగుడు !
 కావున జోరుగ కంఠశోషగా
 వృషస్యసిస్తూ నుంచుందాం !
 అస్తమానమూ లాభంచూడక
 రాజభక్తితో పొంచుందాం !

నామానాన నేనీపద్యం చదువుకుంటున్నాను. కెప్పెను
 చెవిలో వలంటీరు యేదో గుసగుసమంటున్నాడు. సంజేహం
 తేదు; యేదో పెద్ద రాజ్యాంగవిషయమయ్యే వుంటుంది,
 ఆ గుసగుస!

పద్యం చదువుకోడం అయింతరనాత అన్నాను కదా,
 “ఈ పద్యంలో ఆఖరి రెండుపాదాలూ సాటిలేనివండీ ! మీ
 హృదయాన్న త్యానికీ బుద్ధిబలానికీ, కీర్తి తెచ్చేటట్లుగావున్నాయి.
 దీనికోసమే కాంగ్రెసువారు పాటుపడాలి.”

“నిజం; నిజం” అంగీకరించాడు కెప్పెను. దీనితో
 మే మిద్దరం నేస్తులమయిపోయాం. యెంతో మర్యాదా
 మప్పితంతో కెప్పెను చుట్టలపెట్టె అందించాడు, చెప్పొద్దూ మరి
 నాకు పొగచుట్టమీదకు మనసుపోయింది. చుట్టయితే తీసు
 కున్నాను కాని వెంటనే మళ్ళీ దాన్ని చుట్టలపెట్టోపెట్టేశాను.

“అదేమిటదీ ! తీసుకున్న చుట్ట వొదిలిపెట్టేశారు ”

“చుట్టలకి మీరేమైనా చాజ్జీ చేస్తారేమోనని వస్తా
 ముంచాను.”

“అతిథులుకి చాగ్గీ లేదు.”

“అతిథులికి లేకపోవచ్చు. చుట్టల కుండొచ్చు నేమోననీ! మీరుకూడా వో చుట్ట ముట్టించకూడదూ? పదిమందిలోనూ కాలిస్తే నే చుట్టసాగను!”

“సాగసే కానీ నా కలవాటులేదు.”

“అవునైండి. మన బ్రాహ్మణికి దక్షిణాదివాళ్ళకే అనుకోండి చుట్టపోగ కిట్టదు.”

“అయితే మరి, నన్నెలా కాల్చమంటున్నారు మీరు? చుట్ట కాల్చేవాళ్ళంతా పిచ్చివాళ్ళన్నట్లు కెప్పెను నాకేసి చూశాడు.

చుట్టలు దిండిగల్లువి. కమ్మనివి. స్నేహస్థులచుట్ట దొరికితే దాని మజాచూడక విడిచిపెట్ట బుద్ధయిందికాదు. పొగతాగడంలో నా నేర్పరితనమంతా చూపించాలనిపించింది. చాలా అమాయకంగా చూస్తున్న మంచి పసందయిన చుట్ట యెంచుకున్నాను. తీసి బల్లమీద కెప్పెనుకు దగ్గరగా జేరబడ్డాను. అతనికేదో గొప్ప సలహాయస్తున్నట్లు యెంతో హుందాగా నుంచుని చుట్ట వెలిగించాను : “వీరులైన నేస్తులారా! ఎరిపాలనే మీరు చేద్దామని వుంటే పొగతాగడం ఆరంభించండి. తూర్పుదేశాల్ని పరిపాలించిన యేదేశం పొగతాగకుండా పాలించింది? తమ వుచ్చదశలో ముసల్మానులు హుక్కా పీల్చేవారు. యిప్పడింగిలీషులు చుట్ట కాలుస్తున్నారు. చుట్ట ఘాటుగావుంటే, సిగరెట్టు మొదలెట్టండి” నా స్టీటులో నేను చతికిలబడి మళ్ళీ ఆరంభించాను. “కాంగ్రెసు సభా ప్రాంగణం పొగతో చూడ ముచ్చటగావుంది. చుట్టపోగ నున్నామిగా

తిరుగుతూ వేదకాలంలో ఆర్యుల యజ్ఞధూమంలాగ స్వర్గం వంక ప్రయాణంచేస్తోంది. ఈ పొగచూస్తుంటే వేదకాలంనాటి ఋషులు జ్ఞాపకమొస్తున్నారు. చరిత్ర పునరావృతమౌతోంది లెండి.... యిందాకటిపద్యం బహుసాగసుగావుండే! నామిత్రుడు లాంగ్ ఫెలర్ పద్యాలు దీనికి బలాదూరు,”

“ఆయనేమన్నా తీవ్రవాదా?”

“కాదు. తనకాలంలో ఆయన తగుమాత్రం పేర్లొకొచ్చాడంటే. అయితేమిథవాదినీ తీవ్రవాదినీ దేన్నిబట్టి పోల్చుకోవడమో చెబుతారా?”

“నాకీభేదాలేమిటో దేన్నిబట్టి చెబుతారో తెలియదండోయ్!”

“మర్నంవిడిచి మనసులోవున్నమాట చెప్పినందుకు సంతోషం. సోలర్లా మాట్లాడేరు! మీమనుష్యుల్ని బాలకన్యకెందుకు పంపించకూడదూ? అక్కడ అన్ని అనకాశాలున్నాయికదా!”

“ఆయుధచట్టం అమల్లోవుందికదూ!”

“ఆయుధాలను బదులు కొబ్బరిబొండాలు తీసుకెడితే సరి కొబ్బరికాయలకు మనదేశం ప్రసిద్ధి”

“నీవరసమాస్తే డిటెక్టివ్లా వున్నావే! కాదూ మరి పిచ్చివాడివో! ఎవరివయితేనేం మాజనరల్ దగ్గర కోసాగిరా” కూచున్న చోట్నీంచి గభాలునలేచి కెప్పెనుకోపంగానే అన్నాడు. అంటేనేమి, నాకతనిచ్చిన కితాబును నాకే సంతోషంగా వుంది. అయిదునిమిషాలు పోయాక జనరలు రానే

వచ్చాడు. మనిషి సరసత తెలిసినవాళ్ళాగే వున్నాడు. తీవిగా హుందాగా వుండినడక. ముఖంలో ఔదార్యం వుట్టిపడుతోంది. ఆప్యాయంగా కరస్పృశచేసి యిలా అన్నాడు. “మీరు స్నేహ పూర్వకంగా పంపిన సలహాలందాయి. మీ సలహాలకెప్పుడూ స్వాగతమే! మీరొకభావుకులు. మాకింకా యిలాటి భావుకులు మరోపదిమందుంటే బావుణ్ణి.... అబ్బబ్బ! చచ్చి పోతున్నానంటే నమ్మండి; యీ మహాసభావ్యవహారాలు వొకంతకి తెమలవ్. మీరే దీనికి అజమాయిషీ చేయండి. నా కంటే మీరేనయం. బాగానిర్వహిస్తారు. తీసుకోండిక, అంతా వొదిలిపెట్టేస్తాను మీమీద...లోటుపాట్లు యేం జరుగుతున్నాయో నాకు తెలియదనా మీ ఊహ! అన్నీ తెలుసు. అందుకే మీరే యీభారం వహించండి. అలసిపోయిన చిన్న పిల్లవాడిలా చూస్తూకూచుంటాను.”

కెప్పెను ఈ మాటలకి విస్తుపోయాడు. నేను నిర్విణ్ణుడనయాను. నిరాయుధుణ్ణయిపోయాను. జనరల్ అంటే నాకెంతో గౌరవం కలగజొచ్చింది. “మనుష్యులంటే నిజంగా మీరే. దేశ ప్రజల్ని ఉద్ధరించేందుకు మీరు పడుతున్న శ్రమ యెవరు హరించకుండా వుండగలరు? బ్రహ్మాండమైన క్రేన్ వున్నదీ అంటే అది ఘనపదార్థాలనే మీదకు యెత్తగలుగుతుంది. అటుయిటూ చల్లిన కుప్పగా పోయని యిసకను యెత్తలేదుకదా!

మహాత్తరమైన మీ నేషనల్ ఎసెంబ్లీ నుంచి ప్రదర్శన మనే కార్యక్రమం తొలగించివేశారా డబ్బుకుడబ్బూ మిగులుతుంది. శ్రమా తగ్గుతుంది. ప్రతినిధులు యెందుకలాగ.

సభలో నిద్రపోతూ గుర్రులు తీస్తారు? విచిత్రాన్ని చూద్దామని వచ్చేవారినీ, సభ వొదిలి యిళ్ళకుపోగానే పోలార్ భల్లూకల్లా “రాజకీయ సుషుప్తి”లో ములిగిపోయేవారినీ ప్రతీనిధులుగా చేర్చుకోకండి. అలాంటివాళ్ళకు జిల్లా సభలు రాజకీయ సమావేశాలూ చాలును. అవి వాళ్ళ ఉత్సాహాన్ని తీరుస్తాయి. కావలసిన రాజకీయ విద్యను బోధిస్తాయి. యింత పటాటోపం లేకుండా చిన్నదై తేనేం కాంగ్రెసును, పకడ్బంద్ గానే వుండనీయండి. భారతదేశ నగరాల్లో వున్న యే పబ్లిక్ హాలులోనైనా సభలు జరుపుకోవచ్చును. అలా అయితే ఖర్చులు బాగాతగ్గుతాయి. అవసరమైనవాళ్ళనందర్నీ ఆహ్వానించే శ్రమ తప్పతుంది. మద్రాసునుంచి నాలుగువందల మంది, యితరరాష్ట్రాలనుండి రెండువందలకు పైగా ప్రతీనిధులు వస్తే చాలును. మీ విషయనిర్ణయ సంఘసభ్యులకు సంఖ్య మరి మూడు నాలుగు రెట్లు పెంచండి. కాంగ్రెసు సమావేశానికి ప్రస్తుతం యీసంఖ్య చాలుననుకుంటాను. జాతీయ వాదులనీ, తీవ్రవాదులనీ మితవాదులనీ పేర్లుపెట్టి వాటివల్ల మోసపోవద్దు. పేర్లుపెట్టు కున్నంత మాత్రాన వొకడు, యేవాడీ కాలేడు. వొకవ్యక్తియేవాడో అతను చెప్పేకబురను బట్టికాదు మనం నిర్ణయించేది. అతను యేమిటి ఆలోచిస్తున్నాడు యేమిటి చేస్తున్నాడు అనేవాటిపై అతను యేవాడో ఆధారపడివుంటుంది.

మీరు గతరాత్రి జరిగిన “ఆల్ థియిస్టు కాన్ఫరెన్సుకు” రాలేకపోవడం యెంత దురదృష్టకరం! సభలో శ్రీమతి సరోజని ఉపన్యసించింది. ఆమె ప్రసంగం మంత్రించిన సంగీ

తంలా వుంది. యిలాంటి వంద కాంగ్రెసు సమావేశాలకంటె ఆవిడ బోధన యెంతో అమూల్యమైనది. హితమైనది. మాట వినపడని బ్రహ్మచేవుడుతో బాధపడుతున్న మద్రాసుకు ఆమె నాగస్వరం పట్టింది. సంగీతం వినిపించింది. పెద్ద పెద్ద పగిడీల వారూ, రాళ్ళుపొదిగిన వజ్రాల తమ్మెట్లుకలవారూ సభలో యెక్కడా కనిపించలేదు. ఆమె పెదవులమీద ఉత్సాహం యువకత్వం తొణకిసలాడాయి. తనదేశ ప్రజల యెదుట ఆమె వొక మహోన్నత ఆదర్శాన్ని వుంచింది. రాజకీయ విముక్తికి యేది వాస్తవికమైన ప్రాతిపదికో, ఆ ఆదర్శాన్ని ఆమె విప్పి చెప్పింది. అదే సోదరత్వమనే ఆదర్శం!

ఆమె ఉపన్యాసం పత్రికలలో సమగ్రంగా అచ్చు కాలేదు. అయితేనేమి, ఆమె ప్రసంగ మొక వేకువ. చేయ నలసిన విద్యుత్తధర్మాన్ని తెలిపే కోడికూత. ఆమె తన ప్రసంగంలో కాంగ్రెసును తీవ్రంగానే విమర్శించింది. కాని కాంగ్రెసుకు చీమకుట్టినట్లయినా లేదు!

కాంగ్రెసు సమావేశం ముగియగానే ప్రతినిధుల్లో చాలామంది ఎవరిపనుల్లోనారు, మామూలు జీవితంలోని స్వలాభంతప్ప యిక ఏమీలేని సాధారణ నిత్యకృత్యాల్లోకి ప్రవేశిస్తారు. ఆహ్వానసంఘం వచ్చిన సొమ్మును లెక్కచూప కుంటుంది.

అయితే యిందుకోసమేనా మనం జీవింపి వుండేది?

★ వేమన గ్రంథాలయం,
శ్రీకాకుళం : : పునఃముద్రణ

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనావర్జిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA119B141
పుస్తకం పేరు	వ్యాసచంద్రిక
తారీఖు	28/10/24
ముందు అర్థం	NO
వెనుక అర్థం	NO
మొత్తం పేజీలు	173
విద్య సైజు పేజీలు	NO
భాష పేజీలు	6B,170
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినవరి	APSA
పేజీలు విడదీసినవరి	Athas
స్కాన్ చేసినవరి	APSA
పరీక్ష చేసినవరి	PRATHYUSHA
పేజీలు పరిచూసినవరి	
బైండింగు చేసినవరి	
ప్యాకింగు చేసినవరి	
పరిస్థితి	good